

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
בהעלותך
י"ב – י"ח סיון תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כלל אינו חייב אלא אחת – לקמיה מפרש מאי כלל ומאי פרט. "ולא לך" גרסינן בכולהו, ולא גרסינן "לא לך". **כללו של רבי מאיר זהו פרטו של רבי יהודה** – מאי ששמע רבי יהודה שהיה עושה רבי מאיר כלל, דהיינו "ולא לך ולא לך". עשאן רבי יהודה פרט. וממילא שמעינן דפרטו של רבי מאיר היינו "לא לך לא לך", דאי לא מאי הוי פרטא לרבי מאיר והוא כללו של רבי יהודה? דאי "לא לך" – לרבי יהודה נמי פרטא ולא חשיבא כלל. אלא "שאין לכם" – מאי שנא "ולא לך"? דנקט: **הכל מודים בולא לך שהוא פרט** – רבי מאיר לא פליג אדרבי יהודה ב"ולא לך". ודבי קאמר רבי יהודה: "ולא לך" הוא דהוה פרטא, אבל "לא לך" כללא, ד"לא" אשבועה קאי. ולקמיה מפרש מהיכא דייק רבי יוחנן דתרוייהו לרבי מאיר פרטי הוו. **ושמואל אמר לך אדמודי ליה אודיי ליעלוה עליה אשלוני** – כלומר, אי סלקא דעתך דשמעינה רבי יהודה לרבי מאיר דמשוי לתרוייהו פרטא, לא הוה ליה למינקט מילתא ב"ולא לך" דמודי ליה בגויה, אלא הכי הוה ליה למתני: רבי יהודה אומר "לא לך" אינו חייב אלא אחת, למינקט מילתא דפליג עליה בגוה. **סתם מתניתין** – רבי מאיר. **תנן ולא לך ולא לך** – וי"ו גרסינן בכולהו. אלמא לרבי מאיר פרטא הוו, ותיובתא דשמואל. **רבי היא דאמר** – במסכת זבחים בפרק שני: לא שנא שוחט את הזכח "על מנת לאכול כזית למחר וכזית בחוץ", לא שנא "כזית למחר וכזית בחוץ" – פרטא הוו. שתי מחשבות הן, ותפיס את הראשונה והוי פיגול, ושוב אין מחשבה שניה מרציאתו מידי פיגול, אליבא דרבי יהודה דאמר התם: זה הכלל כל שמחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום – פיגול וחייבין על אכילתו כרת. ומתניתין דהכא רבי היא, ולאו רבי מאיר. **פרישיה** – מדרבי מאיר גופיה. **חטה בכלל חטין** – אם טענו חטה הרי הוא בטענו חטין, כדכתיב (שמות ט) "והחטה והכוסמת לא נכו". **פרוסה מכולן מצטרפת** – אם אין לו עליו מכולן אלא שוה פרוטה – מצטרפין להחייבו. **פליגי בה רב אחא ורבינא** – במתניתין, ובמלתיה דרבי יוחנן. **תד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב** – חייב על כל אחת ואחת דקתני מתניתין – חייב שלש קאמר: חדא אחטין, וחדא אשעורין, וחדא אכוסמין. ארבעה לא מחייבין ליה, למימר "שבועה שאין לך בידי" חדא שבועה באפי נפשה היא שכלל בה "אין לך בידי כלום" וחזר ופרט "לא חטין ולא כוסמין ולא שעורין". אלא פרטא פירושה ד"שבועה שאין לך בידי" הוא. וכי אמר רבי יוחנן פרוטה מכולן מצטרפת, לאו אסיפא דמתניתין דחייב ליה על כל אחת ואחת קאי, דקתן דכל חדא וחדא באנפי נפשה הוא לא מצטרפי. אלא ארישא: אמר "שבועה שאין לך בידי" אינו חייב אלא אחת – פרוטה מכולן מצטרפת לאותה שבועה, דהא חדא היא. **וחד אמר** – "חייב על כל אחת ואחת" דקתני מתניתין – ארבע נינהו, חדא אבללא, ותלת דפרטא. ודרבי יוחנן אסיפא נמי קיימא ואשבועתא דכללא, ומיחייב מיהא חדא. **חמש עשרה חטאות** – היו חמשה תובעין אותו דמתניתין, וכל אחד תבעו חטין ושעורין וכוסמין, "שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין, ולא לך ולא לך" – הרי כאן חמש עשרה חטאות. ואם איתא דארבע חטאות הן – עשרים הויין. **דכללי לא קחשיב** – אף על גב דאיתנהו. **והתני רבי חייא** – בדוכתי אחריתי: הרי כאן עשרים, שמע מינה ארבע שבועות הן, ובקמייתא לא חשיב דכללא. **ושמעי לעולם תלת ניתנו** – דהויא דכללא ליתא. וכי קתני עשרים – אפקדון ותשומת יד אגזל ואבידה, דאיכא ארבעה פרטי לכל חד וחד, דהוה להו עשרים. **אחדא מיחייב** – אבל חד וחד מהנך בתראי. ד"ולא לך" דקאמר לאו אפרטא דפקדון ותשומת יד קאי, ואין כאן אלא שמונה חטאות, ארבע משום ראשון ואחד לכל אחד מן האחרונים.

או

אלא מהא ליכא למשמע מינה – ואם תאמר: ולידוק ממתניתין דפיקדון (שבועות לו, ב) דפטרינן בקנס וכל שכן בקרקע. כדמוכח בפרק "שבועת הדעות" (שבועות לה, א) דקאמר: ולרבי יוחנן דאמר משביע עדי קרקע פטורין מאי בינייהו? איכא בינייהו קנס! ולאו פירכא, דלקמן טעמא משום דלא כפר ליה ממונא שלא היה מתחייב בהודאתו. אבל גבי עדות, מאן דפטר בעדי קרקע – מחייב בעדי קנס, שהרי יתחייבו על עדותן כמו בשאר ממון.

הכא גרס: לא לך לא לך ולא לך. ולא גרסינן וי"ו בכולהו, אלא בסתם. וכן בכל הני דמייתי, דאי גרסינן וי"ו בכולהו, אם כן במסקנא דמוקי לה כרבי – לימא רבי יהודה היא דאמר "ולא לך" פרטא הוא. אבל השתא לא מתוקמא כוותיה, דהא תרוייהו חשיב פרטא, בין בו"י בין בלא וי"ו. ואסוגיא דשמעתין קשיא, דמוכח בפרק שני דזבחים (ל, ב) דטפי הוי פרטא בלא וי"ו מבוי"ו לרבי יהודה. דאמר התם: או דלמא "בזית וכזית" לרבי יהודה פרטא הוי, וכל שכן "בזית בזית". ובסמ"ק יש"ן גרס הכא כולה סוגיא אינפכא: ורבי יוחנן אמר הכל מודים בלא לך שהוא פרט, לא נחלקו אלא בולא לך. וגרסינן: תני "ולא לך", תני "פקדון ותשומת יד" כו'.

כללו של רבי יהודה – פירוש: "לא לך", פרטו של רבי מאיר. פירש בקונטרס: דאי לרבי יהודה נמי פרט הוי, אמאי נקט רבי יהודה טפי "ולא לך". ואם תאמר: הא דלא נקט "לא לך" משום דמודה בה רבי מאיר! ויש לומר: דמכל מקום הוה ליה למימר: אף "ולא לך". **הרי** כאן חמש עשרה חטאות – גבי שבועת העדות מיתניא, דגבי פקדון הוה ליה למימר אשמות.

אנסת ופתית כר – תימה: למאי דלא מחייבין ב"החודב" (בבא מציעא מח, א) אלא ביחוד כלי, אם כן הכא כיון דפרעיה תו לא מיפטר בהודאה! ויש לומר: כגון שיחד לו בענין זה שיגבה מן הכלי כל מה שיחייבהו בית דין.

הדרן עלך שבועת הפקדון

אֶלָּא מַהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינָּהּ. "שְׁבוּעָה הַפִּקָּדוֹן כֵּיצַד? תַּן לִי פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ" כו'. תָּנוּ רַבָּנָן: כְּלָל - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, פָּרַט - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "שְׁבוּעָה לֹא לְךָ וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ" - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר "שְׁבוּעָה" לְכָל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּלָלוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר פָּרְטוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָלוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה פָּרְטוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר; וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הַכֹּל מוֹדִים בְּ"וְלֹא לְךָ" שֶׁהוּא פָּרָט, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּ"לֹא לְךָ", שֶׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: פָּרָט, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּלָל. וְאֵיזֶהוּ כְּלָלוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר? "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בִּידַי". בְּמַאי קָמְפַלְגִי? שְׁמוּאֵל דָּיֵיק מִבְּרַיְיתָא, וְרַבִּי יוֹחָנָן דָּיֵיק מִמַּתְנִיתִין. שְׁמוּאֵל דָּיֵיק מִבְּרַיְיתָא, מִדְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: "וְלֹא לְךָ" פָּרָטָא הָוֵי, מִכְּלָל דִּשְׁמָעֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר דַּאֲמַר: כְּלָלָא הָוֵי, וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה: פָּרָטָא הָוֵי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: תַּרְוַיְיהוּ לְרַבִּי מֵאִיר פָּרָטָא הָוֵי, וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה: בְּ"וְלֹא לְךָ" מוֹדֶינָא לָךְ, בְּ"לֹא לְךָ" פְּלִיגְנָא עֲלָךְ. - וּשְׁמוּאֵל: עַד דְּאוֹדֵי לֵיהּ אוֹדְיֵי, לְפַלּוֹגֵי עֲלֵיהּ אֵיפְלוֹגֵי? וְרַבִּי יוֹחָנָן דָּיֵיק מִמַּתְנִיתִין. מְדְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּ"וְלֹא לְךָ" פָּרָטָא הָוֵי, מִכְּלָל דִּשְׁמָעֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר דַּאֲמַר: כְּלָלָא הָוֵי, וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה: פָּרָטָא הָוֵי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: תַּרְוַיְיהוּ לְרַבִּי מֵאִיר פָּרָטָא הָוֵי, וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה: בְּ"וְלֹא לְךָ" מוֹדֶינָא לָךְ, בְּ"לֹא לְךָ" פְּלִיגְנָא עֲלָךְ. - וּשְׁמוּאֵל: עַד דְּאוֹדֵי לֵיהּ אוֹדְיֵי, לְפַלּוֹגֵי עֲלֵיהּ אֵיפְלוֹגֵי? וְרַבִּי יוֹחָנָן דָּיֵיק מִמַּתְנִיתִין. מְדְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בִּידַי" כְּלָלָא הָוֵי, וְאַמַּאי? תַּיְיבִי לֵיהּ "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בִּידַי" כְּפָרָטָא הָוֵי, דְּעָתָּךְ: "וְלֹא לְךָ" כְּלָלָא הָוֵי, אִדְּמַסְּמַע לָן "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בִּידַי" - נַשְׁמְעִינַן "שְׁבוּעָה לֹא לְךָ וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ", כָּל שֶׁכֵּן "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בִּידַי". - וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כָּל הָאוֹמֵר "וְלֹא לְךָ", כְּאוֹמֵר "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בִּידַי דְּמֵי". תָּנוּ: "לֹא לְךָ וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ"! - תְּנֵי: "לֹא לְךָ". - תָּא שְׁמַע: "תֵּן לִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגֵזֶל וַאֲבֵידָה"! - תְּנֵי: "תְּשׁוּמֶת יָד גֵּזֶל וַאֲבֵידָה". - תָּא שְׁמַע: "תֵּן לִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכוּסְמִין"! - תְּנֵי: "שְׁעוֹרִין כּוּסְמִין". - וְהַאי תָּנָא כָּל הָכֵי שַׁבְּשׁ תָּנֵי וְאָזִיל? אֶלָּא, הָא מַנְּיָא? רַבִּי הִיא, דְּאָמַר: לָא שָׁנָא "כְּזִית כְּזִית", וְלָא שָׁנָא "כְּזִית וּכְזִית" - פְּרָטָא הָוֵי. תָּא שְׁמַע מִדִּידֵיהּ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכוּסְמֶת - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! - תְּנֵי: "חִטָּה שְׂעוֹרָה כּוּסְמֶת". מַאי "אֲפִילּוּ"? אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָּא: אֲפִילּוּ חִטָּה בִּכְלַל חִטִּין, וּשְׂעוֹרָה בִּכְלַל שְׂעוֹרִין, וְכוּסֶמֶת בִּכְלַל כּוּסְמִין. "תֵּן לִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגֵזֶל וַאֲבֵידָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ" כו'. "תֵּן לִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין" - אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּרוּסָה מִכּוּלָּם מִצְטָרֶפֶת. פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר: אַפְּרָטֵי מִיחַיַּיב, אַכְּלָלֵי לָא מִיחַיַּיב; וְחַד אָמַר: אַכְּלָלֵי נַמֵּי מִיחַיַּיב. - וְהָתְנֵי רַבִּי חִיָּיא: הֲרֵי כָּאן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה חֲטָאוֹת; וְאִם אִיתָא, עֶשְׂרִים הֲוֵיין! - הַאי תַּנָּא דִּפְרָטֵי קָא חָשֵׁיב, דִּכְלָלֵי לָא קָא חָשֵׁיב. - וְהָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: הֲרֵי כָּאן עֶשְׂרִים חֲטָאוֹת! - הַהִיא, אַפִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגֵזֶל וַאֲבֵידָה. בָּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ: "תֵּן לָנוּ פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגֵזֶל וַאֲבֵידָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּיָדֶךָ", אָמַר לְאֶחָד מֵהֶן: "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד גֵּזֶל וַאֲבֵידָה, וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ", מַהוּ? אֲחָדָא מִיחַיַּיב,

שבועת הדיינין – הא דלא נקט "נהגת באנשים ובנשים" כדתנן לעיל (לו, ב) גבי פקדון, משום דמילתא דפשיטא היא. ולעיל לא תני אלא דלא נימא נילף שבועת הפקדון משבועת העדות.

לאתפושי חפצא בידיה – תימה: דבשבועת העדות וביטוי ופקדון, כשהוא מושבע מפי אחרים דהוי דומיא דשבועת הדיינין, ליבעי בהו אנקוטי חפצא.

האי דיינא דאשבע בתפלין כו' – ואף על גב שהשביע אברהם את אליעזר במילה, הא אמרינן בסמוך דתלמיד חכם לבתהלה בתפלין, אי נמי, כיון דעדיין לא נצטוו יותר, הוי כספר תורה לגבייהו.

ואין

או דלמא – "ולא לך" אפרטא קאי, ויש כאן עשרים. **אי דפריש** – לכל אחד ואחד "ולא לך פקדון ותשומת יד גזל ואבידה". ועיקר **קנם הוא תובע** – עיקר תביעתו על הקנס היא, ואף על גב דבושת ופגם נמי בכלל בפירוד נינהו – לא מיחייב עלייהו, דדמפרש ואזיל. **הכא** בבושה **מילתא בפר** ליה – דהא "לא אנסתני" קאמר, והבושת ופגם בכלל בפירה. **הא לא דמיא** – קשיא דאביי הוא, דקמסיק למילתיה.

הדרן עלך שבועת הפקדון

משנה **שבועת** הדיינין – שהדיינים משביעין על ידי הודאת מקצת הטענה שלימדוה מ"אשר יאמר כי הוא זה" (שמות כב), וכתב עלה "ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו" דהיינו שבועה. **המענה** – שהשבועה באה על ידה, לא תהא פחות משתי כסף, **והתודאה** – שמחייבתו לישבע, לא תהא פחות מפרוטה. ובגמרא פליגי רב ושמואל בפרוטה זו, אם מתוך שתי כסף של טענה היא, או צריך שתהא טענת הבפירה של כסף שתי מעות כסף לבד פרוטה של הודאה. **שתי כסף** – שתי מעות כסף, דהא "שתי" לשון נקבה היא, והן שליש הדינר. **אין לך בידי אלא פרוטה פשור** – שאין ההודאה ממין הטענה, שזה טענו לו שתי מעות של מטבע אלא משקלו. אם טענו מטבע – דרי הודה לו במטבע, כדלקמן. **שתי כסף ופרוטה כו'** – קסבר: טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן – חייב. **אין לך בידי פשור** – שאין כאן הודאה. **שהוא כמשיב אבידה** – שהיה יכול להעיז פניו ולכפור. ומדלא העיז דרי הוא כמשיב אבידה שאינו חייב שבועה, כדאמרינן במסכת גיטין (מה, ב): המוצא מציאה לא ישבע מפני תקון העולם. **גמרא** **כירבי חנינא בר איידי** – בשלהי "שבועת העדות" (שבועות לה, ב): "השבע" ו"לא תשבע" כו'. **אפילו תימא בבינוני** – והא דאמר רב בשבועה האמורה בתורה: **לאתפוסי חפצא** – קאמר, או ספר או תפילין, כאברהם דאתפסיה לאליעזר ברית מילה. **דאשבע בה' אלהי השמים** – ולא התפיסו חפץ, נעשה כטוענה בדבר משנה. ואף על גב דלא תנן להה במשנה – שמעתא דרב היא, והרי היא כדבר משנה, כדאמרינן בסנהדרין (לג, א) דטועה בדבר האמוראים חוזר, ולא אמרינן מה שעשה עשוי וישלם מביתו. **תלמיד חכם** – נשבע מיושב. **בספר תורה** – ואף על גב דאוקימנא דלא כרב פפא, לכתחלה מיהא ספר תורה בעינן. ובדורותינו בטלו הראשונים שבועה דאורייתא לפי שעשנה גדול, ותקנו לגזור עליו ארור בעשרה, והא אמרן: "ארור" בו שבועה. **תלמיד חכם** – די לו לכתחלה בתפלין מפני כבודו. **אף היא** – לקמן מפרש נאי אף. בלשונה – בכל לשון שהוא מבין בו.

שכל

1 אוֹ דִלְמָא אֲפִלּוּ הָרָא וְהָרָא מִיחַיֵּיב? תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי
2 רַבִּי חִיָּיא: הָרֵי כָּאן עֶשְׂרִים חֲמִשּׁוֹת; הֵיכִי דָּמֵי? אִי
3 דְּפָרֵישׁ, רַבִּי חִיָּיא מַנְּיָנָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן? אֶלָּא לָאו
4 דְּלָא פָּרֵישׁ, וּשְׁמַע מִינַּהּ: פְּרָטָא הָוֵי. "אֲנָסְתָּ וּפִתִּיתָ
5 אֶת בִּתִּי" כו'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי
6 יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? הוֹאִיל וְעִיקַּר קָנֶס
7 הוּא תּוֹבֵעַ. אָמַר רָבָא: מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁאָמַר לַחֲבֵירוֹ: "תֵּן
8 לִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכוּסְמִין שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ", אָמַר לוֹ: "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי חִטִּין", וְאִשְׁתַּבַּח
9 דְּחִטִּין הוּא דְּלֵית לֵיהּ, הָא שְׂעוֹרִין וְכוּסְמִין אִית לֵיהּ - דְּפָטוּר, דְּכִי אִשְׁתַּבַּע אַחִטִּין -
10 אַקּוֹשְׁטָא מִשְׁתַּבַּע. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: מִי דָּמֵי? הָתָם בְּחִטִּין קָא כָּפַר לֵיהּ, בִּשְׂעוֹרִין וְכוּסְמִין לָא
11 קָא כָּפַר לֵיהּ; הָכָא בִּכְווּלָּה מִילְּתָא הוּא דְּקָא כָּפַר לֵיהּ! הָא לָא דָּמְיָא אֶלָּא לְאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ:
12 "תֵּן לִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכוּסְמִין שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ", - "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלָל", וְאִשְׁתַּבַּח
13 חִטִּין הוּא דְּלֵית לֵיהּ, הָא שְׂעוֹרִין וְכוּסְמִין אִית לֵיהּ - דְּמִיחַיֵּיב! אֶלָּא כִּי אָתָא רָבִין אָמַר רַבִּי
14 יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן - קֶנֶס הוּא תּוֹבֵעַ וְלֹא בּוֹשֶׁת וּפְגָם, לְדִבְרֵי חֲכָמִים - אַף בּוֹשֶׁת
15 וּפְגָם הוּא תּוֹבֵעַ. בְּמַאי קָא מַפַּיְּלְגִי? אָמַר רַב פָּפָּא, רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: לָא שָׁבֵיק אִינִישׁ מִידֵּי
16 דְּקִינְיָא וְתָבַע מִידֵּי דְּלָא קִינְיָא, וְרַבָּנַן סְבְרִי: לָא שָׁבֵיק מִידֵּי דְּכִי מוֹדֶה בֵּיהּ לָא מְיַפְּטַר, וְתָבַע
17 מִידֵּי דְּכִי מוֹדֶה בֵּיהּ מְיַפְּטַר.

הדרן עלך שבועת הפקדון

18 **שְׁבוּעַת** הַדַּיָּנִין, הַמַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף, וְהַהוֹדָאָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה, וְאֵם אֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין
19 הַמַּעֲנָה - פָּטוּר. כֵּיצַד? "שְׁתֵּי כֶסֶף לִי בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה"
20 - פָּטוּר; "שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה לִי בְּיָדֶךָ" - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" - חַיָּיב. "מָנֶה לִי
21 בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי" - פָּטוּר; "מָנֶה לִי בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר"
22 - חַיָּיב. "מָנֶה לְאַבָּא בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר" - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
23 כְּמַשְׁיִב אֲבֵידָה. "מָנֶה לִי בְּיָדֶךָ", אָמַר לוֹ: "הֵן", לְמָחָר אָמַר לוֹ: "תְּנֵהוּ לִי"! - "נָתַתִּי לְךָ"
24 - פָּטוּר, "אֵין לְךָ בְּיָדִי" - חַיָּיב. "מָנֶה לִי בְּיָדֶךָ", אָמַר לוֹ: "הֵן", - "אַל תִּתְנֵהוּ לִי אֶלָּא
25 בְּעֵדִים". לְמָחָר אָמַר לוֹ: "תְּנֵהוּ לִי", - "נָתַתִּי לְךָ" - חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לִיתְּנוֹ בְּעֵדִים.
26 "לִיטְרָא זָהָב יֵשׁ לִי בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא לִיטְרָא כֶּסֶף" - פָּטוּר; "דִּינָר זָהָב יֵשׁ לִי
27 בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינָר כֶּסֶף, וּטְרִיסִית, וּפוּנְדְּיוֹת, וּפְרוּטָה" - חַיָּיב, שֶׁהַכֹּל מִין
28 מַטְבֵּעַ אַחַת. "כּוֹר תְּבוּאָה לִי בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא לְתֶךְ קְטַנִּית" - פָּטוּר; "כּוֹר
29 פֵּירוֹת לִי בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא לְתֶךְ קְטַנִּית" - חַיָּיב, שֶׁהַקְּטַנִּית בִּכְלַל פֵּירוֹת. מַעֲנוּ
30 חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִין - פָּטוּר, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב. הַטּוֹעֵן לַחֲבֵירוֹ בִּכְדֵי שָׁכְנוּ
31 וְהוֹדָה לוֹ בְּקִנְקַנִּים - אֲדַמּוֹן אוֹמֵר: הוֹאִיל וְהוֹדָה לוֹ מִקְצָת מִמִּין הַמַּעֲנָה יִשָּׁבַע.
32 וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין הַמַּעֲנָה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֲדַמּוֹן.
33 טָעֲנוּ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, וְהוֹדָה בִּכְלִים וְכָפַר בְּקַרְקָעוֹת, בְּקַרְקָעוֹת וְכָפַר בִּכְלִים - פָּטוּר; הוֹדָה
34 בִּמְקְצַת הַקַּרְקָעוֹת - פָּטוּר, בְּמִקְצַת הַכֵּלִים - חַיָּיב, שֶׁהִנִּיחַ לוֹ מִקְצַת מִמִּין הַמַּעֲנָה יִשָּׁבַע.
35 הַנִּכְסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת לִישָׁבַע עֲלֵיהֶן. אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְאֵין
36 מַשְׁבִּיעִין אֶת הַקָּטָן, אֲבָל נִשְׁבָּעִין לְקָטָן וְלַהֶקְדֵּשׁ. **גמרא** הֵיכִי מַשְׁבְּעִינַן לֵיהּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בְּשִׁבּוּעָה
37 הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, דִּכְתִיב "וְאִשְׁבִּיעֲךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם". אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: מַאי? כְּמַאן? כְּרַבִּי חֲנִינָא בַּר אִידִי, דְּאָמַר: בָּעֲיָנַן
38 שֵׁם הַמְיֻחָד? אָמַר לֵיהּ: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, דְּאָמְרִי: בִּכְינּוּי, וְנָקְטָא מִינָּהּ - צָרִיךְ לְאַתְפּוּשֵׁי חַפְצָא בִּידֵיהּ, וּכְדַרְבָא, דַּאֲמַר רָבָא:
39 הָאי דַּיָּינָא דְּאַשְׁבַּע "בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם", נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁטָּעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה וְחוֹזֵר. וַאֲמַר רַב פָּפָּא: הָאי דַּיָּינָא דְּאַשְׁבַּע בִּתְפִלִּין,
40 נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁטָּעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה וְחוֹזֵר. וְהִלְכְתָא כְּווּתֵיהּ דְּרָבָא, וְלֵית הִלְכְתָא כְּווּתֵיהּ דְּרַב פָּפָּא - הִלְכְתָא כְּווּתֵיהּ דְּרָבָא - דְּהָא
41 לָא נָקִיט חֻפְצָא בִּידֵיהּ, וְלֵית הִלְכְתָא כְּווּתֵיהּ דְּרַב פָּפָּא - דְּהָא נָקִיט חֻפְצָא בִּידֵיהּ. **שבועה** מְעַיְּקָא, תַּלְמִיד חָכָם - מְוַתְּרָא.
42 **שבועה** בְּסֵפֶר תּוֹרָה, תַּלְמִיד חָכָם - לְכַתְּחִלָּה בִּתְפִלִּין. תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין אַף הִיא בִּלְשׁוֹנָהּ נֶאֱמָרָה. אוֹמְרִים לוֹ: יְהֵא יוֹדֵעַ,

שכל

שכל העולם נזדעזע – לקמיה בעי ליה: את פיך – שבועת שקר. להטיא את בשרך – את קרובך. פושרין אותו מיד – ואין משהין אותו כאן, שלא יחזור בו ועל כרחו ישלם מיד שקיבל עליו בבית דין. הרשעים – מפרש לקמיה. אלא על דעתנו – הא פרישנא שעמא משום קניא דרבא בפרק שלישי (שבועות כט, א). לא אתכם – כלומר, לא כשאתכם במחשבות לבבכם. פרשת פושה – כשמשביעין אותה, ישביעוה בלשון שהיא שומעת. וירוי מעשר – "בערתי הקודש" (דברים כו). וטעמא דכולהו מפרש במסכת סוטה. ולא תשא עמהן – אלמא לא חמירא מכריתות ומיתות בית דין. מנקה הוא לשבים – וכאן אף לשבים לא ינקה בלא פרעון. בדיינא אחריינא – בפוערעות קלה, ולא בפוערעות הבאה עליו.

חלה

1 **וארן** בשרך אלא קרובים – ואף על גב דבפרק "במה מדליקין" (שבת לב, ב) נפקא לן מהאי
2 קרא דבעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים, אבל גדולים לא, וכל שכן משמשפחות לא
3 – דהיינו בנדרים, אבל שבועה אפילו כל משפחתו נעשבים. דקרא איירי בתרוייהו, "אל תתן
4 את פיך" איירי בשבועה, ר"למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך", דמשמע בנים
5 דוקא, איירי בנדר.

1 שֶׁכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ נִזְדַּעְזַע בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
2 הוּא בְּסִינַי: "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא".
3 וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֱמַר בָּהֶן: "וְנִקָּה", וְכָאן נֶאֱמַר:
4 "לֹא יְנַקֶּה". וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמְּנוּ, וְכָאן
5 - מִמֶּנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ
6 לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ", וְאֵין בְּשָׂרוֹ אֶלָּא קְרוֹבוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר:
7 "וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם". וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין

8 מִמֶּנּוּ, וְכָאן - מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָלָה וְכַחַשׁ". - וְאֵימָא: עַד דְּעָבִיד לְהוּ
9 לְכוּלְּהוּ? - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "מִפְּנֵי אָלָה אָבְלָה הָאָרֶץ", וּכְתִיב: "עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ
10 וְאָמְלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ". וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת תּוֹלִין לוֹ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת,
11 וְכָאן - נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ לְאַלְתַּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם ה' צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב וְאֶל בֵּית
12 הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתְהוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו"; "הוֹצֵאתִיהָ" - לְאַלְתַּר,
13 "וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב" - זֶה הַגּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, שֶׁאֵין לוֹ מִמּוֹן אֵצֶל חֲבֵירוֹ וְטוֹעֲנוֹ וּמַשְׁבִּיעוֹ,
14 "וְאֶל בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר" - כְּמַשְׁמָעוֹ, "וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתְהוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו"
15 - הָא לָמַדְתָּ, דְּבָרִים שֶׁאֵין אֵשׁ וּמַיִם מְכַלִּין אוֹתָן, שְׁבוּעַת שָׁקֶר מְכַלָּה אוֹתָן. אִם אָמַר: "אֵינִי
16 נִשְׁבָּע" - פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְאִם אָמַר: "הֲרֵינִי נִשְׁבָּע" - הָעוֹמְדִין שָׁם אוֹמְרִים זֶה לָזֶה: "סוּרוּ נָא
17 מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה" וגו'. וּכְשֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ, אוֹמְרִים לוֹ: "חֲיֵי יוֹדֵעַ, שֶׁלֹּא עַל
18 דַּעְתְּךָ אָנוּ מַשְׁבִּיעִין אוֹתְךָ, אֶלָּא עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעַת בֵּית דִּין. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמשֶׁה רַבֵּינוּ,
19 כְּשֶׁהִשְׁבִּיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶן: דְּעוּ, שֶׁלֹּא עַל דַּעְתְּכֶם אֲנִי מַשְׁבִּיעַ אֶתְכֶם, אֶלָּא עַל דַּעַת
20 הַמָּקוֹם וְעַל דַּעְתִּי. "וְלֹא אִתְּכֶם לְבַדְּכֶם וגו' כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה"; אֵין לִי אֶלָּא אוֹתָן הַמְּדַיְּנִין
21 עַל הַר סִינַי, דּוֹרוֹת הַבָּאִים וְגֵרִים הָעֲתִידִין לְהִתְגַּיֵּר מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ";
22 וְאֵין לִי אֶלָּא מִצְוָה שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֵהַר סִינַי, מִצְוֹת הָעֲתִידוֹת לְהִתְחַדֵּשׁ, בְּגוֹן מִקְרָא מְגִילָּה,
23 מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ", קִיְּמוּ מַה שֶׁקִּבְּלוּ כְּבָר. מַאי "אַף הִיא בִּלְשׁוֹנָהּ נֶאֱמָרָה"?
24 כְּדָתָנֵי, אִלּוּ נֶאֱמָרִין בְּכָל לָשׁוֹן, כְּרֶשֶׁת סוֹטָה, וִידוּי מַעֲשֵׂר, קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן,
25 וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן; וְקָאָמַר נָמֵי: שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין אַף הִיא בִּלְשׁוֹנָהּ נֶאֱמָרָה. אָמַר
26 מָר, אוֹמְרִים לוֹ: חֲיֵי יוֹדֵעַ, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ נִזְדַּעְזַע בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "לֹא
27 תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא". מַאי טַעְמָא? אֵילֵימָא מִשּׁוּם דְּאִתְרַהַב בְּסִינַי, עֶשֶׂר דִּבְּרוֹת
28 נָמֵי אִתְּרַהַב! וְאֶלָּא מִשּׁוּם דְּהַמְּירָא, וּמִי הַמְּירָא? וְהָתְנַן: אִלּוּ הֵן קַלּוֹת - עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה חוץ
29 מִ"לֹא תִשָּׂא", חֲמוּרוֹת - זוֹ בְּרֵירוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין וְ"לֹא תִשָּׂא" עִמָּהֶן? אֶלָּא בִּדְקָתָנֵי טַעְמָא:
30 וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֱמַר בָּהֶן: "וְנִקָּה", וְכָאן נֶאֱמַר: "לֹא יְנַקֶּה". - וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה לֹא
31 נֶאֱמַר בָּהֶן "לֹא יְנַקֶּה"? וְהָכְתִיב "וְנִקָּה לֹא יְנַקֶּה"! - הָהוּא מְיַפֵּעַ לֵיהּ לִכְדְרָבִי אֶלְעָזָר, דְּרַבִּי
32 רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "וְנִקָּה" - שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יְנַקֶּה", אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "לֹא
33 נַקֶּה" - שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "וְנִקָּה"! הָא כֵּיצַד? מְנַקֶּה הוּא לַשָּׁבִים, וְאֵינוֹ מְנַקֶּה לְשֹׁאֲנֵי שָׁבִים. "כָּל
34 עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכָאן - מִמֶּנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ". - וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ
35 לָא? וְהָכְתִיב: "וְשָׂמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ", וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הוּא
36 חָטָא, מִשְׁפַּחְתּוֹ מַה חָטְאָה? לוֹמַר לְךָ: אֵין לְךָ מִשְׁפָּחָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוֹכֵס שֶׁאֵין כּוּלָּהּ מוֹכְסִין,
37 וְיֵשׁ בָּהּ לִסְטִים שֶׁאֵין כּוּלָּהּ לִסְטִים, מִפְּנֵי שֶׁמַּחְפִּין עָלָיו! - הָתָם בִּדְּבָרִינָא אַחֲרִינָא, הָכָא בִּדְּבָרִינָא
38 דִּידֵיהּ; בִּדְתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "וְהִכְרִתִי אוֹתוֹ" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשַׂמְתִּי אֲנִי
39 אֶת פָּנַי", יָכוֹל כָּל הַמִּשְׁפָּחָה כּוּלָּהּ בְּהִכָּרֵת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹתוֹ" - אוֹתוֹ בְּהִכָּרֵת, וְלֹא כָּל
40 הַמִּשְׁפָּחָה כּוּלָּהּ בְּהִכָּרֵת. "וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכָאן מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ,
41 שֶׁנֶּאֱמַר: "אָלָה וְכַחַשׁ", וּכְתִיב: "עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ". - וְאֵימָא: עַד דְּעָבִיד לְהוּ לְכוּלְּהוּ?
42 - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "מִפְּנֵי אָלָה אָבְלָה הָאָרֶץ". וְכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מִכָּל הָעוֹלָם
43 לָא? וְהָכְתִיב: "וְיִכְשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו - אִישׁ בַּעֲוֹן אָחִיו, מְלַמֵּד שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה!

התם

משום דלשמואל ליכא פירכא בלל, דלא מיבעי ליה לדרשא אחריתי. אבל בפרק קמא דמגילה (ז, א) פריך לכולהו אגופיה דקרא, לבר מדשמואל דליכא פירכא כולי האי אלא דאצטריך לדרשא אחריתי. **ואלו** נאמרין בכל לשון כו' – תימה: דלא תני במתניתין שבועת הדיינין ושבועת ביטוי. דכיון דתנא "אלו" ליכא למימר תנא ושייר! ויש לומר: דתני דליתיה בהני, ולהכי תני לה לחודיהו.

התם

התם שהיה בידם למחות ולא מיחו – לא הוה צריך לשנויי אלא: התם בדין הקל, כדמסיק בסמוך, הכא בדין חמור. אלא דניחא ליה לפרושי דאין נענשין מענש עבירה אלא משום דלא מיחו, הלכך אין עונש זה חמור כל כך. **מה** כלים שנים אף כסף שנים – ואם תאמר: היכי דריש בסוף שמעתין לשמואל: לכך יצאו כלים למה שהן? הא אצטריך ל"מה כלים שנים"! ויש לומר בדפרש הקונטרס, דדריש מדלא כתיב "בכספים". ומה שפירש בקונטרס לקמן דאי הוה כתיב "בכספים" הוה שמעינן תרוייהו, שנים ודבר חשוב – אין נראה, דבלא יתורא לא הוי משמע מ"בכספים" אלא שתי פרוטות, כמו קדושי אשה שמתקדשת בפרוטה אף על גב דבפרק קמא דקדושין (ף. ב) גמר לה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה "בכסף". אלא הוה ליה למכתב "בכסף או בכספים" אי נמי "בכסף או חפצים", והוה ידעינן שנים ודבר חשוב מיתורא ד"בכסף", ומדכתב "כלים" דרשינן: יצאו כלים למה שהן, ואם תאמר: לרב דמוקי ד"בכסף" לבפירה הוא דאתא, מנא לן דבעינן דבר חשוב? וצריך לומר דכולה מ"כלים" דריש. ונפקא ליה דבר חשוב מ"כלים", דאפילו מחט שאין בה שוה פרוטה מכל מקום חשיבות גדול יש בו, שראוי לעשות בו מלאכה גדולה. ואית ספרים דגרסי הכא: מה כלים דבר חשוב בר. אף על גב דאליבא דשמואל קיימא, דדייק קראי כותיה, ובמשוך אמר לשמואל: אי כתב "כלים" ולא כתב "בכסף" הוה אמינא מה כלים שנים וכו', אבל דבר חשוב לא בעינן. יש לומר: דודאי מ"בכסף" ילפינן דבעינן שיהא בכלי שוה פרוטה, דלא תימא גזירת הכתוב היא בכל הכלים אף על פי שאין בהן שוה פרוטה. והכי נמי אמרינן בירושלמי דטעונו שתי מחטין צריך שיהא שוין שתי פרוטות, שתהא הבפירה פרוטה והזהדאה פרוטה. והדר מקשינן כסף לכלים להצריך כסף יותר מפרוטה, דמה כלים דלאו בני דהו אלא כלי חשוב, אף כסף לאו בני דהו אלא כסף חשוב, דהיינו מעה, שבכך יש בו חשיבות. והשתא אין צריך להגיה "אף כל דבר חשוב" כמו שהגיה הקונטרס, משום דשמואל אית ליה יצאו כלים למה שהן. ושפיר גרסינן "אף כלים דבר חשוב", דבבלים נמי בעינן שיהא שוין שתי פרוטות, ו"למה שהן" דקאמר היינו אף על פי שאין שוין שתי מעות. וכן היה גירסת רבותיו בפרק קמא דקדושין (שם), ושם (דבור המתחיל והרי) הארכתי.

בטוענו

1 **הָתָם שַׁיָּשׁ בְּיָדָם לְמַחּוֹת וְלֹא מִיחוּ.** מַאי אִיכָּא
2 בֵּין רְשָׁעִים דְּמִשְׁפָּחָתוֹ לְרְשָׁעִים דְּעָלְמָא, בֵּין צַדִּיקִים
3 דְּמִשְׁפָּחָתוֹ לְצַדִּיקִים דְּעָלְמָא? הוּא בְּשֶׁאֵר עֲבֵירוֹת
4 בְּרִינְהוּ, וּרְשָׁעִים דְּמִשְׁפָּחָה בִּדְרִין חְמוֹר, וּרְשָׁעִים דְּעָלְמָא
5 בִּדְרִין הַקֵּל, צַדִּיקֵי דְּהָכָא וְהָכָא בִּדְרִין חְמוֹר; נְבִי שְׁבוּעָה -
6 הוּא וּרְשָׁעִים דְּמִשְׁפָּחָה בְּדִינְהוּ, וּרְשָׁעִים דְּעָלְמָא בִּדְרִין
7 חָמוֹר, וְצַדִּיקֵי דְּהָכָא וְהָכָא בִּדְרִין הַקֵּל. "אִם אָמַר:
8 "אֵינִי נִשְׁבָּע" - פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְאִם אָמַר: "הֲרֵינִי
9 נִשְׁבָּע" - הָעוֹמְדִים שָׁם אוֹמְרִים זֶה לָזֶה: "סוּרוּ נָא
10 מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה"". בְּשֶׁלָּמָא הָהוּא
11 דְּקָא מְשַׁהֵבַע קָאֵי בְּאֵיסּוּרָא, אֶלָּא הָהוּא דְּקָא מְשַׁבַּע
12 לְיֵהּ אַמַּאי? - הָהוּא מְיַבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן
13 בֶּן מַרְפּוֹן אוֹמֵר: "שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם" -
14 מְלַמֵּד שֶׁחָלְקָה שְׁבוּעָה עַל שְׁנֵיהֶם. "וְכֹשֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ,
15 אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא עַל דַּעְתְּךָ וכו'". לָמָּה לִי
16 לְמֵימְרָא לֵיהּ הָכֵי? מִשּׁוּם קַנְיָא דְּרַבָּא. "הַטָּעָנָה שְׁתֵּי
17 כֶּסֶף". אָמַר רַב: בְּפִירַת טָעָנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף. וּשְׁמוּאֵל
18 אָמַר: טָעָנָה עַצְמָהּ שְׁתֵּי כֶּסֶף; אֲפִילּוּ לֹא בְּפַר אֶלָּא
19 בִּפְרוּטָה וְלֹא הוֹדָה אֶלָּא בִּפְרוּטָה - חַיָּיב. אֲמַר רָבָא:
20 הֵיכָא מַתְנִיתִין בְּוַתִּיהּ דְּרַב, וּקְרָאֵי בְּוַתִּיהּ דִּשְׁמוּאֵל.
21 הֵיכָא מַתְנִיתִין בְּוַתִּיהּ דְּרַב, דְּקָתָנֵי: הַטָּעָנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף
22 וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְאִילּוּ בִּפְירַת טָעָנָה פְּרוּטָה
23 לָא קָתָנֵי; וּתְנַן נָמֵי: הַהוֹדָאָה בִּפְרוּטָה, וְאִילּוּ בִּפְירָה
24 בִּפְרוּטָה לָא קָתָנֵי. וּקְרָאֵי בְּוַתִּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, דִּכְתִיב: "כִּי
25 יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר", מַה כֵּלִים
26 שְׁנַיִם אַף כֶּסֶף שְׁנַיִם, מַה כֶּסֶף דָּבָר חָשׁוּב אַף כָּל
27 דָּבָר חָשׁוּב, וְקָאָמַר רַחֲמָנָא: כִּי הוּא זֶה". - וְרַב: הַהוּא
28 מִיבָּעֵי לֵיהּ לְהוֹדָאָה בִּמְקַצַּת הַטָּעָנָה. - וּשְׁמוּאֵל: כְּתִיב
29 "הוּא" וּכְתִיב "זֶה", דְּאִי בְּפַר בִּמְקַצַּת וְאוֹדֵי בִּמְקַצַּת
30 - חַיָּיב. - וְרַב: חַד לְהוֹדָאָה בִּמְקַצַּת הַטָּעָנָה, וְחַד

31 **לְהוֹדָאָה מִמִּין הַטָּעָנָה.** - וּשְׁמוּאֵל: לָאו מִמִּילָּא שְׁמַעַתָּ מִינַּיהּ דְּחִסְרָה לָהּ טָעָנָה? - אֶלָּא
32 אֲמַר לָךְ רַב: כֶּסֶף כִּי אֲתָא מֵעִיקָּרָא לִבְפִירָה הוּא דְּאָתָא, דְּאִם כֵּן, לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "כִּי
33 יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֵּלִים לִשְׁמֹר", וְאֲנָא אֲמִינָא: מַה כֵּלִים שְׁנַיִם אַף כָּל שְׁנַיִם, כֶּסֶף דִּכְתַב
34 רַחֲמָנָא לְמָה לִי? אִם אֵינוֹ עֶגְיָן לְטָעָנָה, תְּנֵהוּ עֶגְיָן לְבִפְירָה. - וּשְׁמוּאֵל אָמַר לָךְ: אִי כְּתַב
35 רַחֲמָנָא כֵּלִים וְלֹא כְּתַב כֶּסֶף, הֲוָה אֲמִינָא: מַאי כֵּלִים שְׁנַיִם אַף כָּל שְׁנַיִם, אֲבָל דָּבָר חָשׁוּב
36 לָא בָּעֵינָן, קָא מַשְׁמַע לָן. תְּנַן: "שְׁתֵּי כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" -
37 פְּשׁוּר; מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּחִסְרָה לָהּ טָעָנָה, וְתִיוּבְתָּא דִּשְׁמוּאֵל! - אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל:
38 מִי סָבְרַתְּ שָׁוֶה קָתָנֵי? דַּיְקָא קָתָנֵי, מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ.
39 אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: "שְׁתֵּי כֶּסֶף וּפְרוּטָה יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ", "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" -
40 חַיָּיב; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא שָׁוֶה - מִשּׁוּם הָכִי חַיָּיב, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דַּיְקָא - אַמַּאי חַיָּיב?
41 מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ! - מִידֵּי הוּא טָעָמָא אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל; הָאֲמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעָנוּ
42 חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּיב! הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: "לִיטְרָא זָהָב יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא
43 לִיטְרָא כֶּסֶף" - פְּשׁוּר; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דַּיְקָא קָתָנֵי - מִשּׁוּם הָכִי פְּשׁוּר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שָׁוֶה - אַמַּאי פְּשׁוּר? לִיטְרָא טָבָא
44 הֱוֵי! אֶלָּא מִדְּסֵיפָא דַּיְקָא, רֵישָׁא נָמֵי דַּיְקָא. לֵימָא תֵּיהֲוֵי תִּיבְעְתָּא דְּרַב? - אָמַר לָךְ רַב: כּוּלָּהּ מַתְנִיתִין שָׁוֶה, וְלִיטְרָא זָהָב שַׁאנֵי.

תדע

חלה על שניהן – ששניהן נענשין בה, שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן ובאו לידי חלול השם. **בפירת טענה שתי כסף** – טענה דתנן במתניתין לאו אתחלת הטענה קאי, אלא אכפירה שהוא כופר בטענת חבירו לבד הוזהרת עליה, דבעינן שתהא התחלת הטענה שתי כסף ופרוטה. הכי גרסינן: ואילו בפירת פרוטה לא קתני: **כי יתן איש** – תחלת נתינה שתי כסף, ועלה קאי "כי הוא זה". דבר חשוב – דשיערו חכמים שמעות כסף דבר חשוב הוא. "מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב". גרסינן, ולא גרסינן "אף כלים דבר חשוב", דאילו בבבלים אמרינן לקמן (מג. ב) דאפילו בכפירת מחטין חייב, והאי "אף כל" במידי דלאו כלי קאמר. וקאמר רחמנא "כי הוא זה" – על זה באה השבועה, כשיאמר כי הוא זה, כשמודה במקצתה. אלמא הזהאה מתוך טענת שתי כסף היא. **ההוא** – "זה" מיבעי ליה דאין שבועה אלא בהזהאה במקצת, כלומר את זה אני מודה, ולא לאגמורן דאטענת שתי כסף קאי, ולעולם הזהאה לבד מכפירת שתי כסף קאמר. **ולאו ממילא שמעת מינה דחסרה לה טענה** – לרב פרנינן: נהי נמי דלמקצת הטענה וממין הטענה אתו, מיהו לאו ממילא שמעת מינה דחסרה לה טענה ראשונה, ואין כאן עוד כפירה משתי כסף: **אלא אמר לך רב כסף כי אתא מעיקרא לבפירה אתא** – ולאו לתחלת טענה. **ואנא אמינא אף כל שנים** – והוה ליה כסף נמי בהאי כללא. **אבל דבר חשוב לא בעינן**: כי היכי דגבי כלים אפילו טענו שתי מחטין והודה לו באחד מהן חייב בדלקמן (מג. ב), כל מידי נמי דטענין ליה תרי ואודי ליה בחד לחייב ואפילו ליכא טענה קמייתא שתי כסף – להכי אצטריך "בכסף", למילף מיניה מידי דלאו כלים בעינן דבר חשוב. **שתי בכסף יש לי בידך** – קא סלקא דעתך דשוה כסף טעין ליה, וקאמר ליה "אין לך בידי אלא שוה פרוטה" דהויא ליה הזהאה ממין הטענה, ואפילו הכי פטור. מאי טעמא, לאו משום דחסרה לה כפירת טענה משתי כסף: **דיוקא קתני** – זה טוען כסף וזה הודה לו נחשת, דליכא הזהאה ממין הטענה. **מידי הוא טענא אלא לשמואל** – כלום אתה משיב תשובה זו אלא לשמואל, כלומר, אילו אמר חכם אחר דוקא קתני – היינו יכולים להשיב תשובה זו, אבל לשמואל אינו תשובה, דשמואל הזהאה ממין הטענה חשיב ליה, מאחר שטענו נחושת עם הכסף וכפר לו באחד. **הכי נמי מסתברא** – דמתניתין דוקא קתני. **מוכא הוי** – בפירה והזהאה. **אלא מדסיפא דוקא כו'** – לשון קרשיא הוא. נימא תהוי תיובתא דרב מרישא, דקתני: "שתי כסף יש לי בידך", "אין לך בידי אלא פרוטה" – פשוט. ומשמע משום דוקא תנן, ומה שטענו לא הודה לו, הא טענו שוה והודה לו שוה – חייב, ואף על גב דטענה קמייתא לא הוה אלא שתי כסף: **ליטרא שאני** – דכיון דטענו משקל – ודאי דוקא קתני. אבל כל מטבעות דמתניתין שוה קאמר, שדרך מטבע לעשותו דמים לכל דברים.

תדע

תדע – דשאר מתניתין שוה קתני. **טריסית** – מעה קטנה. **דינר כסף טריסית פונדיון ופרוטה** – או או קתני. **דינר מטבעות** – טבועה במטבע עזרה, ולא טענו משקל, וזה הדרה לו מטבע. ואף על פי שזו כסף וזו נחשת – ממין הטענה היא, דכולהו מטבע נינהו. **דיקא נמי בו'** – אלמא טעמא משום דכל מטבע חד הוא, ודוקא קתני. **ורב** – דבעי למימר שוה קתני, הכי מפרש סיפא דקאמר "שהכל מין מטבע אחד הוא" – כל מטבעות השנויות כאן דין אחד להם, שאף הקטנה שבהן יש בה כדי הודאה לחייבו שבועה. **נימא כשמואל סבירא ליה** – דכולה מתניתין דוקא קתני, ומשום הכי תנן ברישא: "שתי כסף יש לי בידך", "אין לך בידי אלא פרוטה" פטור – משום דמה שטענו לא הודה לו. אבל אי שוה טעין ליה הודה מיחייב, ואף על גב דתחלת טענה שתי כסף ותו לא. **הכי גרסינן בתוספתא: דינר והב והוב יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף חייב** – ופירוש דינר זהוב הויגו טבוע, וטעמא, משום דהכל מין מטבע אחד והוה ליה ממין הטענה. ומיהו סייעתא לרב הוא, דמדאצטריך לפרושי "זהב וזהוב" מכלל דמתניתין דתנן דינר זהב סתמא – שוה קאמר, ושהכל דין מטבע אחד קתני, ומדסיפא שוה – רישא נמי שוה, וקתני רישא: "שתי כסף יש לי בידך", "אין לך בידי אלא פרוטה" פטור, ועל כרחך משום דליכא כפירת שתי כסף הוא. **הכי קאמר כל האומר דינר זהב באומר זהב [וזהב] דמי** – ובריירתא לא שהטוען מפרש "זהב זהוב" קאמר, אלא הכי קאמר: הטוען דינר זהב סתם, דמסתמא זהב זהוב קאמר, והלה אומר אין לך בידי אלא דינר כסף, דהיינו נמי דינר מטבע, ושניה הודאה ממין הטענה – חייב. **חסר מעה פטור** – אלמא כפירת שתי כסף בעינן. **לא שנו** – דבעי טענת שתי כסף אלא בשבועה הבאה בטענת מלוה והודאת מקצת דלוה. אבל שבועה בעדות עד אחד, שהלוה כפר הכל ועד אחד מעידו שהוא חייב ונמצא מחייבו, אפילו לא טענו אלא פרוטה וכפר – חייב, דואיל ואם היו שנים היו מחייבין אותו ממון לפרוע, דהא שוה פרוטה ממונא הוא, היחיד מחייבו שבועה. **יישר וכן אמר רבי יוחנן** – גרסינן, ולא גרסינן תו "יישר". **מכלל דאליג עליה ריש לקיש** – בעיא הוא דקא בעי גמרא: לימא מדקאמר "וכן אמר רבי יוחנן", מכלל דפליג עליה בר פלוגתיה? **איבא דאמרי מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה** – כך היה דרכו של ריש לקיש, כשהיה רבי יוחנן אומר דבר בבית המדרש היה שוהה מלהשיב עד שיגמר רבי יוחנן כל צרכו וכל טעם דבריו, ואחר כך היה חולק עליו, ובתוך כך יצא רבי יצחק זה מבית המדרש ולא שמע אם נחלק עליו. **איבא דאמרי מישתי הוה שתי** – ריש לקיש מיא בבי מדרשא כי אמרה רבי יוחנן להא מלתא. **ורבן גמליאל מחייב** – דלא בעי הודאה ממין הטענה.

הודה

בטוענו בדינר מטבעות – פירש בקונטרס: טבוע במטבע עזרה, ולא טענו משקל, וזה הודה לו מטבע. ואף על פי שזה כסף וזה נחושת – ממין הטענה היא, דכולהו מטבע נינהו. ונקוה: דלעיל (שבועות לט, ב) גבי "שתי כסף יש לי בידך" "אין לך בידי אלא פרוטה", מסקינן לשמואל דפטור משום דמה שטענו לא הודה לו! וכי תימא דאיירי בשאינן טבועים – אם כן חסרא לה טענה, דאין כאן שוה שתי מעות, דחסר מה שעצריך ליתן כדי להטביעה! וזה דוחק לומר שאין שוה פרוטה באותו חסרון. ועוד, דמשמע בטוענו מטבעות דעד השתא לא איירי במטבעות, ושתי כסף טבועים הם. ועוד, דקאמר: הא קא משמע לן דפרוטה בבלל מטבע איתא, משמע דאין חידוש אלא מפרוטה דקתני, והלא בשאר מטבעות נמי יש חידוש גדול דחשיב ממין הטענה. ועוד, דאפילו עבד גדול ועבד קטן חשיב מה שטענו לא הודה לו בפרק "השואל" (בבא מציעא ק, א), ומנורה גדולה ומנורה קטנה אמרינן נמי לקמן (שבועות מג, א) דמה שטענו לא הודה לו אף על פי שצורתם שוה. ועוד, דלשון "בדינר מטבעות" לא משמע בדינר טבוע. ועוד, דבסמוך בברייתא דדינר זהב והוב נרסינן בכל הספרים "פטור". ובקונטרס לפי פירושו דוחק להגיה "חייב". על כן נראה לפרש: בטוענו בדינר מטבעות – שנתן לו דינר להחליפו וליתן תחתיו מטבעות, ושואל אותן מטבעות, הלה טוען: החזותיך כולם חוץ מדינר כסף, או טריסית או פונדיון או פרוטה. **שהכל** דין מטבע אחד – פירש בקונטרס: שאף בקטנה שבהם יש בה כדי הודאה לחייבו שבועה. ותימה: הא שמעינן מרישא דקתני ההודאה שוה פרוטה! ודוחק לומר דסלקא דעתך דגבי חביעת דינר זהב שהיא גדולה לא חשיבא הודאה פרוטה.

אבל בטענת מלוה והעידאת עד אחד כר' – ואם תאמר: דבשילהי "הכותב" (כתובות פז, ב) אמרינן דאין נשבעין על בפירת שעבוד קרקעות אפילו בהעידאת עד אחד – אלמא משיעין עד אחד להודאה במקצת! ויש לומר: דשמואל דהכא לטעמיה דמחייב לעיל בבפירת פרוטה, דביון דמשתבע אפרוטה מקמייה קרא ד"אבל קם לשבועה" בפרוטה. אבל בקרקעות לא משתבע דמשתבע בשום מקום. ולפי זה צריך לומר דלית הלכתא כותיה דשמואל בהך דהכא, כיון דתליא בההיא דלעיל, דבההיא דלעיל לית הלכתא כותיה מדתני רבי חייא לעיזיעה לרב. ועוד, דרב פפא דהוה ליה בתראה סבירא ליה כרב לקמן בשמעתין.

וכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה – לאו דוקא, דהא איכא בפירת שעבוד קרקעות.

[שייך לעיל במשנה לח, ב] **והודה** לו בשעורים פטור – בסוף פרק "המניח" (בבא קמא לה, ב) מסיק רבה בר נתן דפטור אף מדמי שעורין. ותימה: דמנא ליה האי? דהא לרבן גמליאל חייב בדמי שעורין, דאי לאו הכי אין כאן הודאה כלל, ואם כן מנא ליה דלרבנן פטור ופליגי אף בדמי שעורין? דלמא לא פליגי אלא אם חייב שבועה לא בעי הודאה ממין הטענה, ולמר לא בעי ליה כו'! ושמא משמע ליה לרבה בר נתן לשון פטור דפטור לגמרי. אי נמי, אף על גב דמיפטר מדמי שעורין אף לרבן גמליאל, אפילו הכי חשיב ליה הודאה.

[שייך לעיל במשנה לח, ב] **ורבן** גמליאל מחייב – תימה: דבפרק בתרא דבתובות (קח, ב) גבי פלוגתא דאדמון ורבנן, קאמר רבן גמליאל: הואה אני את דברי אדמון, דמחייב בטוען חבירו כדי יין וכדי שמן, וקאמר ליה אידך: שמן לא היו דברים מעולם, קנקנים נמי חמשה אית לך חמשה לית לך, משום דיש בלשון הזה קנקנים. והשתא לרבן גמליאל אפילו אין בלשון הזה לשון קנקנים חייב, דאפילו בטוענו חטים והודה לו בשעורים מחייב! ויש לומר: דלדידיה נמי נפקא מינה, אם טענו עשרה כדי שמן ואמר ליה אידך אין לך אלא חמש – חייב גם בקנקנים בהודאתו, ולא מצי למימר: לא הודיתיך לך בקנקנים, דיש בלשון הזה לשון קנקנים. **להוריעך** בחו דרבן גמליאל – דבחו עדיף, דמילתא דרבנן הוי בח דפטור.

הודה

1 תַּדָּע, דְּקָא תָנֵי סֵיפָא: "דִּינָר זָהֵב לִי בְּיָדֵךְ", - "אֵין
2 לָךְ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפוּנְדְּיוֹן וּפְרוּטָה"
3 - חַיָּיב, שֶׁהַכֹּל מִין מַטְבֵּעַ [אַחַת] הֵן; אִי אָמְרַתְּ
4 בִּשְׁלָמָא שָׁוֶה - מִשּׁוּם הָכִי חַיָּיב, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ
5 דְּוָקָא - אַמַּאי חַיָּיב? אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּשִׁטְעָנוֹ
6 בְּדִינָר מַטְבְּעוֹת, וְקָא מַשְׁמַע לָן דִּפְרוּטָה בִּכְלָל
7 מַטְבֵּעַ אִיתָא. דְּקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: שֶׁהַכֹּל מִין מַטְבֵּעַ
8 אַחַת. - וְרַב? שֶׁהַכֹּל דִּין מַטְבֵּעַ אַחַת. וְרַבִּי אֶלְעָזָר,
9 לֵימָא מְהָכָא כִּשְׁמוּאֵל מֵחָרֵישׁ, רֵישָׁא נָמֵי כִּשְׁמוּאֵל
10 סְבִירָא לֵיהּ? - לָא, סֵיפָא דְּוָקָא, דְּקָתָנֵי: שֶׁהַכֹּל מִין
11 מַטְבֵּעַ אַחַת, וְרֵישָׁא כְּרַב אוֹ כִּשְׁמוּאֵל. תָּא שְׁמַע:
12 "דִּינָר זָהֵב וְהוּב לִי בְּיָדֵךְ", - "אֵין לָךְ בְּיָדִי אֶלָּא
13 דִּינָר כֶּסֶף" - חַיָּיב; טָעֲמָא דְּאָמַר לֵיהּ "זָהֵב וְהוּב",
14 הָא סְתָמָא - שָׁוֶה קָאָמַר לֵיהּ! אֲמַר רַב אַשִׁי, הָכִי
15 קָאָמַר: הָאוֹמֵר "דִּינָר זָהֵב", כְּאוֹמֵר "דִּינָר זָהֵב
16 וְהוּב" דָּמֵי. תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא לַסִּיּוּעֵיהּ לְרַב: "סֶלַע לִי
17 בְּיָדֶךָ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא סֶלַע חָסֵר שְׁתֵּי כֶסֶף" -
18 חַיָּיב, "חָסֵר מָעָה", - פָּטוּר. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק
19 אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּטַעֲנַת מַלְוֶה וְהוֹדָאַת
20 לְוֶה, אֲבָל טַעֲנַת מַלְוֶה וְהַעֲדָאַת עֵד אֶחָד, אֲפִילּוּ לֹא
21 טָעֲנוּ אֶלָּא בִּפְרוּטָה - חַיָּיב; מַאי טַעֲמָא? דִּכְתִיב: "לֹא
22 יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת", לְכָל עָוֹן
23 וּלְכָל חַטָּאת הוּא דְּאֵינוֹ קָם, אֲבָל קָם הוּא לְשַׁבּוֹעָה;
24 וְתָנֵיָא: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִים מְחַיְּבִין אוֹתוֹ מָמוֹן, עֵד אֶחָד
25 מְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה. וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעֲנוּ
26 חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּיב. אָמַר
27 לוֹ רַבִּי יִצְחָק: יִשַּׁר, וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן. - מַכְּלָל
28 דְּפָלֵג עֲלֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ? אֵיפָא דְּאָמְרִי: מִישְׁהָא
29 הָוָה שְׁהֵי לֵיהּ וְשָׁתֵיק לֵיהּ; אֵיפָא דְּאָמְרִי: מִישְׁתָּא
30 הָוָה שְׁתֵי לֵיהּ וְשָׁתֵיק לֵיהּ. לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: טָעֲנוּ
31 חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׂעוֹרִין - פָּטוּר, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל
32 מְחַיֵּיב; טָעֲמָא דְּטָעֲנוּ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׂעוֹרִין, הָא
33 חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּיב! - לָא,
34 הוּא הַדִּין דְּאַפִּילּוּ חִטִּין וּשְׂעוֹרִין נָמֵי פָּטוּר, וְהָאי
35 דְּקָמְפַּלְגִי בְּחִטִּין - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.
36 תָּא שְׁמַע: טָעֲנוּ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, הוֹדָה בְּכֵלִים
37 וְכָפַר בִּקַּרְקָעוֹת, בְּקַרְקָעוֹת וְכָפַר בִּכֵלִים - פָּטוּר.

הודה

הודה במקצת קרקע פטור – אצטריך, דלא תימא: טעמא דפטור ברישא משום דהוי כטענו חטים והודה לו בשעורים.

תלמוד ערוך הוא בפיו של רבי יוחנן הא מני אדמון היא – תימה: דרבי חייא בר אבא גופיה מוקי מלילתא דאדמון כוותיה בפרק בתרא דכתובות (קח, ב), דמסיק: לאדמון יש בלשון הזה לשון קנקנים, ומינו דמשתבע אקנקנים משתבע נמי על שמן מחמת גלגול? ויש לומר: דמשום רבנן הוא דאצטריך לאסוקי דאיירי שהודה במקצת קנקנים ואפילו הכי פטרי רבנן, משום דלא תקשי ליה ממילתייהו דרבנן, בדקאמר מעיקרא: טעמא דאין בלשון הזה לשון קנקנים, הא יש בלשון הזה לשון קנקנים חייב. אבל אדמון לעולם מחייב אפילו הודה בכל הקנקנים. דבתרתי פליגי, בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן, וביש בלשון הזה לשון קנקנים. ודייק לה מדלא קתני במתניתין פלוגתייהו בחטין ושעורין או בשור ושה, ונקט כדי יין וכדי שמן – משמע דפליגי ביש בלשון הזה לשון קנקנים. ומדקאמר נמי רבן גמליאל: ראוה אני את דברי אדמון, ואי דוקא בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן פליגי, מאי ראוה אני את דברי אדמון? הא אפילו בטענו חטין והודה לו בשעורין מחייבו ופליגי נמי בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהם, דאי ביש בלשון הזה לשון קנקנים דוקא פליגי, הוה ליה לרבנן למימר בהדיא "אין בלשון הזה לשון קנקנים". ואדמון מחייב במודה בכל הקנקנים, מדלא נקט במתניתין: והודה לו מקצת קנקנים, אלא נקט בקנקנים דמשמע בכולהו. ולא מוקי לה במקצת קנקנים אלא משום רבנן, דלא משתמע מילתייהו דאין בלשון הזה לשון קנקנים אלא בכהאי גוונא. והכי קאמר: אין ההודאה ממין הטענה – דלא מיבעיא במודה בכל הקנקנים דפטרי, דהא אפילו יש בלשון הזה לשון קנקנים נמי פטור, אלא אפילו הודה במקצת קנקנים נמי פטור, דאין בלשון הזה לשון קנקנים.

וחדא בשמואל – וכן הלכה, ואף על גב דקיימא לן כרבי יוחנן לגבי שמואל. חדא, דלרבי יוחנן נמי חייב אליבא דחד אמורא. ועוד, דקיימא לן כרב נחמן בדיני. ועוד, דרב פפא דהוה בתרא סבריא ליה כשמואל. וכן פסק רבינו חננאל בשמעתין, וכן עיקר, ולא כמו שפסק רבינו חננאל בבתובות (קח, ב) כרבי חייא בר אבא.

אדרבה אין אדם מעיז כו' – ואם תאמר, דאמרינן בפרקין: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע: חזקה אין אדם מעיז בו'! ויש לומר: אף על גב דכופר הכל נמי משתמיט, מכל מקום אין לו כל כך פנים לכפור הכל כמו לכפור במקצת, ולהכא מיגו.

אשתמוטי הוא דקמשתמט – תימה: דבפרק קמא דבבא מציעא (ו, א) דייק: אלא הא דאמר רב נחמן: משביעין אותו שבועת היסת (דרבנן) נימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא. אמאי לא משני דאשתמוטי קא משתמיט, דמשמע אהדם דלעיל? ויש לומר: משום דפריך בהדי הך פירכי טובא. ותו, הא דתני רבי חייא בר', דלא מצי לשנויי הכי.

בפקדון פסול לעדות – בפרק קמא דבבא מציעא (ה, ב) מוקי לה דנקיט ליה בידיה. ובמלוה אפילו נקיט ליה בידיה זוזי כשר, דמלוה להוצאה ניתנה, והוא שמא צריך למעות. ומאן

לְמָחָר אָמַר לוֹ: "הַנַּח לִי", "נְתַתִּיו לָךְ" - פָּטוּר; וְאָמַר רַב נַחְמָן: מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הַיֶּסֶת. מַאן דְּמַתְנֵי אַרַאשָׁא, כָּל שֶׁכֵּן אַסֵּיפָא; ומאן

הוֹדָה בְּמִקְצָת קַרְקָעוֹת - פָּטוּר, בְּמִקְצָת כֵּלִים - חַיָּיב; טַעֲמָא דִּכְלִים וְקַרְקָעוֹת, דְּקַרְקַע לָאו בַּת שְׁבוּעָה הִיא, הָא כֵּלִים וְכֵלִים הוֹיְיא דִּכְלִים וְקַרְקָעוֹת - חַיָּיב! - הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ כֵּלִים וְכֵלִים נָמֵי פָּטוּר. וְהָא דְּקָתָנֵי כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן דְּכִי הוֹדָה בְּמִקְצָת כֵּלִים - חַיָּיב אַף עַל הַקַּרְקָעוֹת. - מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, וְזִקְקִין? תְּנֵינָא: וְזִקְקִין אֶת הַנִּכְסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אֲחֲרָיוּת לִישָׁבַע עֲלֵיהֶן! - הָא עִיקָּר, הַהִיא אַגַּב גְּרָרָא נַסְבָּה. וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טָעָנוּ חִטִּין וְשְׂעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן - פָּטוּר. - וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק: יִישַׁר, וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן! - אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ אֲלִיבָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן. תָּא שְׁמַע: טָעָנוּ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִין - פָּטוּר, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב; טַעֲמָא דְּטָעָנוּ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִין, הָא חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּיב! - הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ חִטִּין וּשְׂעוֹרִין נָמֵי פָּטוּר, וְהָאי דְּקָתָנֵי חָכְמִי - לְחוֹדֵיהּ קָאָמַר. תָּא שְׁמַע: טָעָנוּ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, וְהוֹדָה בְּכֵלִים וְכָפַר בְּקַרְקָעוֹת, בְּקַרְקָעוֹת וְכָפַר בְּכֵלִים - פָּטוּר. הוֹדָה בְּמִקְצָת קַרְקַע - פָּטוּר, בְּמִקְצָת כֵּלִים - חַיָּיב; טַעֲמָא דִּכְלִים וְקַרְקָעוֹת, דְּקַרְקַע לָאו בַּת שְׁבוּעָה הִיא, הָא כֵּלִים וְכֵלִים הוֹיְיא דִּכְלִים וְקַרְקָעוֹת - חַיָּיב! - הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ כֵּלִים וְכֵלִים נָמֵי פָּטוּר, וְהָא קָמַשְׁמַע לָן, דְּהוֹדָה בְּמִקְצָת כֵּלִים - חַיָּיב אַף עַל הַקַּרְקָעוֹת. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, וְזִקְקִין? תְּנֵינָא: וְזִקְקִין אֶת הַנִּכְסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אֲחֲרָיוּת לִישָׁבַע עֲלֵיהֶן! - הָא עִיקָּר, הַהִיא אַגַּב גְּרָרָא נַסְבָּה. אִיתֵיבֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: טָעָנוּ שׁוֹר וְהוֹדָה לוֹ בְּשֶׂה, שֶׂה וְהוֹדָה לוֹ בְּשׁוֹר - פָּטוּר, טָעָנוּ בְּשׁוֹר וְשֶׂה וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּיב! אָמַר לֵיהּ: הָא מַנִּי? רַבָּן גַּמְלִיאֵל הִיא. - אִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי! - אֶלָּא, הָא מַנִּי? אַדְמוֹן הִיא. וְלָא דַּחֲוֵי מְדַחֲוֵינָא לָךְ, אֶלָּא תַּלְמוּד עָרוּךְ הוּא בְּפִי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן: הָא מַנִּי? אַדְמוֹן הִיא. אָמַר רַב עָנָן אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעָנוּ חִטִּין וְקָדַם וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִין, אִם כְּמַעֲרִים - חַיָּיב, אִם בְּמִתְבָּיְין - פָּטוּר. וְאָמַר רַב עָנָן אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעָנוּ שְׁתֵּי מִחְטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן - חַיָּיב; לְפִיכָךְ יָצְאוּ כֵּלִים לְמָה שֶׁהֵן, אָמַר רַב פָּפָּא: טָעָנוּ כֵּלִים וּפֵרוֹטָה, וְהוֹדָה בְּכֵלִים וְכָפַר בְּפֵרוֹטָה - פָּטוּר, הוֹדָה בְּפֵרוֹטָה וְכָפַר בְּכֵלִים - חַיָּיב. חֲדָא כְּרַב וַחֲדָא כִּשְׁמוּאֵל, חֲדָא כְּרַב, דְּאָמַר: כְּפִירַת טַעֲנָה שְׁתֵּי כֻּפָּר; חֲדָא כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: טָעָנוּ חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן - חַיָּיב. "מָנָה לִי בְּיָדֶךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי - פָּטוּר". אָמַר רַב נַחְמָן: וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הַיֶּסֶת; מַאי טַעְמָא? חֻזְקָה אֵין אָדָם תּוֹבֵעַ אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ עָלָיו. - אִדַּרְבָּה, חֻזְקָה אֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ? - אִשְׁתַּמּוּטֵי הוּא דְּקָא מִשְׁתַּמֵּיט לֵיהּ, כְּבָר: עַד דַּהֲוָה לֵי וּפָרַעְנָא לֵיהּ. תְּדַע, דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב חִסְדָּא: הַפּוֹקֵד בְּמָלֶוֶה כְּשֶׁר לְעֵדוּת, בְּפִקָּדוֹן - פָּסוּל לְעֵדוּת. רַב חֲבִיבָא מְתִנֵּי אַסֵּיפָא: "מָנָה לִי בְּיָדֶךָ", אָמַר לוֹ: "הֵן". לֵיהּ עָלַיו, וְאֵיכָא דְּרַב דִּמְמוֹנָא.

שבועה

הודה במקצת קרקעות פטור – שאין נשבעין על הקרקעות, כדילפין לקמן בפירקין (שבועות מב, ב), ואף הודאתו אינה מביאה לידי שבועה. הודה במקצת כלים חייב – שבועה אף על הקרקעות, על ידי גלגול דשבועה מקצת כלים. **הא כלים וכלים הויא** דכלים וקרקעות – כלומר, משני מינין, והודה באחד וכפר באחד – חייב. וזקקין – הכלים וזקקין את הקרקעות לשבועה. **תניא** – במסכת קדושין: נכסים שאין להם אחריות וזקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן. **הכא עיקר** – דכולה מסכת בהלכות שבועה. **והתם** – דקדושין. **אגב גררא נפכה** – איידי דתנא התם: נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בלא משיכה – תני בהדייהו שאף הם וזקקין את הנכסים שיש להם אחריות לשבועה. **אדמון היא** – דבעי הודאה ממין הטענה, ומיהו היכא דטענו שנים והודה לו באחד מהם – חייב. והא דאדמון במתניתין היא, מיהו הכא במסכת שבועות לא מפרשין בגמרא במאי פליגי, אבל בפרק בתרא דכתובות (קח, ב) מפרשינן דבהכי פליגי: **טענו חטין וקדם והודה בשעורין** – מי שהיה לו לטעון על חביבו חטין ושעורין, וטענו חטין, ולא הספיק לטענו שעורין עד שקדם זה ואמר: חטין אין לך בידי, אבל שעורין יש לך בידי. **אם כמערים** – אם נראה לבית דין שקפץ להודות כדי שלא יטענו זה שעורין ויתחייב לו שבועה בהודאת שעורים – חייב לו שבועה אם אמר לו זה: שניהם יש לי בידך. **ואם במתביין** – להשיב לו על טענתו של חטין, ולא בקופץ – פטור. **לפיכך יצאו כלים** – ליכתב בפירוש. **למה שהן** – להתחייב עליהם בכל שהן. דהוה ליה למכתב (שמות כב) "כי יתן איש אל רעהו כספים לשמור", ואנא אמינא: מה כספים שנים דהכי חשוב – אף כל שנים ודבר חשוב. אלא כתב כלים לומר דהוי דבר חשוב ולא בעינן שוויהו שתי כסף. **וכפר בפרוטה פטור** – כדמפרש ואזיל, כרב דאמר כפירה שתי כסף בעינן. **כפר בכלים** – ואפילו כל דהו, כדאמרינן: לכך יצאו כלים לומר שהן. ואי משום הודאה ממין הכפירה – בהא סבירא ליה כשמואל, דאמר: טענו בחטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב. **היכת** – לשון שונא, ששנו חכמים עליו שבועה, כמו (שמואל א כו) "אם ה' הסיתך בי". אין אדם מעיז פניו (כו'). **תדע** – דאמרינן שתמוטי אשתמוטי. **הכופר בפלוה** – ובאו עדים, והוא לא נשבע – כשר לעדות. ולא אמרן חשיד אממונא הוא, אלא אשתמוטי קמשתמטי ליה, משום דמלוה להוצאה ניתנה ואין עכשיו בידו במה לפרוע. **בפקדון פסול לעדות** – ואפילו לא נשבע, דמשעה דכפר איחשיד ליה אממונא. ובבבא מציעא בפרק קמא (ה, ב) מוקמינן ליה בדאתו סהדי דהדהיא שעתא הוה בידיה, דליכא למימר אירבס ליה ומשתמטי עד דבחיש ומשכח ליה. **מתני אסיפא** – להא דרב נחמן. **כל שכן אסיפא** – דהא אודי ליה עליה, ואיכא דרב דמממונא.

שבועה דאורייתא – הבאה במקצת הטעמה. שבועה דרבנן – הא דרב נחמן. **מיפך שבועה** – אם אמר הנתבע לתובע: השבע וטול. **מיחה לנכסיה** – אם אמר: איני נשבע ואיני משלם – יורדין לנכסיו ונוטלין לזה. **שכנגדו חשוד** – הנתבע חשוד על השבועה, ותנן לקמן (שבועות מד, ב) שתקנו חכמים שישבע התובע ויטול. **תקנתא היא** – שבועה עצמה של היסת תקנתא היא, ותקנתא שידא תובע נשבע ונוטל, לתקנתא היסת שבועה שלא באה עליו אלא בתקנת חכמים, לא עבדינן, ויפסיד התובע בלא שום שבועה. **דפליגי עליה דרבי יוסי** – גבי מציאת חרש שוטה וקטן. **נקטיה לכופיה דלשבעיה לגלימיה הוא** = אוחזו בביציו התלוים בו עד שיתן לו טלית שעליו, כלומר, כיון דמשמתינן ליה לעולם עד דליתיב ליה לית לך למיחת לנכסיה עדיף מדאמי, כל דבר התלוי במחובר קרי ליה "כופכא", כדאמר: אזול גרמא ומחיה לכופכא ואתר תמרי, ב"אלו הן הגולין" (מכות ח, א). **עד דמטי זמן נגדיה** – לבתר תלתין יומין, כדאמרינן: רב מנגיד אמאן דמשהי שמתיה דרבנן עליה תלתין יומין, ב"האשה נקניתי" (קדושין יב, א). **אשתבע לי** – דלא פרעתיך. **וכי מה בין זה** – שלא פגם שטרו, לפוגם שטרו, דתנן (כתובות פז, א): הפוגמת בכתובתה לא תפרע אלא בשבועה, כיצד? היתה כתובתה אלף זוז, והוא אמר: התקבלת כתובתיך, והיא אומרת: לא התקבלתי אלא מנה, הואיל ומודיא במנה – פוגמת את שטר כתובתה ולא תפרע השאר אלא בשבועה, דליכא למימר טפי קיבלה, והשתא דאמרת משביעין לו, מה יפה כחו משאם פגם את שטרו? **התם** – גבי פגם את שטרו, אף על גב דלא טעין ליה אשתבע לי, אלא אומר פרעתיך – טענינן ליה אנן, ואמרינן לבעל השטר: השבע. **משלח** = **מפשים**. **לא מודקקינן ליה** – להשבע, דמיחזי דחשדינן ליה, ולא לגבות לו, דהא אמר ליה: אשתבע לי דלא פרעתיך. **נתתיו לך פטור** – אף משבועה. ומיהו שבועת היסת איכא. **והא הכא** ביון דתבעיה **בעדים** – והודה לו בפניהם, כמאן דאוקמיה בעדים דמי.

נתתיו

נב דְּלָא טָעֲנִינַן לֵיהּ אֲנַן. הָכָא אָמְרִינַן לֵיהּ: זִיל שַׁלֵּים לֵיהּ, וְאִי טָעֲנַן וְאָמַר: אִשְׁתַּבַּע לִי - אָמְרִינַן לֵיהּ: זִיל אִשְׁתַּבַּע לֵיהּ, וְאִי צְוִיתָא מֵרַבָּנַן הוּא - לָא מְשַׁבְּעִינַן לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַב יִיאמַר לְרַב אַשִׁי: צְוִיתָא מֵרַבָּנַן מְשַׁלַּח גְּלִימָא דְּאֵנָשֵׁי? אֶלָּא, לָא מְוַדְּקִינַן לֵיהּ לְדִינְיָה. "מָנָה לִי בְּיָדֶךָ" כו'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִי: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בְּעֵדִים - צָרִיךְ לְפוֹרְעוֹ בְּעֵדִים. כִּי אֲמַרֵיתָהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי: יָכוֹל לוֹמַר לוֹ: "פָּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם". תְּנַן: "מָנָה לִי בְּיָדֶךָ", אָמַר לוֹ: "הֵן", לְמָחָר אָמַר לוֹ: "הִנַּחְתִּי לִי", - "נָתַתִּיו לָךְ" - פָּטוּר; וְהָא הָכָא בְּיֵין דְּתָבְעֵיהּ בְּעֵדִים כְּמַאן דְּאוֹקְמֵיהּ בְּעֵדִים דָּמֵי, וְקָתָנֵי: פָּטוּר.

תיובתא

ומאן דתני אסיפא כו' – אומר רבינו תם: השתא דלא אימתי הלכתא כוותי מהכך לישני, היכא דליכא דררא דממונא לא משבעינן ליה מספק, דהמוציא מחבירו עליו הראיה, ואף על פי כן לא היה מוחזה בדיינים המשביעין, וקצת נראה להשביע, ד"איכא דאמרי" טפל ללשון ראשון כמו שאומר רבינו יצחק בן אשר. ומיהו אומר רבינו תם דאולינן בתר המיקל, וכן משמע בפרק קמא דבבא מציעא (ה, א) גבי ההוא רעיא, דמיימתי תהם מילתא דרב נחמן אריש דמתניתין. ורבינו תם דוחה, דאיכא למימר דתהם ריש דמילתא נקט, ומסיפא פריך דמשבעינן ליה היכא דאיכא דררא דממונא, דתהם נמי איכא דררא דממונא מאחר שהיו רגילין למסור לו בכל יום. ועוד, דהא איכא סהדי דאבל תרי מיניהו. ורב האי גאון פירש דלא משבעינן ליה, אלא משמתינן ליה על תנאי שיהא בשמתא אם הוא חייב ואינו משלם.

מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן – בפרק "השוכר" (כתובות פח, א) גבי הא דאמר רב נחמן: אי פקח שמען מייתי ליה לידי שבועה דאורייתא, פירש בקונטרס דנפקא מינה דבדאורייתא בעי למינקט חפצא בידיה ובדרבנן לא בעי, ואין נראה, דההיא נפקותא לא אמרינן הכא. ועוד, דבפרק "השולח" (גיטין לח, א) גבי אלמנה, דקאמר: אדרה בבית דין ואשבעה חוץ לבית דין, פירש בקונטרס גופיה דבבית דין לא בעי אשתבועי משום דבעי אנקוטי חפצא בידיה, אף על גב דשבועה דאלמנה שבועה דרבנן היא. ובריש שמעתתא ד"השוכר" (כתובות פו, ב) פירש נמי בקונטרס גבי הא דסבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא, דנפקא מינה לאפוקי שבועה.

ולמר בר רב אשי דאמר בדאורייתא נמי מפצינן – רבינו יהודה בן נתן פירש בשם הקונטרס דהלכתא כוותיה, דקיימא לן כמר בר רב אשי במיפך שבועה. וכן בתשובת רבינו גרשון מאור הגולה, וכן רב האי גאון. והביא ראיה דהלכתא כוותיה מדקאמר לקמיה: האי מאן דמפיק שטרא על חבריה, אי אמר ליה היאך: אשתבע לי דלא פרעתיך, אמרינן ליה: זיל אשתבע ליה. ומה הנך דאית ליה עליה ממון גמור מדאורייתא יכול להפך עליו שבועה, והיכא דלית ליה אלא שבועה דאורייתא לא כל שכן דמדצי אמר ליה אשתבע לי אתי! ולפי דבריו, מאן דפליג אמר בר רב אשי כל שכן דפליג אדלקמיה. מיהו הגאונים נחלקו בההיא דלקמיה, אי אמר ליה: אשתבע לי דלא פרעתיך, אם יכול אידך לחזור ולומר: אשתבע לי את ותפטר. ואם יכול – אין ראיה לרב האי משם. ועוד, דלא דמי, דבההיא דלקמיה וראי תקנו רבנן משום דשכיחא, דמתרמי זימנין טובא דבתר דפרעיה אשתהי שטרא בידיה, כדאמרינן בפרק קמא דבבא מציעא (טז, ב): אשתמוטי דקא משתמטי דאמר ליה למחר יהבינא לך השתא ליתיה גבאי, אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה. אבל לגבי שבועה דאורייתא למה להם לתקן שיכול להופכה? והשתא ההיא דלקמיה אתיא אפילו כמאן דפליג אמר בר רב אשי. ורבינו יצחק מצא בתשובות קדמוניות דלא מפצינא שבועה דאורייתא. וכן בהלכות גדולות ובסדר תנאים ואמוראים, דהלכתא כמר בר רב אשי בבוליה התלמוד בר ממיפך שבועה ואודיתא. אך מה שכתב בסדר תנאים ואמוראים דמיפך שבועה בגון שהיה המחויב שבועה חשוד, וקאמר מר בר רב אשי דמפצינן אבנגדו – אין נראה, דבחשוד לא איירי, אלא בסמוך דאמר איכא בייניהו שכנגדו חשוד. אלא בפירוש הקונטרס, דאמר נתבע לתובע: השבע וטול. ורבינו חננאל נמי פסיק דהלכתא כוותיה בבל התלמוד בר ממיפך שבועה דחיורי, וסימנך: הפך לבן, וחיורי בפרק "בהמה המקשה" (חולין עו, ב) גבי צומת הגידין, דקאמר: דזייני אף על גב דלא חיורי.

ורבי יוסי דאמר בדרבנן נמי נתחזן – קצת תימה: דרבנן נמי לא איירי אלא בההיא דלא הוי בזילה אלא מפני דרכי שלום, אבל היכא דהוי גזל גמור מודו דנתחזן לנכסיה. והכי נמי היכא דאיכא שבועה דרבנן. **וכי** מה בין זה לפוגם שטרו – ואם תאמר: תקשה ליה אמתניתין דהכא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, ושמא משום דלמא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין ואמר: אשתבע לי, אלמא מצי משתבע ליה! ומיהו נראה דטעמא לאו משום הכי הוא, דאפילו לא מצי אבוהון טעין – טענינן ליתמי, דבפרק "השוכר" (כתובות פו, ב) אמרינן: כתב לאשתו נקי נדר נקי שבועה – לא תפרע מן היתומים אלא בשבועה, אלמא עבוד רבנן תקנתא ליתמי אפילו במקום שאין האב יכול להשביע.

אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור – מדשתבא הוה ליה לרב לאפלוגי [ורבן שמעון בן גמליאל] בדפליג בסיפא בשטעונו חסין הדוה לו בשעתיך, ולשמואל אדלעיל שתי כספ יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי כר'. אלא נטר עד לבסוף ופליג אבוהו. וצריך לדקדק אמאי צריכי כל הנך. ואיכא מיניהו דתני איידי.

תיובתא

תיובתא דרב אסי – אבל לשמואל ניחא, דמצי לפרש דהכי קאמר: נתתיך לך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים. ולמאי דמפרשינן, דלשמואל נאמן לומר פרעתיך ביני ובין עצמך, במגו דאי בעי אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני – אתי שפיר טפי.

תיובתא דשמואל – תימה: מאי קושיא? דלמא נתתיך לך שלא בעדים קאמר, ולהכי חייבו; ושמואל הכי קאמר, מתוך שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים, כי אמר נמי פרעתיך ביני ובין עצמך נאמן במגו. ומיהו רב פפא נמי בסמוך ודאי לית ליה האי מגו, דהא קאמר בסמוך: צריך לפורעו בעדים. וצריך לדחוק לפירוש זה דפליגי רב פפא ושמואל בדברי רבי יהודה בן בתירא. ועוד יש לתמוה לגמרא שהקשה לשמואל מסיפא דמתניתין, מנא ליה לפרש דברי שמואל כך מאחר שרב פפא לית ליה האי סברא? לכן נראה, שהמקשה משמע ליה דמפני שצריך ליתן לו בעדים משמע שצריך לברר שפרעו בעדים. וקצת משמע כן בכל הסוגיא. **ורב** פפא משמיה דרבא אמר אין צריך לפורעו בעדים – אמר רבינו תם: כן הלכה, דהא אמר רבי אבא ב"ג טו פשוט" (בבא בתרא קג, א); וקיימא לן דהלכה כת' חבריו בעדים אין צריך לפורעו בעדים. וכן רבא ורמי בר חמא סבירא ליה דבי בריש "כל הנשבעין" (שבועות מה, ב).

אוֹל פרישה באפי סהדי אחריני – פירש בקונטרס: וזה אומר עדי שקר הם. ואם תאמר: ואיך נאמן לומר שמשקרין? ויש לומר: דסיון דאמר באפי ראובן ושמעון, בעי למימר: מהימנת לי כל היכא דאמרת לא פרעון עד דפרענא באפי ראובן ושמעון, כדלקמן. ומיהו, הא דקאמר בסמוך: להכי קאמר באפי ראובן ושמעון, כי היכי דלא ליידחייה – לא אתי שפיר לפירושו, דמה ידחוי שייך כיון דמיימר סהדי, והוה ליה למימר: כי היכי דלא למיפטר אי איתי סהדי אחרינ'! לכן נראה לרבינו יצחק: דמיירי דקאמר פרעתיך באפי סהדי והלכו להם למדינת הים. ויש פירושים שכתוב בהן כן, וגם רבינו חננאל בפירש כן.

הא אנא והא רב ששת – בדיחותא בעלמא הוא דקא מהדר ליה, ולאו משום דצריך לקיים תנאו.

כל האומר לא לויתי כו' – ואביי ליה ליה. והא דתנן: למחר אמר לו "תנהו לי", "אין לך בידי" – חייב, וטעמא דסיון דאמר לא לוה הוי כמודה שלא פרע – התם ליכא עדים דאמרי פרעו בי הכא. ולהכי אביי גופיה אית ליה בפרק קמא דבבא בתרא (ו, א) דכל האומר לא לויתי כו', סיון דליכא עדים שפרע. ואם תאמר: אמאי לא מתרצינן הכא דבוריה "לא לויתי" כלומר: לא עמדתי בהלוואת אלא פרעתי, כמו בפרק "אמרו לו" (בריתות יב, א) גבי "לא נטמאתי", דמתרצינן דבוריה: לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי? ואומר רבינו יצחק בן אשר: דהכא לא קאמר "לא לויתי", אלא "לא היו דברים מעולם", דלא שייך לתרוצי לישניה. אבל בפרק "הכותב" (כתובות פח, א) קשה, דקאמר: אבל אמרי יתמי אמר לנו אבא לא לויתי – נפרעין מהם שלא בשבועה, דכל האומר לא לויתי כו' ויש לומר: דהאב היה יכול לטעון ולתרץ דבריו, אבל ליתומים לא טענינן מילתא דלא שכיחא. ועוד יש לחלק, דהכא בשטוענין עליו בבית דין יש לו להשיב בענין שיפטר, ואין לנו לתרץ דבריו. **כל** מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה – תימה: ב"גט פשוט" (בבא בתרא קג, א) גבי עובדא דרב יצחק בר יוסף דהוה מסיק זוזי ברבי אבא. מסיק: אף על גב דהמלוה חבירו בעדים אין כו', כי טעין ואמר: פרעתי בפני פלוני ופלוני – צריך לברר ויבואו פלוני ופלוני ויעידו. ואמאי? הא אמרינן לאו אדעתיה! ויש לומר: דרבא סבר ליה כבמאן נתתיו לך חייב – לפרוע. **בעדים הלויתיך** – קא סלקא דעתין בשעת הלואה קאי, ואמר ליה: ראה שבעדים הלויתיך, ואף אתה אל תפרעני אלא בעדים. **דלמא בשעת תביעה קאמר** – כשתבעו בבית דין וזה אומר פרעתיך, אמר לו: והלא בעדים הלויתיך, בעדים הוה לך לפורעני. ולא אמר לו כן בשעת הלואה, ומשום הכי פטר ליה רבי יהודה בן בתירא. **אוֹל פרישה באפי סהדי אחרינ'** – וזה אומר: עדי שקר הם. **ואיתניהו** – מיד דמלוה. **להוי פקדון בידי** – ואינו עליהן אלא שומר חנם, שלא פקבלתים בתורת פרעון. **כיון דקא מודית** – דקבלתינהו, וזה לא בתורת פקדון מסרם לך – הוי פרעון, ודברים שהיו בלבך אינם דברים. **דיידוֹך ופרע** – אותה הלוואה שזה כופר ואיני לוה אותה באותו היום, אבל לאחר זמן פרעיה. **כאומר לא פרעתי דמי** – דסיון דלא לוה לפי דבוריו – לא פרע, והרי יש עדים שלוה, נאמנין הם על הלוואה ואינן נאמנין על הפרעון, דהודאת בעל דין כמאה עדים. **דמסיקנא בך = שאני נושה בך. לא היו דברים מעולם** – לא פרע לפנינו. והוה אומר: או בפניהם או שלא בפניהם פרעתיך. **הוחזק בפרין** – ואינו נאמן אפילו בשבועה לומר: פרעתיך שלא בפניהם, שהרי אמר: פרעתיך בפניהם, ונמצא שקרן. **כל מלתא דלא רמיא עליה דאינש** – כגון זה, שלא היה לו לומר: פרעתיך בעדים. שלא אמר לו זה בשעת הלואה: בעדים פרע לי, הלכך לא שם לבו לזכור אם בעדים פרע אם שלא בעדים, ואמר: בעדים פרעתיך, ולאו אדעתיה, ואינו הוחזק בפרין בכך.

עפצי

תִּיוּבְתָּא דְּרַב אַסִּי! - אָמַר לָךְ רַב אַסִּי: אֲנָא כִּי אֲמָרַי - הֵיכָא דְּמַעִיקָּרָא אוֹזְפֵיהּ בְּעֵדִים, דְּלָא לְדִידֵיהּ הֵימְנֵיהּ, הָכָא - הָא הֵימְנֵיהּ. רַב יוֹסֵף מַתְנֵי הָכִי, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בְּעֵדִים - אֵינוֹ צָרִיךְ לִפְרוֹעַ בְּעֵדִים, וְאִם אָמַר "אַל תִּפְרַעֲנִי אֶלָּא בְּעֵדִים" - צָרִיךְ לִפְרוֹעַ בְּעֵדִים. כִּי אֲמַרִיתָהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי, יָכוֹל לוֹמַר לוֹ: "פָּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם". תָּנֵן: "מָנָה לִי בְּיָדֶךָ", אָמַר לוֹ: "הֵן", אָמַר לוֹ: "אַל תְּהַנְהֵנוּ לִי אֶלָּא בִּפְנֵי עֵדִים". לְמָחָר אָמַר לוֹ: "תְּנֵהוּ לִי", "נְתַתִּיו לָךְ" - חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לִיתֵּן לוֹ בְּעֵדִים; **תִּיוּבְתָּא דִּשְׁמוּאֵל!** - אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל: תְּנַאי הִיא, דְּתָנְיָא: "בְּעֵדִים הִלְוִיתִיךָ, בְּעֵדִים פְּרַע לִי" - אוֹ יֵשׁ יְתֵדוֹת אוֹ יֵצְיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן; רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, יָכוֹל לוֹמַר לוֹ: "פָּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם". פֵּרוּשׁ רַב אַחָא: מְמַאי דְּבִשְׁעַת הַלְוָאָה קָאֵי? דִּלְמָא בִּשְׁעַת תְּבִיעָה קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ: לָאו בְּעֵדִים הִלְוִיתִיךָ? בְּעֵדִים הָיָה לְךָ לִפְרוֹעַנִי. **אֲבָל בְּשָׁעַת הַלְוָאָה** - דִּבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב! אָמַר רַב פָּפָּא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּא, הִלְכְתָא: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בְּעֵדִים - צָרִיךְ לִפְרוֹעַ בְּעֵדִים. וְרַב פָּפָּא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּא אָמַר: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בְּעֵדִים - אֵין צָרִיךְ לִפְרוֹעַ בְּעֵדִים; וְאִם אָמַר: "אַל תִּפְרַעֲנִי אֶלָּא בְּעֵדִים" - צָרִיךְ לִפְרוֹעַ בְּעֵדִים; וְאִם אָמַר לוֹ: "פָּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם" - נֶאֱמָן. סִימָן: רְאוּבֵ"ן וְשִׁמְעו"ן דָּתְמ"ר וּ' הֶלְכְתָ"א יֵ"ש, וּפָר"ע אֶת פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲפַצ"י מְסַרְתָּ"א מְבֻהֲמָנוּתָ"א כְּבֵי תְרֵי. הֲהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: "מִי פָּרַעְתָּ לִי - פָּרַעְתִּין לִי בְּאַפֵּי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן", אֲזַל וּפָרַע בְּאַפֵּי תְּרֵי מֵעַלְמָא, אֲמַר אַבַּיֵי: בְּאַפֵּי בֵּי תְּרֵי אֲמַר לֵיהּ, בְּאַפֵּי בֵּי תְּרֵי פָּרַעְתָּ. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: לְהֵכִי קָאָמַר לֵיהּ בְּאַפֵּי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן, כִּי הֵיכִי דְּלָא נִדְחֵיהּ. **הֲהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: "מִי פָּרַעְתָּ לִי - פָּרַעְתִּין לִי בְּאַפֵּי בֵּי תְּרֵי דְּתָנוּ הַלְכְתָא".** אֲזַל פָּרַע בְּאַפֵּי בֵּין דִּילֵיהּ לְדִילֵיהּ. אִיתְּנִסוּ הָנֵךְ זוּזֵי; אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לֵיהּ: אֵין, קַבְּלִי קַבְּלִתְּנְהוּ מִינַּיהּ דְּרַךְ פִּקָּדוֹן, וְאָמְרָא: לֵיהֱוֵי גַּבֵּאי פִּקָּדוֹן, עַד דְּמִתְרְמוּ בֵּי תְּרֵי דְּתָנוּ הַלְכְתָא וּמְקַיְּים מִינַּיהּ תְּנַאיהּ. אֲמַר לֵיהּ: כַּיָּון דְּקָא מוֹדֵית דְּוַדַּאי שְׁקַלְתְּנְהוּ מִינַּיהּ - פַּרְעוֹן מֵעַלְיָא הֲוֵי, אִי אֲמַרְתְּ לְקַיּוּמֵי תְּנַאיהּ - זִיל אֱייתִינְהוּ, דְּהָא אֲנָא וְרַב שֵׁשֶׁת דְּתָנֵינָא הַלְכְתָא וְסָפְרָא וְסָפְרֵי וְתוֹסָפְתָּא וְכוּלָּא תַּלְמוּדָא. הֲהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: "הַב לִי מְאָה דְּאוֹזְפְתָךְ", אֲמַר לֵיהּ: "לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם", אֲזַל אֱייתֵי סָהֲדֵי דְּאוֹזְפֵיהּ וּפְרַעֵיהּ. אֲמַר אַבַּיֵי: מַאי נַיְעֲבִיד? אֵינְהוּ אֲמָרֵי אוֹזְפֵיהּ, אִינְהוּ אֲמָרֵי פָּרַעֵיהּ. רָבָא אָמַר: כָּל הָאוֹמֵר "לֹא לְוִיתִי", כְּאוֹמֵר "לֹא פָּרַעְתִּי דָּמַי". **הֲהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ:** "הַב לִי מְאָה זוּזֵי דְּמַסֵּיקְנָא בָּךְ", אֲמַר לֵיהּ: "לָא פָּרַעְתְּ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי"? אָתוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אֲמָרֵי: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם; סְבַר רַב שֵׁשֶׁת לְמֵימַר: הוֹחְזַק בְּפָרִין, אֲמַר לֵיהּ רָבָא: כָּל מִילְּתָא דְּלָא רְמָיָא עֲלֵיהּ דֵּיאֵינָשׁ - לָאו אַדַּעְתֵּיהּ. **הֲהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ:** "הַב לִי שִׁית מְאָה זוּזֵי דְּמַסֵּיקְנָא בָּךְ", אֲמַר לֵיהּ: "וְלָא פָּרַעְתְּ מֵאָה קַבֵּי

עפצי

עפצי = גל"ש בלעז, ומעברני בהן עורות. **איתי** – מלוה סהדי דארבעה ארבעה קיימי, ותובע מאתים. וזה אומר: פרעתיך מכל מקום, אם לא בעפצים פרעתיך במעות. **דלא רמיא עליה דאיניש** – והאי נמי לא רמיא עליה לומר באיזה ענין פרעם, אלא פרעתיך סתמא. הלכך לא נזכר וסבור שכך השער, ולא הוחזק בפרן, ונשבע שפרעם מכל מקום.

מדכר דכיר – והוחזק בפרן. **סיטראי נינהו** – מצד אחר היית חייב לי. **איתיע שטרא** – הואיל ומודה שקיבלם, ולאו בר כמיניה לומר סיטראי נינהו. **לאו אתורי יהבת לי** – לקנות מהן שוורים לשחיטה למחצית שכר. **אפסחתא** – מקום שמקציבין הבשר ומוכרין. **ולא אידכר ליה שטרא** – שיטול השטר מידו. **מינו דיכול למימר ליה** – לא פרעתיך, יכול למימר ליה נמי סיטראי נינהו. **וכדאביני בריה דרבי אבהו** – גרסינן, והוא במסכת כתובות בפרק "הכותב" (פה, א) דמשמע כי האי מעשה לידיה. **ההוא** – לוה דאמר למלוה בפני עדים בשעת הלוואה: נאמן אתה עלי כל זמן שתאמר לא התקבלתי, ולא אובל לומר לך פרעתיך. **אימור דאמרי זיל בתר רוב דעות הני מילי לענין אומדנא** – דשומא, דדאמר במסכת עבודה זרה בפרק "השוכר" (עב, א): אמר ליה "בדשיימי בתלתא" – אפילו תרי נגו תלתא, "בדאמרי בי תלתא" – עד דאמרי בתלתא, "בדשיימי בארבעה" – עד דאמרי בארבעה, וכל שכן "בדאמרי בארבעה". **בין דנחית לדעות** – מתחלה ירד למנין שהוא יתר מכדי עדות – ודאי אדעות קפיד, בתלתא דהימניה בארבעה לא הימניה. **שבחת"י מלפ"ש המנע"ה והנע"** – **מפ"ש בא"ן**, **מנה לי ביידך אמר** לו הן – ובפני עדים, ואמר להם "אתם עדיי". **נתתי לך פטור** – מלשלם ומשבועה דאורייתא. **אין לך בידי** – לא היו דברים מעולם. **חייב** – לשלם, ואינו נאמן בשבועה שהרי הוחזק בפרן. **אין לך בידי אלא לישרא כסף פטור** – שאין כאן הודאה ממין הטענה. **לתך = חצי כור. פטור** – דלאו ממין הטענה היא. **ורבן שמליאל מחייב** – דלא בעי הודאה ממין הטענה. **כדי שמן** – כדים מלאים שמן. **והודה לו בקנקנים** – הכדים יש לך בידי בלא שמן. **הואיל והודה מקצת הטענה** – והוה ליה טענו חמץ ושעורין והודה לו באחד מהן. **או שהודה במקצת קרקעות פטור** – משבועה דאורייתא, לא על הקרקעות ולא על הכלים, שאין הודאת קרקעות מביאה לידי שבועה, שאין דין שבועה בקרקעות דאמרינן (בכל הנשבעין) (לקמן עמוד ב). **הודה במקצת כלים** – דאיכא הודאה וכפירה בלאו קרקעות. **חייב** – לישבע אף על הקרקעות על ידי גלגול שבועה, דילפינן לה בפרק קמא דקדושין (כז, ב) מקראי. **וזקקין** = גוררין. **אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן** – בגון שטענו ברמיזה, דחרש שדיבריו חכמים בכל מקום לא מדבר ולא שומע. **אבל נשבעין לקטן ולהקדש** – מפרש בגמרא. **גמ'רא יבי יתן איש** – ועלה כתיב "ונקרב בעל הבית" לשבועה, כדאמרינן בבבא קמא (סג, ב). **אין נתינת קטן בלום** – דהא "איש" כתיב, והחרש והשוטה בכלנים הם בלא דעת. **בבא בטענת אביו** – הא דקתני נשבעין – בנתינת איש קאמר, שהקטן טוענו: אבי מסרו לידך. **והאבלתיו פרם** – והחזרתי לו חצי, והחציו בידי – חייב לישבע על השאר. וקטן הבא בטענת אביו לא גרע מטענת עצמו דהכא. **בטוענו קטן** – יתום קטן תובע.

כולהו

עַפְצֵי דְקָיְימִי בְּשׁוּקָא שִׁיתָּא? אָמַר לֵיהּ: לָאו בְּאַרְבָּעָה אַרְבָּעָה הָווּ קָיְימִי? אָתוּ תְּרֵי סָהֲדֵי וְאָמְרוּ: אִין, בְּאַרְבָּעָה אַרְבָּעָה הָווּ קָיְימִי. אָמַר רָבָא: הוֹחֲזַק בְּפַרְנָן. אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא, הָא אָמַרְתְּ: כָּל מֵיפְלָא דְּלָא רַמְיָא עֲלֵיהּ דְּאִינִישׁ - לָאו אַדַּעְתֵּיהּ! אָמַר לֵיהּ רָבָא: קְצוּתָא דְּתַרְעָא מִידְּכַר דִּכִּירִי אֱינָשֵׁי. הָהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: הַב לִי מְאָה זוּזֵי דְּמַסְּקִינָא בָּךְ, וְהָא שְׁטָרָא. אָמַר לֵיהּ: פָּרַעְתִּיךְ. אָמַר לֵיהּ: הָנָהוּ סִיטְרָאֵי נִינְהוּ. אָמַר רַב נַחְמָן: אִיתְּרַע שְׁטָרָא; רַב פָּפָּא אָמַר: לָא אִיתְּרַע שְׁטָרָא. וּלְרַב פָּפָּא, מַאי שְׁנָא מֵהָהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: הַב לִי מְאָה זוּזֵי דְּמַסְּקִינָא בָּךְ וְהָא שְׁטָרָא. אָמַר לֵיהּ: לָאו אַהֲנֵי יְהֵבַת לִי, וְאִתַּיתְ וְאִיתַּיבְתָּ אַמַּסְחָתָא וְקַבִּילְתְּ זוּזָךְ? וַאֲמַר לֵיהּ: הָנָהוּ סִיטְרָאֵי נִינְהוּ, וַאֲמַר רַב פָּפָּא: אִיתְּרַע שְׁטָרָא! - הָתָם, כֵּיוָן דְּקַאֲמַר אַהֲנֵי יְהֵבַת לִי וּמְתֵנֵי שְׁקַלְתְּ - אִיתְּרַע שְׁטָרָא, הָכָא - אֵימוֹר סִיטְרָאֵי נִינְהוּ. מַאי הֲוֵי עֲלָהּ? רַב פָּפָּא אָמַר: לָא אִיתְּרַע שְׁטָרָא, רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: אִיתְּרַע שְׁטָרָא. וְהִלְכְתָא: אִיתְּרַע שְׁטָרָא. וְהָנֵי מִילֵּי, דְּפָרְעֵיהּ בְּאַפֵּי סָהֲדֵי וְלָא אִידְּכַר לֵיהּ שְׁטָרָא. אֲבָל פָּרְעֵיהּ בֵּין דִּידֵיהּ לְדִידֵיהּ, מִיגּוֹ דְּיָכוֹל לְמֵימַר "לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם". יָכוֹל נָמֵי לְמֵימַר סִיטְרָאֵי נִינְהוּ, וּכְדַאֲבִימִי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ.

הָהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: מְהֵימְנַתְּ לִי בְּכָל אֵימַת דְּאֲמַרְתְּ לִי לָא פָּרַעְנָא. אֲזַל פָּרְעֵיהּ בְּאַפֵּי סָהֲדֵי. אֲבָיֵי וְרָבָא דְּאָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ: הָא הֵימְנֵיהּ. מָתַקִּיף לָהּ רַב פָּפָּא: נְהֵי דְּהֵימְנֵיהּ טָפֵי מִגַּפְשֵׁיהּ, טָפֵי מִסָּהֲדֵי מִי הֵימְנֵיהּ?! הָהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: מְהֵימְנַתְּ לִי כְּבֵי תְּרֵי כָּל אֵימַת דְּאָמַרְתְּ לָא פָּרַעְנָא. אֲזַל פָּרְעֵיהּ בְּאַפֵּי תְּלָתָא. אֲמַר רַב פָּפָּא: כְּבֵי תְּרֵי הֵימְנֵיהּ, כְּבֵי תְּלָתָא לָא הֵימְנֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: אֵימוֹר דְּאָמְרִי רַבָּנָן דְּאִילּוּנֵי בָּתַר רוֹב דֵּעוֹת - הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן אוּמְדָּנָא, דְּכַמָּה דְּנָפְשִׁי בְּקִיאֵי טָפֵי, אֲבָל לְעִנְיַן עֵדוּת - מְאָה כִּתְרֵי יִתְרֵי כְּמֵאָה. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא, הַהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: מְהֵימְנַתְּ לִי כְּבֵי תְּרֵי כָּל אֵימַת דְּאָמַרְתְּ לָא פָּרַעְנָא. אֲזַל וּפָרְעֵיהּ בְּאַפֵּי תְּלָתָא. אֲמַר רַב פָּפָּא: כְּבֵי תְּרֵי הֵימְנֵיהּ, כְּבֵי תְּלָתָא לָא הֵימְנֵיהּ. מָתַקִּיף לָהּ רַב הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: תְּרֵי כְּמֵאָה וּמְאָה כְּתְרֵי? וְאִי אָמַר לֵיהּ "כְּבֵי תְּלָתָא", וַאֲזַל פָּרְעֵיהּ בְּאַפֵּי בֵּי אַרְבְּעָה, בֵּיוָן דְּנָפְקַת לְדַעוֹת - נָפְקַת לְדַעוֹת.

"אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אֶת הַקָּטָן". מַאי טַעֲמָא? אָמַר קְרָא, "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר", וְאֵין נִתְּנִין קָטָן כְּלוּם. "אֲבָל נִשְׁבָּעִין לַקָּטָן וְלַהֶקְדֵּשׁ". וְהָא אָמְרַתְּ רֵישָׁא: אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת שׁוֹטֶה וְקָטָן! אָמַר רַב: בְּבָא בְּטַעֲנַת אֲבִיו, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא; דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁאָדָם נִשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ, כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "מָנֶה לְאָבִיךָ בְּיָדִי וְהָאֲבַלְתִּיו פֵּרֹם" - הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע, וְזֶהוּ שֶׁנִּשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ אֶלָּא כְּמִשִּׁיב אֲבֵידָה, וּפָטוּר. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לֵית לֵיהּ מִשִּׁיב אֲבֵידָה פָּטוּר? אָמַר רַב: בְּשֶׁטָּעָנוֹ קָטָן. - קָטָן? וְהָאָמְרַתְּ: אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן! - לְעוֹלָם גָּדוֹל, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ קָטָן? דִּלְגַבֵּי מִילֵּי דַּאֲבוּהּ קָטָן הוּא. - אִי הָכִי, טַעֲנַת עַצְמוֹ? טַעֲנַת אֲחֵרִים הִיא! - טַעֲנַת אֲחֵרִים וְהוֹדָאַת עַצְמוֹ.

כולהו

תוספות

כמאן דאמר אין צריך לברר. אי נמי, כמו שפירש רבינו תם: צריך לברר אמיתות הדברים כמו שיכול. ומכל מקום אי לא משכח לה, אז אתו ואמרו לא היו דברים מעולם לא מפסדי. וכן מוכח בירושלמי שהביא רבינו חנאנל, דגרסינן התם: הבא לידון בשטר וחזקה, רבי אומר: נידון בשטר, פירוש שצריך לברר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: נידון בחזקה. בא מעשה לפני רבי והורה כרבן שמעון בן גמליאל. קשיא דרבי אדרבי. לא קשיא, רבי לא רצה אלא לעמוד על אמיתת הדבר. ואית דגרס התם: בא מעשה לפני רבי חייא. ופריך מינה אדרבי, לפי שתלמידו היה כדפריך בפרק "מפנין" (שבת קכה, א) מדרב הונא אדרב משום דרב הונא תלמידו דרב הוה, ובקונטרס פירש בריש פרק "זה בורר" (סנהדרין דף כג, ב) למאן דאמר צריך לברר – שאם בקש ולא מצא הפסיד.

איתיע שטרא – מפרש רבינו חנאנל וכן רבינו תם, דצריך בעל השטר שבועה שלא נפרע. והא דאמרינן בפרק "אלו נערות" (כתובות לו, ב): הא שטרא רעיא לא מגבינן ביה – דוקא בכי הך דעיעוה דתהם, כיון דמהדר אזיופא אימור זיופי זייף וחתים. ועקשה מההוא ד"הכובתי" (שם פה, א) דהתנא שטרא דאתא קמיה דרבא, אמר ליה רב פפא: ידענא ביה דשטרא פריעא הוא, אמר ליה: איכא אינשי אחריעא בהדיי דמר בר, וקאמר: לא יהא רב פפא אלא כבת דרב חסדא. והשתא, מה היה יכול לעשות יותר מלהשביעו? דלית ליה לקרועי, כדתקני התם: קריעה שלקה דתעך? והשתא אפילו כל אדם דלא קים ליה בגויה נאמן להשביעו, מידי דהוה אעד אחד מעיד שהוא פרוע על כן נראה דבשטרא ריעיא לא מיקרע קרעינן ליה ולא מיגבא גבינן ביה, כי ההוא ד"אלו נערות" (שם לו, ב). **ורבי** אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור – פירוש: במיגו, אלא

אלא בדרבה קמיפלגי – הכל מפרש בפרק שני דכתובות (יח, ב) וב"הניזקין" (גיטין נא, ב).

ואין בהן תשלומי כפל – דאפילו בקרקע שייכא גניבה, בגון מסיג גבול. אי נמי בגפנים טעונות, והלה טוען טענת גנב. ורבי מאיר מודה נמי בשאין עמודות ליבצר. **ולא** תשלומי ארבעה וחמשה – לא אימעריך אלא משום הקדשות, דמשום קרקעות ועבדים לא אימעריך, דאין נוהג אלא בשור ושה בלבד, כדתנן בפרק "מרובה" (בבא קמא סב, ב).

שומר חנם אין נשבע – משום דקרא בשומר חנם כתיב דאיירי בשבועה – נקט שבועה. והוא הדין דאין משלם אם פשע, כמו שומר שכר דפטור מחזיב דידיה, דדיינו גניבה ואבידה. ונראה דשומר שכר נמי פטור מפשיעה, כדמוכח בפרק "החובל" (בבא קמא צג, א) גבי הוהוא ארנקי דצדקה דאתא לפומבדיתא, אפקדיה רב יוסף גבי הוהוא גברא, פשע ביה אתו גנבי וגנבו, ובעי למיפטריה משום "לשמור" ולא לחלק לעניים, והתם שומר שכר היה לרב יוסף, דאמר בסמוך: שומר אבידה כשומר שכר משום דלא בעי למיחב ריפתא לעניא. והוה ליה למיתני נמי שומר שכר אין נשבע שנאנס. אלא בשבועה קמייתא דכתיב בקרא אחירי, וקאמר בה דהשומר חנם אין נשבע דהיינו גניבה – קאמר נמי דנושא שכר אין משלם גניבה. והוה מצי למימר נמי דשואל אין משלם אם נאנסה, או אפילו נגנבה, דהא איתקיש לשומר שכר, ואם שאל בית ונשרף פטור. ועוד, דמשום הכי לא תני לה, דלא שייך בהקדש שאלה. ואף על גב דתניא תשלומי ארבעה וחמשה, משום דשייך בכולהו אם מכר, אלא דמיעט קרא אפילו שאר מטלטלין. **על** כל דבר פשע כלל – תימה: בשלמא למאן דאמר ב"מרובה" (בבא קמא סג, ב) חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, אימעריך למעוטינהו מכפל משום גנב עצמו. אלא למאן דאמר תרתיי"ן בטוען טענת גנב – לא אימעריך, כיון דאימעוט משבועה, דאין שייך כפל בטוען טענת גנב אלא היכא דנשבע כדאמרינן התם. וליכא למימר בקפץ ונשבע, דב"הגוזל קמא" (שם קג, א) משמע דליכא בפל אלא אם כן השביע בבית דין: ויש לומר: דאימעריך להיכא דנתחייב לו שבועה על ידי גלגול. אבל קשה: דאמאי אימעריך "רעהו" למעוטי הקדש מכפל, דהתם לא שייך גלגול! ויש לומר: דלמסקנא דריש "מרובה" (שם סג, א) ליכא אלא חד בלל ופרט ובלל אשמעינן ואבפל, ותרוייהו מימעטי מ"על כל דבר פשע", כדתשמע ב"מרובה" (שם), וקרא אכולה עניינא קאי, דקאמר: אי שלקא דעתך "על כל דבר פשע" לכלל ופרט הוא דאתא ליכתבינהו הני פרטי גבי הנהו בו', וכי היכי דדרשא ד"כי יתן" קאי אכולה פרשתא – הכי נמי "על כל דבר פשע" קאי אכולהו. וכי תימא: פרטי דכסף אי כלים למה לי – הא דרשינן לעיל: מה כלים שנים כו'. ואם תאמר: ומכל מקום אמאי אימעריך "רעהו" למעוטי הקדש? תיפוק ליה מ"וגונב מבית האיש", דדרשינן ב"מרובה" (שם עו, א): ולא מבית הקדש! ויש לומר: דהתם א"רעהו" סמוך, ועיקר קרא לא אתא אלא לדרוש: וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב, ונקטיה נמי לענין הקדש. אי נמי, התם בגנב עצמו, והכא אימעריך לטוען טענת גנב. ולמסקנא ד"מרובה" (שם) לא הוי בלל ופרט קרא ד"על כל דבר פשע", דמסיק: "כל" ריבויא הוא, והני פרטי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וכו', ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל, דבמדה זו נמי ממעטי כל הני.

כוּלְּהוּ מִשְׁנָה נִמֵּי כֵּן' – וּמַאי "פַּעֲמִים"? וְרַבָּנַן אַמַּאי פְּלִיגִי עֲלֵיהּ? **אֶלָּא** בְּדַרְבָּה קַמִּיפַּלְגִי – וְלֹעוֹלָם בְּטוֹעֲנוֹ קָטָן, וּמִשּׁוּם דְּאֵין טוֹעֲנוֹ חֲשׁוּבָה בְּמָקוֹם אֶחָד, דְּתַנְיָא "כִּי יִתֵּן אִישׁ" – קְרִי לֵיהּ הָכָא טוֹעֲנוֹ עַצְמוֹ. מֵיתָה הָכָא טוֹעֲנָה הִיא, דְּהָא אֵיכָא נְתִינַת אִישׁ, דְּמִכֹּחַ נְתִינַת הָאַב הִיא בָּאָה, וְהֵיינוּ דְּקָאָמַר "פְּעָמִים". וְכִי תֵּימָא: רַבָּנַן אַמַּאי פְּלִיגִי עֲלֵיהּ – בְּדַרְבָּה קַמִּיפַּלְגִי. **הָתָם** **וְלֹא אָמַר בְּרֵי לִי** – רֵישָׁא דְּקָתָנֵי פָּטוּר – דְּלֹא אָמַר הֵיתוֹם בְּרֵי לִי, סֵיפָא דְּקָתָנֵי נִשְׁבָּעִין לְקַטָּן – דְּאָמַר בְּרֵי לִי. **לִיפְרַע** מִנְּכְסֵי קָטָן – מִנְּכְסֵי יְתוֹם, וְאַפִּילּוּ הוֹצִיא שְׁטַר עָלָיו – צָרִיךְ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נִתְקַבֵּל חוֹב זֶה מֵאֲבִיו. **לִיפְרַע מִנְּכְסֵי הַקֹּדֶשׁ** – הַמְקַדִּישׁ נְכָסָיו וְיֵצֵא עָלָיו שְׁטַר חוֹב וּבָא לִיפְרַע מִן הַנְּכָסִים, צָרִיךְ שְׁבוּעָה. **תַּנְיָא** – בְּמַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת (פז, א) וּלְקַמָּן בְּ"כֹּל הַנִּשְׁבָּעִין" (שְׁבוּעוֹת מה, א). **בֵּין** לֵיהוֹדִית – דְּתָנֵן בְּ"הַנִּיזָּקִין" (גִּיטִּין מה, ב): אֵין נִפְרָעִין מִן הַיְּתוֹמִין אֶלָּא מִן הַזִּיהוֹרִית. וְהֵיינוּ דְּתַנְיָא תִּרְתֵּי, חֲדָא לִגְדוֹלִים וַחֲדָא לְקְטַנִּים. **אִדֶּם** **עוֹשֶׂה** קִנְיָנוֹ עַל הַהֶיזֵּק – הָלְוָה הַזֶּה עֹשֶׂה עֵצָה רְמִיזָתָא עָלַיִיהוּ, וְאַמַּאי אֲנִי חַיִּיב לְזֶה, כְּדֵי שִׁיטְרוֹף הַקַּרְקַע מִמֶּנּוּ, וְיִתְחַלְּטוּ בְּרְמִיזָתוֹ. **מִנַּה** **לְאוֹנִי בִּידֵי** – הַגְבִּיהוּהוּ תְּחִלָּה מִן הַנְּכָסִים שֶׁהִקְדִּישָׁהוּ. **אֵין** **אָדָם** **חוֹשֵׂשׁ** **וְלֹא** לוֹ – בְּשִׁבְיל יוֹרְשִׁין. **מִשְׁנָה** קְדָשִׁים שֶׁחַיָּיב **בְּאַחֲרָיוּתָן** – כְּגוֹן אָמַר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" וְהִפְרִישׁ בְּהֶמְה לִנְדְּרוֹ וְהִפְקִירָהּ לְזֹה – נִשְׁבַּע עָלֶיהָ אוֹתוֹ שֶׁהִפְקִידָן בְּיָדוֹ, דִּ"רְעֵהוּ" קְרִינַן בֵּיהּ, דְּדָבָר הַגָּרוּם לְמִמְנוֹן לְרִבּוֹי שֶׁמְּמָנוֹן בְּמִמְנוֹן דְּמֵי. יֵשׁ **דְּבָרִים** שֶׁהֵן בְּקַרְקַע – שֶׁמְּחוֹבְרִין לְקַרְקַע, וְאֵינָן בְּקַרְקַע, וְנִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. וּבְגְמָרָא מְפָרֵשׁ פְּלוּגְתֵּיהּ. **גְּמָרָא** **וְלֹא** תְּשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה וְאַרְבָּעָה – וְכֵיוָן דִּכְפֹל לֵיכָא, הַוֵּי לֵהּ שִׁלְשָׁה וְאַרְבָּעָה.

כִּי

כּוּלְּהוּ נִמֵּי מַעֲנַת אֲחֵרִים וְהוֹדָאַת עִצְּמוֹ נִינְהוּ! אֶלָּא בְּדַרְבָּה קַמִּיפַּלְגִי, דְּאָמַר רַבָּה: מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה מוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה יְשַׁלֵּם? חֲזָקָה אֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ; וְהַאי בְּכוּלֵּיהּ בָּעֵי דִּלְכִפְרִיהּ, וְהַאי דְּלָא כָּפְרִיהּ - מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ, וּבְכוּלֵּיהּ בָּעֵי דִּלְמֹדֵי לֵיהּ, וְהַאי דְּלָא אוֹדֵי לֵיהּ - אִישְׁתַּמּוּטֵי הוּא דְּקָא מִשְׁתַּמֵּט מִינֵּיהּ, סָבַר: עַד דְּהָווּ לִי זוּזֵי וּפָרַעְנָא לֵיהּ, וְרַחֲמָנָא אָמַר: רְמֵי שְׁבוּעָה עֲלַיְיהוּ כִּי הֵיכִי דִּלְמֹדֵי לֵיהּ בְּכוּלֵּיהּ; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: לָא שְׁנָא בּוֹ וְלָא שְׁנָא בְּבֵנוֹ אִינוֹ מֵעִיז, וְהִלְכָךְ לָאו מְשִׁיב אֲבֵידָה הוּא; וְרַבָּנַן סְבָרִי: בִּפְנֵי הוּא דְּאִינוֹ מֵעִיז, אֲבָל בִּפְנֵי בְּנוֹ מֵעִיז, וּמִדְּלָא מֵעִיז - מְשִׁיב אֲבֵידָה הוּא. - מִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לָהּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? הָא קָתָנֵי רִישָׂא: "מָנָה לְאָבִיו בְּיָדָךְ", - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר" - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁמְּשִׁיב אֲבֵידָה הוּא! - הָתָם דְּלָא אָמַר "בְּרֵי לִי", הָכָא דְּאָמַר "בְּרֵי לִי". שְׁמוּאֵל אָמַר: לְעֹלָם - לִיפְרַע מִנִּכְסֵי קָטָן - לַהֶקְדֵּשׁ - לִיפְרַע מִנִּכְסֵי הֶקְדֵּשׁ. - לַקָּטָן לִיפְרַע מִנִּכְסֵי קָטָן, מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים לֹא יִפְרַע אֶלָּא בְּשִׁבְעָה, תַּרְתֵּי לָמָּה לִי? - הָא כְּמַשְׁמַע לָךְ, כִּדְאַבַּיֵי קְשִׁישָׁא, דְּתַנְיָא אַבַּיֵי קְשִׁישָׁא: יְתוֹמִין שֶׁאָמְרוּ - גְּדוֹלִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר קְטַנִּים, בֵּין לִשְׁבוּעָה בֵּין לְזִיהוּרִית. - לַהֶקְדֵּשׁ לִיפְרַע מִנִּכְסֵי הֶקְדֵּשׁ, תָּנְיָא: מְנַכְּסִים מְשׁוּעְבָּדִים לֹא יִפְרַע אֶלָּא בְּשִׁבְעָה, וּמַה לִּי מְשׁוּעְבָּדִים לְהֶדְיוֹט וּמַה לִּי מְשׁוּעְבָּדִים לְגַבְּוֹהַּ! - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְרִינַן: הֶדְיוֹט הוּא דְּאָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הֶדְיוֹט, אֲבָל הֶקְדֵּשׁ - דְּאֵין אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הֶקְדֵּשׁ, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְהָאָמַר רַב הוּנָא: שְׁכִיב מְרַע שֶׁהִקְדִּישׁ כָּל נְכָסָיו וְאָמַר: "מָנָה לְפְלוֹנִי בְּיָדִי". - נֶאֱמָן, חֶזְקָה אֵין אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הֶקְדֵּשׁ! אָמְרִי: הָנֵי מִילֵּי שְׁכִיב מְרַע, דְּאֵין אָדָם חוֹשֵׂשׁ וְלֹא לוֹ, אֲבָל גַּבֵּי בָּרִיא וְדַאי חָיְישִׁינַן. **מִשְׁנָה** וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן: הָעֲבָדִים, וְהַשְּׁטָרוֹת, וְהַקַּרְקָעוֹת, וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת. אֵין בֵּהֶן תְּשׁלוּמֵי כֶּפֶל וְלֹא תְּשׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע, נוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קְדָשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן - נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן, וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן - אֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן בְּקַרְקַע וְאֵינָן בְּקַרְקַע, וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. כֵּיצַד? "עָשָׂר נְפָשׁוֹת טְעוּנוֹת מְסָרִתִי לְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינוֹ אֶלָּא חָמֵשׁ - רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב שְׁבוּעָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְחוּבָּר לַקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כְּקַרְקַע. אֵין נִשְׁבָּעִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁבְּמִדָּה, וְשֶׁבְּמִשְׁקָל, וְשֶׁבְּמִנְיָן. כֵּיצַד? "בַּיִת מָלֵא מְסָרִתִי לְךָ", וְ"בִּים מָלֵא מְסָרִתִי לְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵינִי יוֹדֵעַ, אֶלָּא מַה שֶּׁהִנַּחְתָּ אַתָּה נוֹטֵל" - פָּטוּר, זֶה אוֹמֵר: "עַד הֵיזֵּי", וְזֶה אוֹמֵר: "עַד הַחֹלִּוֹן" - חַיָּיב. **גְּמָרָא** תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל מְנָלָן? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע" - כְּלָל, "עַל שׁוֹר וְעַל חֲמוֹר וְעַל שֶׂה וְעַל שַׂלְמָה" - פְּרָט, "עַל כָּל אֲבֵדָה" - חָזַר וְכָלַל; כְּלָל וּפְרָט וְכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן; יָצְאוּ קַרְקָעוֹת - שֶׁאֵין מַטַּלְטְלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים - שֶׁהוֹקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת, יָצְאוּ שְׁטָרוֹת - שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מַטַּלְטְלִין אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁ - "רֵעֵהוּ" כְּתִיב. "וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְלֹא אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה". מַאי טַעְמָא? תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה. "שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע". מָנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן:

כִּי

רש"י

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו' – פרשת שומר חנם היא, דתניא ב"השואל" (בבא מציעא צד, ב): פרשה ראשונה בשומר חנם, ושניה בשומר שכר, ושלישית בשואל. וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה, כדכתיב (שמות כב) "ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו". ודיבור זה שייך למשנה לעיל מב, ב) אינו משלם – גניבה ואבידה הכתובה בו ליחיה, דכתיב (שם) "אם גנב יגנב מעמו". ידיעא מעניתי – דכיון דאמר ליה בית זה מלא וזה מחזירה לו חסירה – נראה חסרונה, והרי הוא כזה אומר עד החלון וזה עד הזיז. (דיבור זה שייך למשנה לעיל מב, ב) זיז – קורה של עלייה הבולטת בתוך הבית. אלא מגזירה קשנה פשוט – דאין ההודאה ממין הכפירה, ומה שטענו לא הודה לו. אין לך בידי אלא בת חמש חייב – לקמן מפרש לה. אווירה נמי ליתני – אזוירה בת עשר אמות יש לי בירך, והלה אומר אין לך בידי אלא בת חמש – חייב, ולוקמה באזוירה בת חתיכות הרבה, ולייפי אהדדי בתפירת מחט! לגזירה ולהעמידה על משקל חמש לישרין – אבל בגדולה וקטנה ליכא למימר הכי, ובאזוירה ליכא למימר תחך הימנה, שהרי ראשיה ניכרין.

משנה שקל – חצי סלע. מי נשבע – כמה היתה שוה. מי שהפקדון אצלו – המלוה. ובגמרא מפרש אהייא קאי. ויוציא הלה את הפקדון – ושמא לא דקדק זה בשומא, ויפסלנו לעדות ולשבועה.

גמרא

אמר ליה לא שנו אלא דאמר ליה "בית" סתם, אבל אמר ליה "בית זה מלא" – יידיעא טעניתיה. אמר ליה רבא: אי הכי, אדתני סיפא: זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון – חייב, ליפלוג וליתני בדידה: בפה דברים אמורים – ב"בית מלא", אבל "בית זה מלא" – חייב! אלא אמר רבא: לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין, ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. תניא כוותיה דרבא: "כור תבואה לי בידך", והלה אומר: "אין לך בידי" – פטור; "מנורה גדולה יש לי בידך", – "אין לך בידי אלא מנורה קטנה" – פטור; "אזורה גדולה יש לי בידך", – "אין לך בידי אלא אזורה קטנה" – פטור. אבל אמר לו: "כור תבואה יש לי בידך", והלה אומר: "אין לך בידי אלא לחך" – חייב; "מנורה בת עשר לטרין יש לי בידך", – "אין לך בידי אלא בת חמש לטרין" – חייב. כללו של דבר: לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין, ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. "כללו של דבר" לאתויי מאי? לאו לאתויי "בית זה מלא". ומאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה, מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו? אי הכי, בת עשר בת חמש נמי - מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו! אמר רבי שמואל בר רב יצחק: הכא במנורה של חליות עסקינן, דקא מודה ליה מינה. אי הכי, אזורה נמי - ניתני ולוקמי בדלייני! אלא דלייני לא קתני - הכא נמי בשל חליות לא קתני! אלא אמר רבי אבא בר ממל: שאני מנורה, הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על חמש לטרין. משנה המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון, אמר לו: "סלע חליותיך עליו ושקל היה שוה", והלה אומר: "לא כי, אלא סלע חליותני עליו וסלע היה שוה" - פטור. "סלע חליותיך עליו ושקל היה שוה", והלה אומר: "לא כי, אלא סלע חליותני עליו ושלשה דינרים היה שוה" - חייב. "סלע חליותני עליו ושתים היה שוה", והלה אומר: "לא כי, אלא סלע חליותיך עליו וסלע היה שוה" - פטור. "סלע חליותני עליו ושתים היה שוה", והלה אומר: "לא כי, אלא סלע חליותיך עליו וחמשה דינרים היה שוה" - חייב. ומי נשבע? מי שהפקדון אצלו, שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.

גמרא

(בבא מציעא לד, ב) הקשה לדברי המפרש בן: וכי עבדינן תקנה לרשיעי? אלא טעמא – שמא יוציא הלה הפקדון ונמצא שבועת לוה לבטלה.

ואמרו

תוספות

ובל בהמה לשמור חזר ובל – אף על גב דברישא תורת בהנים קאמר: מפרט ובל, ובל ביצר, ומייתי האי קרא – לסימנא בעלמא הוא דנקטיה, דהכא בלל ופרט ובל, ובל הוא. כבצורות דמיין – נראה דלענין שבת לבולי עלמא לאו כבצורות דמיין, וכמחוברות דמו, דגמר מקיצרת סממנין שהיתה לאחר שעומדין ליקצר. ולענין בעל חוב, כיון דלא צריכי לארעא – לבולי עלמא כבצורות דמיין, כדמוכח בפרק "נערה" (כתובות נא, א) גבי הא דאמר רב יוסף: זיל הב לה מתמרי דעל בודיא, דפריך: סוף סוף כל העומד לגזוז כגזוז דמי, ואי הוה שייך לפלוגתא דהכא, מאי קשיא ליה? דלמא ברבנן סבירא ליה. מיהו רבינו חננאל פירש דהוי כרבי מאיר, דקיימא לן כרבי, משום דבפרק "הכונס" (בבא קמא נט, ב) פסקינן כרבי שמעון דאמר: אבלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים, כדתמרת טעמא בגמרא דבי אמר דתמנא "ובעבר בשדה אחר" שום זה לא יהא אלא על גב שדה אחר – הני מילי מידי דצריך לשדה, הני כיון דלא צריכי לשדה בעיניהו בעי לשלומי, אלמא דכתלושין דמו. (שייך למשנה לעיל מב, ב) **אלא** על דבר שבמדה כו' – פירש רבינו יצחק בן אשר הנפקא לן מההיא דדרשינן ברישא "מרובה" (בבא קמא סג, ב): "שלמות" למעוטי דבר שאינו מסוים, והיינו שלא במדה ובמשקל ובמנין. ומיהו יש מפרשים שם פירוש אחר, דאתא לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז, כדאמרינן ב"החודב" (בבא מציעא מג, א) גבי קנין: מה נעל דבר המסוים אף כל דבר המסוים, לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא. **זה** אומר עד הזיז – למאן דאמר "הילך" פטור (בבא מציעא ד, א) צריך להעמיד כגון שזה עצמו שמודה אינו בעין. **ליפלוג** וליתני בדידיה – דבלאו הכי מיירי סיפא ב"בית זה", דבבית סתם, אפילו עד הזיז עד החלון אין דבר שבמדה. **אלא** אמר רבא – ואם תאמר: ואמאי לא חשיב ב"בית זה מלא" דבר שבמדה? דכיון דאמר ליה "בית זה מלא" וזה מחזיר לו חסירה – נראית חסרונה, והרי הוא כזה אומר "עד הגג" וזה אומר "עד הזיז"! ויש לומר: דבשאין חסירה אלא מעט מקרא מלאה ואין ידוע מה ביניהם. אי נמי, בעינן שיזכיר מדה בהודאתו. **לאו** לאתויי בית זה מלא – ואם תאמר: ולמאי לאתויי בית סתם, דאבתי לא תנא ליה, דטעמא דפטורא ברישא הוי משום דמה שהודה לו לא טענו, כדפירש, ובית סתם הודה לו מה שטענו! ויש לומר: דלשון "שיטעננו" משמע שניכרות טענותם וידוע שם שביניהם, והיינו נמי לישנא דרבא גופיה. ולשון "ויודה" משמע שמזכיר בהודאתו מדה. אבל קשיא: אמאי תני "זה הכלל"? הא לא שייך לרישא, דהוי מה שטענו לא הודה לו! ולמאי דמוקי לה במנורה של חליות פטור אף על גב דהודה לו מה שטענו, דבענין דבר שבמדה, והשתא ניחא נמי דמייתי ב"זה הכלל" "בית זה מלא", דלבית סתם לא איצטריך, דמרישא שמעינן לה כיון דלא הוי דבר שבמדה. **ויוציא** הלה את הפקדון – פירש בקונטרס: שמא לא דקדק זה בשומא, ויפסלנו לעדות ולשבועה. וכן פירש רבינו חננאל כאן. אבל ברייש "המפקיד"

ואמרו רבנן שישבע המלוה ויטול – ולקמן נפרש בעזרת השם אמאי לא תנא לה לקמן בהדי נשבעין ונוטלין.

והשתא דאמר רב אשי – משמע הכא דקאי שינויא דרב אשי. ואם תאמר: דבריש "המפקיד" (בבא מציעא דף לה, א) משמע דהדר ביה רב אשי מהך שינויא, דכי הדר פריך התם לרב הונא מרישא דסיפא, דקתני: "סלע הלויתיני עליו ושתים היה שוה" והלה אומר "לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה" פטור, ואי איתא מגו דאשתבע שאין ברשותו לשתבע נמי על ידי גלגול במה היה שוה, ומוקי לה רב אשי במאמינו – אלמא הדר ביה, דהא רישא נמי מצי לשנויי הכי ותהא בולה במאמינו! ויש לומר: דבריש לאו אורחיה דלהימניה, ואז לא יכול לישבע משום שמא יוציא הלה הפקדון ויפסיד. **הכי** קאמר מי נשבע תחלה – מה שכתוב בקונטרס: ולעולם אסיפא קאי דשבועה אמלוה, נראה טעות סופר, אלא ארישא קאי, דשבועה גבי לוה היא. **אבל** קתא ונסבא לא – פירש בקונטרס: דכיון דנסבא בת פרעון היא לא קבלו עליה אלא בדמי שוויה, ולקשיא: דבסמוך פריך ממתניתין: אמאי חייבו לימא ליה הא קבלתיה! ומאי קושיא? שמואל מודה במידי דבר פרעון! ולכך לא למימר דלנהרדעי פריך, מדמשני: כי קאמר שמואל בו'. ובדוחק יש לחלק, דמודי רב נחמן בחד נסבא או בתרי נסבא, אבל נסבא בהדי קתא מובחא מילתא דקתא למשבון ונסבא לפרעון, ונראה לפרש דהכי קאמר: אבל קתא ונסבא לא, אלא אבל בב חד לפי מאי דשוייה, דאם הנסבא שוויה עשר קתי, אבל נסבא אבד עשר חלקים, אבד קתא אבד חלק אחד עשר. ועוד נראה לפרש קתא ונסבא לא – ואי אבד קתא לא אבד פלגא אלא מאי דשוי, דעיקר קנמיכח המלוה על הנסבא, אבד נסבא אבד בולהו, ואי אבד נסבא ברישא – אבד פלגא, אבד קתא – אבד בולה. נהרדעי אמרי: אפילו אבד קתא ברישא אבד פלגא. וגרס ברישא דמילתיהו אבד קתא אבד פלגא.

מתניתין בדפרישׁ כי קאמר שמואל בדלא פרישׁ – רבינו חננאל גריס איפכא, וכן רבינו תם. ומוקי דשמואל בדפרישׁ, דאין סברא לדהפסיד למלוה כל חובו לגמרי היכא דלא פרישׁ. ואם תאמר: כי מוקי בסמוך פלוגתא דרבי אליעזר ודרבי אליעזר עקיבא בדשמואל, אי בדפרישׁ מאי טעמא דרבי אליעזר? ויש לומר דקסבר רבי אליעזר דאסמכתא בעלמא היא, ואפילו כנגד המשבון לא מפסיד, כדאשכחן ב"איזהו נשך" (בבא מציעא סה, ב) דקאמר דאסמכתא בעלמא לא הוי אפילו אפותיקי למגיבא מיניה. ורבי עקיבא לא חשיב אסמכתא אלא כגון "אם אוביר ולא אעבידר", שאין בדעתו להחזיר אלא להבטיח חבירו ולהסמיכו על דבריו שיאמינהו, אבל הכא דעתו לכך ולכך אומר כדי לקיים. ואפילו מאן דחשיב משחק בקוביא אסמכתא בפרק "זה בורר" (סנהדרין כד, ב), התם שאני שלא הפסיד, אבל הכא שהפסיד משכונו גמר בדעתו להפסיד כל החוב. וכל שכן אי שמואל אירי בדלא פרישׁ שאנו צריכים לטעם זה. ועוד יש לומר דבלאו אסמכתא פליגי, ו"פרישׁ" לאו דיינו שפירש בהדיא שיפסיד כל החוב, אלא כמו שפירש רבינו חננאל, דפריש ואמר: אף על גב דלא שוי אלפא זוזי קבלתיה. דרבי אליעזר סבר דלעניין זה קיבלה – שיעבבנו בידו עד שיפרע כל חובו, ורבי עקיבא סבר דלהכי קבלו – דאם אבד המשכון אבדו מעותיו. ואם תאמר: בפרק "האומנין" (בבא מציעא פא, ב) אמאי לא מוקי מתניתין דהמלוה על המשכון שומר שכר אפילו דרבי אליעזר, ולימא בדפרישׁ מודה רבי אליעזר, כדשמואל! יש לומר: אי מודה בדפרישׁ ופלוגתא בדלא פרישׁ, אמאי לא יפסיד בנגד המשכון לרבי אליעזר, דישבע ויטול מעותיו משמע אפילו מה שבנגד המשכון, דמה שבנגד המשכון חשיב כמפרש. והשתא נמי ניחא הא דקאמר דבולי עלמא לית להו דשמואל, דהוה ליה למימר דבולי עלמא אית להו דשמואל. דבשלמא לפי נירסת הספרים והקונטרס דשמואל איירי בדלא פרישׁ לא מצי למימר בולי עלמא אית להו דשמואל, דכיון דאפילו לא פירש מפסיד כל החוב, אם כן בדפרישׁ נמי, נהי שלא יפסיד בנגד כל החוב, מכל מקום בנגד המשכון יפסיד, ואמאי לרבי אליעזר יטול מעותיו, דמשמע אפילו בנגד המשכון? אבל לפירוש רבינו חננאל, דמוקי שמואל בדפרישׁ, הוה ליה למימר דבולי עלמא אית להו דשמואל, ולרבי אליעזר ישבע ויטול כיון דלא פירש, ונעמוד דרבי עקיבא משום דרבי יצחק בדמפרש השתא. אבל לפי מה שפירש דבנגד המשכון חשיב כמפרש ניחא, דודאי רבי אליעזר לית ליה דשמואל, מדיטול אפילו מה שבנגד המשכון, דלא שייך למימר דלזכרון דברים בעלמא תפיס ליה לענין מה שבנגד המשכון. והא דקאמר לקמן: למאי תפיס ליה לזכרון דברים בעלמא, היינו אי בולי עלמא לית להו דשמואל. ואי הוה אמר דאין הלכה כשמואל הוה ניחא טפי הוא דלא קאמר דבולי עלמא אית להו דשמואל. ומטעם זה פסק רבינו חננאל דאין הלכה כשמואל, וכן בהלכות גדולות. ואין נראה, דמכאן אין ראיה, דלא הוה מצי לומר בולי עלמא אית להו בדפרישׁין. ואדרבה, נראה דהלכתא כוותיה, דקיימא לן כרב נחמן בדיני. ועוד, דלרבה דקיימא לן כוותיה לגבי רב יוסף, דבסמוך צריך לאוקומה פלוגתייהו דרבי אליעזר ורבי עקיבא בדשמואל כמו שמפרש, וקיימא לן כרבי עקיבא דרבי אליעזר שמותי הוא. ועוד מדמה לקמן דהוה אין שוה אלא פלגא לשמואל, ובפרק "החודב" (שם מח, ב) מדמה לרבי יוחנן דאמר בעירבון בנגד בולו הוא קונה, אם כן רבי יוחנן כשמואל, ורב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן. ומדשמואל אין ראיה, דאף על גב דלענין דינא מיתשיל והלכתא כוותיה בדיני, ההיא דערבון לענין איסור איתשיל. ולפי פירוש רבינו חננאל דאיירי שמואל בדפרישׁ, ההיא דערבון איירי נמי בדפרישׁ.

מאי

גמרא אהייא? אילימא אפיקא, ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה! אמר שמואל: ארישא. וכן אמר רבי חייא בר רב: ארישא. וכן אמר רבי יוחנן: ארישא. מאי רישא? סיפא דרישא: "סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה", והלה אומר: "לא כי, אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה" - חייב; דשבועה גבי לוה היא, ושקלוה רבנן מלוה ושדיוה אמלוה. והשתא דאמר רב אשי, דקיימא לן: אין נשבע שאינה ברשותו בדמי שווין. **אבל** תרתי קתא - לא אמרינן הדא קבליה בחמש מאה וחדא בחמש מאה. ואי אבד חדא מינייהו לא ליפסיד חמש מאה, דהא לא פריש חדא בפלגא וחדא בפלגא. אלא תרוייהו קבלינהו בחדא, במשבונו ולא בפרעון, וכיון דמהדר ליה מקצת משבונות, במאי דחסר נשבע ומיניה פטר נשבעה בתשלומי שווי. **ורב נחמן אמר אפילו תרתי קתאתי** - ואף על גב דלא פריש, מסתמא חדא בפלגא וחדא בפלגא קבלינהו, ואי אבוד חדא אבוד פלגא. **אבל קתא ונסבא** - לא אמרינן נסבא קבול בפלגא, דכיון דמדיד דחזי לפרעון הוא לא קבליה עליה אלא בדמי שוויה. "אבד נסבא אבד פלגא" גרסינן. **חייב** - ולא אמרינן אבד בל מעותיו. **בדפרישׁ** - "איני מקבלנא עלי אלא באחריות דמיו בשוויו". **ישבע ויטול** מעותיו – ישבע שאבדו, ויטול את חובו.

בדלא

גמרא **והשתא דאמר רב אשי זה נשבע וזה נשבע הכי קאמר טי נשבע תחלה כו'** – והא דרב אשי בבבא מציעא הוא בפרק "המפקיד", דאמר רב הונא התם גבי שומר שכר שטען ונגנבה והייב עצמו בתשלומין: משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו, חזישינן שמא עיניו נתן בה ורוצה לקנותה בדמים. ואותביניה מהא דקתני: מיוציא הלה את הפקדון, ואי אמרת משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק ליה? ושני רב אשי עלה: זה נשבע וזה נשבע, זה נשבע שאינה ברשותו, וזה שהשבועה עליו נשבע כמה היתה שוה. והכי קאמר מתניתין: מי נשבע תחלה – מי שהפקדון אצלו נשבע תחלה שאינה ברשותו. ולעולם אסיפא דרישא קאי, והיכא דשבועה גבי לוה. **קתא** = בית יד. **אבד אלפא** זוזי – דסבר וקביל. אבל כל זמן שהן קיימין על כרחו גובה חובו, אם מלוה סתם הוא – סתם מלוה שלשים יום, ואם פירש לו זמן – כשיגיע זמנו יפרע. ולא מצי למימר סברת וקבילת, דאי לשם משכון קבליה לשם פרעון לא קבליה, וכיון דקבליה לשם משכון, כל כמה דלא מהדר ליה משכוניה לא גבי, ולא מצי פטר נפשיה בדמי שווין. **אבל תרתי קתא** - לא אמרינן הדא קבליה בחמש מאה וחדא בחמש מאה. ואי אבד חדא מינייהו לא ליפסיד חמש מאה, דהא לא פריש חדא בפלגא וחדא בפלגא. אלא תרוייהו קבלינהו בחדא, במשבונו ולא בפרעון, וכיון דמהדר ליה מקצת משבונות, במאי דחסר נשבע ומיניה פטר נשבעה בתשלומי שווי. **ורב נחמן אמר אפילו תרתי קתאתי** – ואף על גב דלא פריש, מסתמא חדא בפלגא וחדא בפלגא קבלינהו, ואי אבוד חדא אבוד פלגא. **אבל קתא ונסבא** – לא אמרינן נסבא קבול בפלגא, דכיון דמדיד דחזי לפרעון הוא לא קבליה עליה אלא בדמי שוויה. "אבד נסבא אבד פלגא" גרסינן. **חייב** – ולא אמרינן אבד בל מעותיו. **בדפרישׁ** – "איני מקבלנא עלי אלא באחריות דמיו בשוויו". **ישבע ויטול** מעותיו – ישבע שאבדו, ויטול את חובו.

בדלא

בדלא שוי שיעור זוזי – עסקינן. **ובדשמואל קמיפלגי** – רבי אליעזר לית ליה דשמואל, דמשבון שאינו שוה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים, הלכך שומר חנם הוא עליו, וישבע שלא פשע ושאינו ברשותו ויטול כל מעותיו. ורבי עקיבא כשמואל סבירא ליה, שלשם משכון קבלו. אבל הלוהו אלף זוז בשטר – אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון קבלו, שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים, שהשטר לו לראיה. הכי גרסינן: אי דלא שוי שיעור זוזי דכולי עלמא לית להו דשמואל ובדרבי יצחק קמיפלגי. רבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק, ואינו עליו אלא שומר חנם, ואף על פי שהוא משכון גמור. **אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלוואתו** – כגון על ידי בית דין, דבהכי משתעי קרא, דכתיב לעיל מיניה "בחוץ תעמוד והאיש" וגו', ואמר מר: זה שליח בית דין. כשומר

מַאי מַעֲמִיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אִלָּא לָאו בְּדָלָא שָׁוֵי שִׁיעוּר זוּזֵי, וּבְדִשְׁמוּאֵל קָא מִיפַּלְגִי. לָא, בְּדָלָא שָׁוֵי - כּוּלֵּי עָלְמָא לֵית לְהוּ דִּשְׁמוּאֵל, וְהָכָא בְּדָשָׁוֵי שִׁיעוּר זוּזֵי, וּבְדְּרַבִּי יִצְחָק קָא מִיפַּלְגִי, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מְנַיִן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלִפְתֶּחָהּ תָּהִיהּ צְדָקָה", אִם אֵינוֹ קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן - צְדָקָה מְנַיִן לוֹ? מִכָּאן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן. לֵימָא דְּרַבִּי יִצְחָק תַּנָּאֵי הִיא? וְתִסְבְּרָא? אֵימוֹר דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק - שַׁמְשָׁכְנוֹ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַלְוָאָה, מִשְׁכְּנוֹ בְּשָׁעַת הַלְוָאָה מִי אָמַר? אֶלָּא, מִשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַלְוָאָה - כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאִית לְהוּ דְּרַבִּי יִצְחָק, וְהָכָא בְּמַשְׁכְּנוֹ בְּשָׁעַת הַלְוָאָתוֹ, וּבְשׁוֹמֵר אֲבֵדָה קָמִיפַּלְגִי; דְּאִיתְּמַר: שׁוֹמֵר אֲבֵדָה רַבָּה אָמַר: מְשׁוֹמֵר חִנָּם, ורב

מאי לאו בדלא שוי – פירש בקונטרס דרבי אליעזר לית ליה דשמואל, דמשכון שאין שוה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים בעלמא. משמע, אבל אם שוה כל החוב – מודה רבי אליעזר דאבדו מעותיו. ויש ספרים שכתוב בהם בפירוש: היכי דמי, אי בדשוי מאי טעמא דרבי אליעזר? ונקשה: דבפרק "האומנין" (בבא מציעא פב, א) מסיק מתניתין דהתם דלא כרבי אליעזר, ולוקמה בכובלי עלמא ובדשוי? ויש לומר: דהתם לפי המסקנא דלא אייתי רבי יצחק אלא שלא בשעת הלוואתו, שאין לחלק בין שוי בין לא שוי, שאם יתחייב בדשוי משום דרב יוסף, אם כן בדלא שוי נמי יפסיד כנגד המשכון. אבל הכא, השתא סלקא דעתך דרבי יצחק איירי אפילו בשעת הלוואתו, הלכך מודה רבי אליעזר בדשוי, אבל לא שוי דוי זכרון דברים בעלמא, ולא שייכא התם דרבי יצחק. ומיהו תימא: כיון דרבי יצחק גזירת הכתוב היא, מה לי שוי מה לי לא שוי? אטו משום דלא שוי לא קרי ביה "השב תשיב את העבוט ולך תהיה צדקה"?! ועוד, דמסיק בסוף: ותסברא אימר דאמר רבי יצחק כר', ומעיקרא פשיטא ליה דבשוי יודה רבי אליעזר משום דרבי יצחק? על כן נראה גירסת הספרים דגרסי "מאי לאו בדלא שוי", פירוש: מאי

לאו אפילו בדלא שוי, דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד בדשמואל, ורבי אליעזר לית ליה דשמואל ואפילו בדשוי יטול כל מעותיו? ובסיפא בשהלוהו אלף זוז בשטר מודה רבי אליעזר דאבדו מעותיו, משום דאורתא דמילתא בשהלוהו בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה, והוי שלא בשעת הלוואתו וקני משכון מדרבי יצחק. וכי מוקי פלוגתייהו בדרבי יצחק לא פליג רבי אליעזר אדרבי יצחק אלא בשעת הלוואתו, אבל שלא בשעת הלוואתו מודה רבי אליעזר. ולא הוי השתא אבדו מעותיו דבסיפא כאבדו מעותיו דרבי עקיבא, דהתיא דרבי עקיבא אבדו אפילו דמים היתירים על המשכון, ובסיפא דוקא שכנגד המשכון, דהא הוי טעמא משום דקנה משכון מדרבי יצחק כדפרישית. ומה שפירש בקונטרס בסיפא שיש שטר אין צריך משכון לזכרון דברים, אבל ברישא שאין שטר הוי משכון לזכרון דברים ולא לגובייא – אין נראה לפרש כך, דלמאי דמוקי לה דפליגי בדשוי ליכא למימר לזכרון דברים הפיס ליה, דהא לבולי עלמא אין משמט אפילו משכנו בשעת הלוואה כדפרישית בגיטין (לז, א) וב"כל שעה" (פסחים לא, ב). **לא** בדשוי וקמיפלגי בדרבי יצחק – תימה: דלימא דבהא פליגי, דמר סבר כיון דשוי תפיס ליה בשביל החוב, ורבי אליעזר סבר אף על גב דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב, אבל בדלא שוי בולי עלמא לית להו דשמואל? ולפירוש רבינו חננאל דמוקי שמואל בדפרישׁ ניחא, דכיון דאפילו בדפרישׁ לית להו דשמואל, סברא הוא דבשוי בסתם לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באבידה המשכון. **צדקה** מנין – דלא מיקריא צדקה אלא אם כן מחסרו ממון. **מכאן** לבעל חוב שקונה משכון – נראה דאין מתחייב באונסין, אלא הוי כמו שומר שכר, כדמוכח סוף פרק "האומנין" (בבא מציעא פב, א) דבעי לאוקמא הא דתנן: הלוהו על המשכון שומר שכר, במשכנו שלא בשעת הלוואתו, וכדרבי יצחק. וכן מוכח בהלכות גדולות דשומר שכר הוי. **שומר** אבידה רב יוסף אמר כו' ורבה אמר כו' – פסק רבינו חננאל דהלכה כרב יוסף, דאמר בפרק "אין בין המודר" (נדרים לג, ב) דכולי עלמא אית להו פרוטה דרב יוסף, ואין נראה ראיה משם כלל, דרבה נמי מודה דאי אתי עניא דלא בעי למיזבד ליה, דאטו מי לית ליה העוסק במצוה פטור מן המצוה? אלא הסבירא ליה דמשום הנאה פורתא כואת דלא שכיחא לא חשיב שומר שכר. וקצת משמע ב"אלו מציאות" (בבא מציעא לא, א) דהלכה כרב יוסף, גבי התיא דדריש התם: "השב תשיב", אין לי אלא לביתו, לגינתו ולחורבתו מנין? תלמוד לומר "תשיבם" מכל מקום. ודייק סתמא דהתלמוד: היכי דמי, אי דמינטרא – פשיטא, אי דלא מינטרא – אמאי? לעולם דמינטרא, והא קא משמע לן דלא בעינן דעת בעלים וכדרבי אלעזר. והיינו כרב יוסף, כדמוכח ברישׁ "הכונס" (בבא קמא נג, א) דפריך מינה רבה לרב יוסף, ובעי למידק דמרבינן חורבתו שאינה משתמרת, דאי משתמרת היינו ביתו, אלמא שומר חנם הוי. ומשני רב יוסף: לעולם דמינטרא, וכרבי אלעזר. ויש לומר: דרבה קיבלה מרב יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא, דהא מודה רבה לרב יוסף בבעלי חיים דנקטו להו ניגרי ברייתא דבעו נטירותא יתירתא כדאמר התם, וקרא בבעלי חיים כתיב "לא תראה את שור אחיך", והיה צריך לדחוק דברוייתא דקרא א"נכן תעשה לשנלתו" קאי, אי נמי בבפותי. ועוד דהוה צריך לומר דאסמכתא בעלמא היא, דהא טעמא דרבה דהוי שומר חינם משום דמאי הנאה קמפסיד ליה, אי נמי אינטרוך קרא דאסמוניתן דלא ניחשיבה שומר שכר משום פרוטה דרב יוסף או משום דרחמנא שעבדיה בעל כרחיה. ועוד יש לומר: דרבה לא קיבלה, אלא מתחלה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה, אלא לאסמכתא בעלמא נקט קרא לדבריו. ובריייתא ד"הבונס" (שם) דדריש מקרא דהוי שומר חינם אסמכתא היא, ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא בדרבי אלעזר כדמסיק התלמוד בפרק "אלו מציאות" (בבא מציעא כט, א), וסוגיא דהתם אתיא נמי בוותיה. ורבי פירושו: אי דמינטרא, למר מגניבה ולמר מפשיעה – פשיטא, דלאשמועינן דשומר חינם הוי לא איצטריך קרא בכפרישית, ומינטרא ד"אלו מציאות" לרבה בלא מינטרא ד"הבונס" (בבא קמא נג, א). ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרב יוסף, דפירש: לימא דרב יוסף תנאי היא – ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא, דרבי עקיבא לית ליה דרבה וקיימא לן כרבי עקיבא. אבל אין לפרש כן, אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לאו תנאי היא. אלא כולי עלמא אית להו דרבה, ובדשמואל קמיפלגי, ורבי עקיבא מודה דשומר חינם הוי על המשכון מה שהוא יותר על החוב, אבל בנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל, אפילו לפירוש רבינו חננאל, אף על גב דלא פריש כמפורש דמי כדפרישית לעיל. ומתניתין ד"סלע הלוהו עליו" צריך לומר דאבד המשכון הוינו בפשיעה, דאי לאו הכי לא היה מחזיב במה שהוא יתר על החוב, ואורבה, יש לתהויה דהלכה כרבה, כדמסיק התלמוד ב"האומנין" (בבא מציעא פב, א): אלא מהוורתא מתניתין דלא כרבי אליעזר, והשתא דוקמה בכובלי עלמא לרב יוסף במלוה שאין צריך למשכון! אלא משום דקיימא לן כרבה דמסיק אליבא דהלכתא. ועוד ראיה מפרק "אלו מציאות" (שם כט, א) גבי פלוגתא דרבי טרפון ורבי עקיבא דמה יהיו בדמים, מוכח בגמרא לרב יוסף דמשום דשרו ליה רבנן לאישתמוטי בהו הוי עלייהו שואל, ובסוף פרק "המפקיד" (שם מג, א) גבי מפקיד מעות אצל שולחני, סבירא ליה לרב נחמן דקיימא לן דהלכתא כוותיה בדיני, דאף על פי שנשתמש בהן לא מחייב באונסין, והיינו דלא כרב יוסף, ואין לחלק, משום דגבי אבידה בלאו הכי הוי שומר שכר בלא היתר תשמיש לפיכך על ידי היתר תשמיש נעשה שואל, דאטו אם יוסיף שכר לשומר שכר יעשה שואל? ועוד, דקיימא לן כרבה לגבי רב משדה עניין ומחצה. אף על פי שיש מפרשים דהיינו דוקא בבילי דבבא בתרא – ליתא, דבפרק "מי שאחזו" (גיטין עד, ב) פריך: והא קיימא לן כרבה. והשתא, הא דאמרינן בפרק קמא דפסחים (ה, ב) גבי חמץ: כיון דאילו מיגניב או מיתביד ברשותייהו קאי כדידהו דמי – היינו מיגניב או מיתביד באונס. דאי לא מחזיב באונסין, אפילו מיחזיב באחריות גניבה ואבידה אין זקוק לבער, דאי לאו הכי ישראל שהלוה לגוי על חמצו יאסר בהנאה בלא דרבי יצחק. וכרבנן נמי אמאי פליגי? שהרי חייב באחריות גניבה ואבידה מדשמואל דקיימא לן כוותיה, כיון דקיימא לן כרבה? אלא ודאי כיון דלא מיחזיב באונסים לא מיקרי חמצו. ומיהו מדרבי יצחק, אף על גב דלא מיחזיב באונסים כדפרישית לעיל, אסור בהנאה, כיון דקני ליה וזוזי שלו. אבל שומר לא מיחזיב לבער אם לא מקבל עליו אחריות אונסים. מיהו, אי הוה פסקינן כרב יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך אחריות אונסים לענין חמץ, דאיצטריך דרבי יצחק לאסור חמצו של גוי הממונשכן ביד ישראל, דפרוטה דרב יוסף לא שייך בגוי, דליכא מצוה. ועוד, דאפילו שומר שכר גמור לגוי לא מחייב, דגבי שומרים כתיב "רעהו" ואיכא למעוטי גוי כמו הקדש. ובהלכות גדולות בהלכות פסח כתב דחייב לבער אם קיבל אחריות דגניבה ואבידה.

ורב

ורב יוסף אמר כשומר שכר – ואם תאמרי: דאמרינן בראש השנה (כח, א): המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעת מצוה והמודר הנאה מן המנעל מותר לטבול בו טבילה של מצוה, ואמאי? הא מיתהני לרב יוסף, דחשיב ליה בהכי כשומר שכר! ויש לומר: דשאני שומר אבידה ומשכון, דכמה פעמים שיתעסק בה לשוטרה לצרכה ולהצניעה יפטר מליתן לו, אבל דחם יכול לכוין לתקוע ולטבול במקום שלא יבא שם עני באותה שעה.

בממלוה צריך למשכון – פירש בקונטרס: להשתמש, ומנכה מן החוב דמי שכירות המשכון. כי הא דאמר בפרק "האומנין" (בבא מציעא פ, ב): שוכר אדם משכונו של עני מפני שאינו אלא כמשיב אבידה לבעלים. ורבינו חננאל פירש: צריך למשכון – שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון. ושקוה: דאמר משום הכי לאו מצוה קא עבידי?

אלא לאו בכגד חובו ובדשמואל קמיפלגי – ואף על גב דלמאן דלית ליה דשמואל גבי אבד המשכון אינו מפסיד אפילו בכגד המשכון, הכא מכל מקום נגד המשכון אינו משמש, דגבי אבידה ודאי ביון דלית ליה דשמואל לא נקיט למשכון לענין שיפסיד.

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. ואלו נשבעין ונוטלין כו' – תימה: דלא חשיב החיא דתנן לעיל (מג, א): מי נשבע מי שהפקדון אצלו, למאי דמוקי לה אסיפא דרישא, וכל הני דתנן לקמן בפירקין (מה, א): הפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרועה כו'. וליכא לשנויי דתנא ושייר, כיון דתני "ואלו" כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (טז, ב)! ויש לומר: דלא חשיב אלא הנהו שאין בכגדן ראויין לישבע.

התקבלת מהן דינר זהב – משמע שהוא עשרים וחמשה דינר כסף. וחכי נמי מוכח בהדיא בריש "החודב" (בבא מציעא מד, ב). וקשה לרבינו תם: דאיך נשתנה כל כך, דבעשיו אין זקוק של זהב יותר מעשרה זקוקים של כסף! ואומר רבינו תם: דדינר זהב עב משל כסף היה שוקל בפליים. וכן משמע ב"אלו טריפות" (חולין נה, ב) שהיה משונה בעביו, מדנקט: אם נשתייר כעובי דינר זהב גבי ניקב הטחול. לפיכך שוה עשרים וחמשה. שהזהב שוה שנים עשר של כסף, כדמוכח באגדת שמואל', דפרוך קראי אהדדי, דבספר שמואל (ב כד) כתב גבי גורן ארונה "בסף חמשים שקלים" ובדברי הימים (א כא) כתיב "שקלי זהב שש מאות". ובפרק בתרא דזבחים (קטז, ב) מנשני עלה שגבה מכל שבט חמשים. אבל במדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי כסף שהם חמשים של זהב, וקרא דשמואל דכי פירושו: כסף כל כך שהם חמשים של זהב, ודברי הימים – שש מאות מכסף שהן חמשים שקלים זהב, דהיינו שנים עשר חלקים. ודינר היתר, אומר רבינו תם: שהיו נותנין אותו להברע, כדמוכח בפרק "יש בכור" (בכורות נ, א) גבי פדיון הבן, דקאמר: יהיב ליה דינר דמזבן בעשרים וחמשה זוזי, דל וזוזא דשתותא, והנך לפדיון הבן. והשתא אמאי לא קאמר: דל חומשא, דזוזא ושתותא הינו חומשא? אלא משום דההוא זוזא שלא היה אלא להברע מכיר אותו בפני עצמו. וכן מוכיח בפרק קמא דשקלים (ב, א) דהזכר אחד מעשרים וחמשה, דמפרש במתניתין כמה הוא קולבון, חכמים אומרים: חצי מעה. ומחצית השקל הוא שתים עשרה מעות, דשקל דקרא הוא סלע, ומה שאמרו חכמים ליתן סלע ופונדיון לכל שנה לפודה בית זרע חומר שעורים, שהוא פונדיון יותר על חמשים שקלים הכתוב בקרא לארבעים ותשע שנים – אותו פונדיון לא בא להברע, אלא נקט סלע ופונדיון משום דאי אפשר לצמצם ולומר סלע ופונדיון חסר משהו, שלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משליש פרוטה.

גדולות

וְרַב יוֹסֵף אָמַר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי; לֵימָא, דְּרַב יוֹסֵף תַּנָּאֵי הִיא? - לָא, כְּשׁוֹמֵר אֲבֵידָה - דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַב יוֹסֵף, וְהָכָא בְּמַלְוֶה צָרִיךְ לְמַשְׁכּוֹן קָא מִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: מִצְוָה קָא עָבֵיד, וּמָר סָבַר: לָאו מִצְוָה קָא עָבֵיד. לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן וְנִכְנְסָה שְׁמִיטָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שֶׁוֶה אֶלָּא פַּלְגָּא - אֵינוֹ מְשַׁמֵּט, דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: אִם הָיָה מַשְׁמִיטוֹ כְּנֶגֶד חוֹבוֹ - אֵינוֹ מְשַׁמֵּט, וְאִם לָאו - מְשַׁמֵּט; מַאי אֵינוֹ מְשַׁמֵּט דְּקָאָמַר תַּנָּא קַמָּא? אִילֵימָא כְּנֶגְדּוֹ, מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: כְּנֶגְדּוֹ נַמִּי מְשַׁמֵּט?! אֶלָּא אַמַּאי תָּפֵיס מַשְׁכּוֹן? אֶלָּא לָאו כְּנֶגֶד פּוּלּוֹ, וּבְדִשְׁמוּאֵל קָא מִיפַּלְגִי! - לָא, לְעוֹלָם כְּנֶגְדּוֹ, וּבָהָא קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: כְּנֶגְדּוֹ, וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: כְּנֶגְדּוֹ נַמִּי מְשַׁמֵּט, וּדְקָא אָמְרַתְּ: לְמַאי תָּפֵיס לֵיהּ מַשְׁכּוֹן? לְזוּכְרוֹן דְּבָרִים בָּעָלְמָא.

הדרן עלך שבועת הדיינין

כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין. וְאֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין: הַשֹּׁכִיר, וְהַנִּגְזָל, וְהַנֶּחְבָּל, וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, וְחֶנְוָנִי עַל פִּנְקָסוֹ. הַשֹּׁכִיר, כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ", הוּא אוֹמֵר: "נָתַתִּי", וְהָלָה אוֹמֵר: "לֹא נָטַלְתִּי" - הוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁתְּהֵא מִקְצָת הוֹדָאָה שָׁם מִקְצָת הוֹדָאָה אוֹמֵר: "תֵּן לִי שְׂכָרִי חֲמִשִּׁים זוּז", דִּינָר שֵׁשׁ לִי בְּיָדֶךָ", וְהוּא אוֹמֵר: "הִתְקַבַּלְתִּי דִּינָר זָהָב". גַּנָּזַל, כֵּיצַד? הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁגָּנַב לְבֵיתוֹ לְמִשְׁכּוֹן שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, הוּא אוֹמֵר: "כֵּלַי נָטַלְתָּ", וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא נָטַלְתִּי" - הוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם מִקְצָת הוֹדָאָה, כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "שְׁנֵי כֵלִים נָטַלְתָּ", וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא נָטַלְתִּי אֶלָּא אֶחָד". נֶחְבָּל, כֵּיצַד? הָיוּ מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס תַּחַת יָדוֹ שָׁלֵם וְיָצָא חָבוּל, וְאָמַר לוֹ: "חָבַלְתָּ בִּי", וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא חָבַלְתִּי" - הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם מִקְצָת הוֹדָאָה, כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "חָבַלְתָּ בִּי שְׁתַּיִם", וְהָלָה אוֹמֵר: "לֹא חָבַלְתִּי בְּךָ אֶלָּא אַחַת". שֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, כֵּיצַד?

אחת

כשומר שכר דמי – שכר מצוה, ומלוה על המשכון נמי מצוה עבד. **לימא דרב יוסף תנאי היא** – דמילתא דרבה דאי תנאי היא, דרבי עקיבא לית ליה דרבה. אלא דרב יוסף מי לימא תנאי היא? מי מצי לאוקמה לרבי אליעזר כוותיה? **צריך למשכון** – להשתמש בו ומנכה לו מן החוב דמי שכירות המשכון. רבי אליעזר סבר: כיון דצריך למשכון אין כאן מצוה, ולהנאתו נתכוין, והוי כשומר חנם. ורבי עקיבא סבר: כיון דפוחת עליו והולך מצוה היא, ולא הוי עליו אלא כשומר שכר. **לימא כי הני תנאי** – הא דשמואל. **המלוה על המשכון** – אין שמיטה משמטתו, דאין כאן משום "לא יגוש" שהרי אינו נוגשו. **אינו משמט** – לקמן מפרש אי בההוא פלגא קאמר אי בכוליה חוב קאמר. **אי נימא בנגדו** – הוא דאינו משמט, דלההוא פלגא מידמא הוי משכון. **מכלל דרבי יהודה** – דפליג עליה, דאמר: אם אין משכון כנגד חובו משמט – אבנגדו נמי משמט, דאפילו ההוא פלגא דכנגדו לא חשיב משכון ומשמטא ליה שביעית? **אלא משכון** – דתפס, למאי תפסיה אי לאו למשכון מיהת דההוא פלגא? **אלא לאו בנגד כולו** – קאמר תנא קמא אינו משמט, דאף על פי שאינו שוה אלא פלגא הוי משכון כנגד כולו ואינו משמט כלום מן החוב, והיינו כשמואל. ואתא רבי יהודה הנשיא למימר דאם אין משכון כנגד הלוואתו אינו משמט כולו אלא כנגדו. **לא לעולם כנגדו** – קאמר רבי שמעון דאינו משמט, דלההוא פלגא מידמא הוי משכון, ולית ליה דשמואל. ואההוא פלגא גופיה פליג רבי יהודה הנשיא לממר דלא הוי משכון. **כנגדו נמי משמט** – דלא הוי משכון, אלא לזכרון דברים תפיסה.

הדרן עלך שבועת הדיינין

משנה כל הנשבעין – כל המחייבין שבועה מן התורה נשבעין ולא משלמין. כלומר, לא חייבה תורה שבועה לישבע וליטול, אלא הנתבע ישבע לתובע ולא ישלם. וגמרא ילוף לה. **ואלו נשבעין ונוטלין** – שתיקנו להם חכמים לישבע וליטול. **השכיר והנגזל וכו'** – כולהו מפרש להו במתניתין. **ושכנגדו חשוד על השבועה** – התובע שהנתבע שכנגדו חשוד על השבועה, ונתחייב הנתבע שבועה מן התורה על ידי הודאה במקצת – נשבע התובע ונוטל. **וחנוני על פנקסו** – על מה שכתוב בפנקסו שהוא כותב עליה הקפות שהוא מקוף. ולקמן מפרש היכי דמי. **הרי זה נשבע ונוטל** – ובגמרא מפרש מאי שנא שכיר דתיקנו ליה רבנן. **עד שתהא מקצת הודאה** – לרבי יהודה לא תיקנו שבועה ליטול אלא במקום שיש שבועה על הנתבע והפכה חכמים של התובע באלו השניות כאן. **הרי זה נשבע ונוטל** – שהדברים מוכיחים, שדרי עדים מעידים שמשכנו שלא ברשות.

אחת

[סז.]

וְהָכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן ! שָׁנְיָא הִיא, דִּכְתִיב (דְּבָרִים כה, ט): "מֵעַל רַגְלוֹ". מֵעַתָּה אֲפִלּוּ מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָן תְּהֵא כְּשֵׁרָה? שָׁנְיָא הִיא, דִּכְתִיב: "מֵעַל רַגְלוֹ"; "מֵעַל רַגְלוֹ" וְלֹא: 'מִמַּעַל דְּמֵעַל רַגְלוֹ'. הָתִיב כָּהֲנָא: וְהָא כְתִיב (דְּבָרִים כח, נז): "וּבְשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבֵּין רַגְלֶיהָ". וְכִי מִבֵּין רַגְלֶיהָ הִיא יוֹצֵאת? ! אֶלָּא נִרְאֵית כְּמִבֵּין רַגְלֶיהָ. כְּהָהִיא דְתָנִינַן תַּמָּן: 'כִּיּוֹר הָיָה בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וּמְשׁוּךְ כְּלַפֵּי דָרוֹם'. וְכִי מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ הָיָה נָתוּן? ! אֶלָּא נִרְאָה כְּבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: חָלְצָה בְּסַנְדָּל שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, בְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ, אוֹ בְּשֶׁל שְׂמֹאל בְּיָמִין - חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. חָלְצָה בִּגְדוֹל שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַלֵּךְ בּוֹ, אוֹ בְּקָטָן שֶׁהוּא חוֹפֶה רֹב רַגְלוֹ - חֲלִיצָה כְּשֵׁרָה. חָלְצָה בַּלַּיְלָה - חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה; רַבִּי לִיעֶזֶר פּוֹסֵל. וּבְשִׂמְאל - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה, וְרַבִּי לִיעֶזֶר מַכְשִׁיר.

גְּמָרָא: שׁוּפָר שֶׁל עֲבוֹדָה־זָרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: כָּשֵׁר. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: כָּשֵׁר. תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: פָּסוּל. הַכֹּל מוֹדִין בְּלוּלָב שֶׁהוּא פָּסוּל. מַה בֵּין שׁוּפָר מַה בֵּין לוּלָב? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: בְּלוּלָב כְּתִיב (וַיִּקְרָא כג, ד): "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם" - מִשֶּׁלָּכֶם, לֹא מִשֶּׁל אֲסוּרֵי הֲנָיָה. בָּרֹם הָכָא (בַּמִּדְבָּר כט, א): "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם" - מִכָּל מָקוֹם. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: תַּמָּן בְּגוּפוֹ הָיָה יוֹצֵא. בָּרֹם הָכָא: בְּקוֹלוֹ הוּא יוֹצֵא. וְיֵשׁ קוֹל אָסוּר בַּהֲנָאָה? ! הַכֹּל מוֹדִין בְּסַנְדָּל שֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת שֶׁהוּא כָּשֵׁר, דִּכְתִיב (דְּבָרִים כה, י): "חֲלוּץ הַנָּעַל" - מִכָּל מָקוֹם. אָמַר רַבִּי מָנָא: כְּמָא דְאַתְּ אָמַר תַּמָּן: "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם" - מִכָּל מָקוֹם. כֵּן אַתְּ אוֹמֵר הָכָא: "חֲלוּץ הַנָּעַל" - מִכָּל מָקוֹם.

'סַנְדָּל שֶׁל עֵץ' - חַבְרַיָּא בְּשֵׁם רַב. וְהָן, שֶׁיִּהוּ חוֹבְטִין שֶׁל עֵץ. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב: וְהָן, שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִין שֶׁל עֵץ. תַּמָּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב: וְהָן, שֶׁיִּהוּ תְּרֵסְיוֹתָיו שֶׁל עֵץ. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ שֶׁל עֵץ - כָּשֵׁר. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן: 'סַנְדָּל שֶׁל קַשׁ - טָמֵא מִדְּרָס, וְהָאִשָּׁה חוֹלֶצֶת בּוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. אֲבָל חֲכָמִים לֹא הוֹדוּ לַמִּדְרָס'. 'סַנְדָּל שֶׁנִּפְסְקוּ אָזְנָיו, נִפְסְקוּ חֲבָטָיו, נִפְסְקוּ תְּרֵסְיוֹתָיו, אוֹ שֶׁפֵּרְשָׁה אַחַת מִכַּפָּיו - טָהוֹר. נִפְסְקָה אַחַת מֵאָזְנָיו, אַחַת מֵחֲבָטָיו, אַחַת מִתְּרֵסְיוֹתָיו, אוֹ שֶׁפֵּרְשָׁה רֹב כַּפָּיו -

[סז:]

טָמֵא. רַבִּי יוּדָה אָמַר: הַפְּנִימִית טְמֵאָה וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי טַבְלַי, חַנִּין בַּר בָּא בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה לְעִנְיַן שַׁבָּת. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק הֲוָה לֵהּ עוֹבָדָא. שְׁלַח שְׁאֵל לְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, לְגַבֵּי רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא. אֲמַר לֵהּ: כְּשֵׁם שֶׁהֵן חוֹלְקִין בְּטֻמְאָה - כָּךְ הֵן חוֹלְקִין בְּשַׁבָּת. וְהוֹרֵי לֵהּ כְּרַבָּנָן. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בָּעֵי: וּשְׁמַע מִינַּי הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה, וְהוּא מוֹרֵי לֵהּ כְּרַבָּנָן? רַבִּי אַחָא בַּר יִצְחָק, הֲוָה לֵהּ עוֹבָדָא. שְׁלַח שְׁאֵל לְרַבִּי זְעֵירָה, וּשְׁאַל רַבִּי זְעֵירָה לְרַבִּי אִימִּי. אֲמַר לֵהּ: אִם כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מְטַמֵּא - מֻתָּר לָצֵאת בּוֹ, וְאִם כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מְטַהֵר - אָסוּר לָצֵאת בּוֹ, וְלָא אַפֵּק גַּבֵּהּ כְּלוּם.

תָּנֵי: 'אֲבָל מְטַיֵּל הוּא בּוֹ עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְפֶתַח חֲצֵרוֹ'. רַבִּי אַחָא וְרַבִּי זְעֵירָא הֲווֹן מְטַיְּלִין בְּאִסְרָטָן[32], אִפְסִיק סַנְדְּלָא דְּרַבִּי אַחָא. מִן דְּמְטוֹן פִּילֵי[33], אֲמַר לֵהּ רַבִּי זְעֵירָא: הָהֵן,

[32] רְשׁוּת הָרַבִּים

[33] שַׁעַר הֶחָצֵר

פֶּתַח חֲצֵרֵךְ. רַבִּי אַחָא כְּרָךְ סָבְנָה[34]. רַבִּי אַבָּהוּ כְּרָךְ אֱגוּד מַלְבְּנִיקֵי[35]. סָבַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָגוּד מַלְבְּנִיקֵי מִן הַמּוּכָן הוּא.

רַבִּי יוֹנָה טַלְקָא לַחֲנוּתָה דַּחֲלִיטָרָה וִיקָר[36], אַף צִיבְחַר הֲוָה, סִדְרָה יְקַר שֶׁל רַבִּי לְעָזָר[37], מְסַלֵּק לַהּ.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעִירָא: מַהוּ לְהַחֲלִיף? אֲמַר לֵהּ: שְׁרִי. אֲפִלּוּ כָּךְ, אֲמַר לֵהּ: פּוֹק חֲמֵי חַד סָב וּסְמֹךְ עֲלוֹי. נְפַק וְאַשְׁכַּח רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל, וּשְׁאַל לֵהּ וּשְׁרָא. אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: מַתְנִיתָא אָמְרָה שֶׁהוּא מִן מַלְבּוּשׁ. דְּתָנִינַן: **׳אוֹ בְּשֶׁל שְׁמֹאל בְּיָמִין - חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה׳.** הָדָא דְתֵימַר: לְרַחַב, אֲבָל לְאֹרֶךְ - צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא חוֹפֶה אֶת רֹב הָרֶגֶל.

וּמַה טַעְמָא דְּרַבִּי לְעָזָר: ״לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים״ (דְּבָרִים כה, ט). מַה מְקַיְּמִין רַבָּנָן ״לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים״? פְּרָט לְבֵית־דִּין הַסּוֹמֵא.

רַבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי: מְחַלְּפָא שִׁטָּתֵהּ דְּרַבִּי לְעָזָר: תַּמָּן הוּא אָמַר: הַיְמָנִית מְעַכֶּבֶת, וְהָכָא הוּא אָמַר: אֵין הַיְמָנִית מְעַכֶּבֶת? אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: תַּמָּן דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא יד, יד): ״יְמָנִית״ - הַיְמָנִית מְעַכֶּבֶת. בְּרַם הָכָא, דְּלֵית כְּתִיב: ״יְמָנִית״ - אֵין הַיְמָנִית מְעַכֶּבֶת.

תָּנֵי רַבִּי יוֹסֵה צַיְדָנְיָה קָמֵי רַבִּי יִרְמְיָה (שְׁמוֹת כא, ו): ״אָזְנוֹ״, ״אָזְנוֹ״ (וַיִּקְרָא יד, יד) - מָה ״אָזְנוֹ״ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן הַיְמָנִית - אַף כָּאן הַיְמָנִית.

[סח.]

וְאֵמַר (וַיִּקְרָא ד): ״רַגְלוֹ״ ״רַגְלוֹ״? מַאן דְּאִית לֵהּ ״אָזְנוֹ״ ״אָזְנוֹ״ לֵית לֵהּ ״רַגְלוֹ״ ״רַגְלוֹ״. וְהָא תַּנֵּי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר ״רַגְלוֹ״ ״רַגְלוֹ״! הָוֵי תַּרְתֵּי מַתְנֵין אִנּוּן עַל דִּבְרֵי רַבִּי לְעָזָר. מַאן דְּאִית לֵהּ ״אָזְנוֹ״ ״אָזְנוֹ״ - אִית לֵהּ ״רַגְלוֹ״ ״רַגְלוֹ״, מַאן דְּלֵית לֵהּ ״אָזְנוֹ״ ״אָזְנוֹ״ - לֵית לֵהּ ״רַגְלוֹ״ ״רַגְלוֹ״. וְהָדָא מַתְנִיתִין - לֵית לַהּ ״אָזְנוֹ״ ״אָזְנוֹ״ וְלֹא ״רַגְלוֹ״ ״רַגְלוֹ״.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: חֲלִיצָה וְרֻקָּקָה אֲבָל לֹא קְרָאתָה - חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. קְרָאתָה וְרֻקָּקָה אֲבָל לֹא חֲלִיצָה - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. חֲלִיצָה וּקְרָאתָה אֲבָל לֹא רֻקָּקָה - רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה, וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. אָמַר רַבִּי לְעָזָר (דְּבָרִים כה, ט): ״כָּכָה יֵעָשֶׂה״ - דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מְעַכֵּב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: מִשָּׁם רְאָיָה? ״כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ״ - דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה הָאִישׁ.

גְּמָרָא: שְׁמוּאֵל אָמַר: חֲלִיצָה וְלֹא רֻקָּקָה - תָּרוֹק. וְאָתְיָא כְּרַבִּי לְעָזָר. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: חֲלִיצָה אֲבָל לֹא קְרָאתָה, וְלֹא רֻקָּקָה - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. עוֹד הִיא דְּרַבִּי לְעָזָר. דִּבְרֵי חֲכָמִים? רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה, זְרִיקָן מָטֵי בַּהּ בְּשֵׁם רַב: חֲלִיצָה וְלֹא רֻקָּקָה, רֻקָּקָה וְלֹא חֲלִיצָה - לֹא עָשָׂה כְּלוּם עַד שֶׁתַּחְלֹץ וְתָרוֹק.

רַבִּי בָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי אִימִּי: הִקְדִּימָה רְקִיקָה לַחֲלִיצָה? אֲמַר לֵהּ: כְּמִי שֶׁהֵן עַל סֵדֶר. קִדֵּשׁ בִּנּוֹפוֹ שֶׁל סוֹפִין[38]? אֲמַר לֵהּ: בְּתִנְיַין שֶׁבּוֹ קִדֵּשׁ. מַהוּ לִפְתֹּחַ חַלּוֹן מִצְּרִית לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין לְמַעְלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת? אֲמַר לֵהּ: כֵּן אָנַן אָמְרִין: ׳לִסְתֹּם אֲוִירָהּ בְּעָלְמָא בְּאַפּוֹי׳?! אָמַר רַבִּי נָסָא: כֵּן אָנַן אָמְרִין: מַאן דְּבָעֵי מֶעְבַּד בֵּיתָא כְּמִין שׁוּבָךְ, לָא שָׁמְעִין לֵיהּ?!

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַחֵרֵשׁ שֶׁנֶּחֱלַץ, וְהַחֵרֶשֶׁת שֶׁחָלְצָה, וְהַחוֹלֶצֶת לְקָטָן - חֲלִיצָתָהּ

---

[34] סִיב שֶׁל דֶּקֶל

[35] אֲגֻדַּת יָרָק

[36] הַשְׁלִיךְ אֶת סַנְדָּלוֹ שֶׁנִּקְרַע בְּשַׁבָּת לַחֲנוּת שֶׁל חֲלִיטִין וּרְקִיקִין

[37] לְמֵרוֹת הַמֶּרְחָק הַמּוּעָט לְבֵית הַמִּדְרָשׁ הַגָּדוֹל בָּעָנָף שֶׁמְּחֻבָּרוֹת אֵלָיו ׳סוֹפֵי תֵאֲנִים׳, דְּהַיְנוּ תְּאֵנִים שֶׁלֹּא בְּשֵׁלוֹת

[38] וְלֹא יַבְשִׁילוּ.

פְּסוּלָה. קְטַנָּה שֶׁחָלְצָה - תַּחֲלִיץ מִשֶּׁתַּגְדִּיל. וְאִם לֹא חָלְצָה - חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה.

[סח:]

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לוֹמַר (דְּבָרִים כה): "וְאָמַר...וְאָמְרָה". וּקְרִיָה מְעַכֶּבֶת? ! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: הָרָאוּי לִקְרִיָה - אֵין קְרִיָה מְעַכֶּבֶת, וְשֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִקְרִיָה - קְרִיָה מְעַכֶּבֶת.

תַּמָּן תְּנִינַן: 'הַכֹּל חַיָּבִין בִּרְאִיָּה, חוּץ מִחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן'. חַבְרַיָּה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר (דְּבָרִים לא, יב): "לְמַעַן יִשְׁמְעוּן וּלְמַעַן יִלְמְדוּן". עַד כַּדּוּן בְּמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר? רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "לְמַעַן יִלְמְדוּן", "וּלְמַעַן יִלְמְדוּ". אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הָדָא אָמְרָה: לֵית כְּלָלִין דְּרַבִּי כְּלָלִין. דְּתְנִינַן תַּמָּן: 'חֵרֵשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - לֹא יִתְרֹם'. וּסְבַרְנַן מֵימַר: מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - חֵרֵשׁ, שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר - חֵרֵשׁ. וּתְנִינַן: 'חֵרֵשׁ שֶׁנִּחֲלַץ, וְהַחֵרֶשֶׁת שֶׁחָלְצָה, וְהַחוֹלֶצֶת לְקָטָן - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה'. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁאֵין יְכוֹלִין לוֹמַר "וְאָמַר... וְאָמְרָה". וּתְנִינַן: חֵרֵשׁ שֶׁדִּבְּרוּ בּוֹ חֲכָמִים בְּכָל מָקוֹם - שֶׁאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר? הָדָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹנָה, דְּרַבִּי יוֹנָה אָמַר: לֵית כְּלָלִין דְּרַבִּי כְּלָלִין.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי: מַה בֵּין קָטָן מַה בֵּין קְטַנָּה? אָמַר לֵהּ (דְּבָרִים כה, ט): "אִישׁ" כְּתִיב בַּפָּרָשָׁה, בְּרַם הָכָא (שָׁם): "וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו" - מִכָּל מָקוֹם. רַבִּי מָנָא אָמַר לֵהּ סְתָם, רַבִּי יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה מָטֵי בַהּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָה: דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אֵין חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין אֶת הַקְּטַנָּה, שֶׁמָּא תִּמְצֵא אֵילוֹנִית.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: חֲלִיצָה בִּשְׁנַיִם אוֹ בִּשְׁלשָׁה, וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר מַכְשִׁירִין. מַעֲשֶׂה שֶׁחָלְצָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּלְבֵית הָאֲסוּרִין, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה וְהִכְשִׁיר.

גְּמָרָא: 'חֲלִיצָה בִּשְׁנַיִם' וְכוּ' - בְּבֵית הָאֲסוּרִים הָיָה מַעֲשֶׂה. וּלְבֵית הָאֲסוּרִים בָּא הַמַּעֲשֶׂה. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר עֲבַד גַּרְמֵהּ רוֹכֵל, יוֹמָא עָבַר קֳמֵי בֵּית חֲבִישָׁה דִּרַבִּי עֲקִיבָה, וַהֲוָה מַכְרִיז וַאֲמַר: 'מַאן בָּעֵי מְחָטִין מַאן בָּעֵי צְנוֹרִין'? 'חֲלִיצָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ מַהוּ'? אוֹדִיק לֵהּ רַבִּי עֲקִיבָה מִן כַּוְותָא. אֲמַר לֵהּ: 'אִית לָךְ כּוּשִׁין'? 'אִית לָךְ כְּשֵׁר'?

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: מִצְוַת חֲלִיצָה: בָּא הוּא וְיִבְמְתּוֹ לִפְנֵי בֵית־דִּין, וְהֵן נוֹתְנִין לוֹ עֵצָה, אֶת הֶהָגוּן לוֹ: שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה, ח): "וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו"; וְהִיא אוֹמֶרֶת (שָׁם ז): "מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אָבָה יַבְּמִי"! וְהוּא אוֹמֵר (שָׁם ח): "לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ"!

[סט.]

בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִין. "וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו" (שָׁם, ט) - רוֹק שֶׁהוּא נִרְאֶה לַדַּיָּנִים. "וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו" (שָׁם). עַד כָּאן הָיוּ מַקְרִין. וּכְשֶׁהוּקְרָא רַבִּי הוּרְקָנוֹס תַּחַת הָאָלָה בִּכְפַר אֲבוּס, וְגָמַר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה - הֶחֱזִקוּ לְהִיוֹת מַקְרִין אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה. "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל" (שָׁם י) - מִצְוָה בַּדַּיָּנִים, לֹא מִצְוָה בְּתַלְמִידִים. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם לוֹמַר: 'חֲלוּץ הַנַּעַל' 'חֲלוּץ הַנַּעַל'.

גְּמָרָא: 'מִצְוַת חֲלִיצָה: בָּא הוּא וְיִבְמְתּוֹ' וְכוּ', וְהֵן נוֹתְנִין לוֹ עֵצָה, אֶת הַהוּגָן לוֹ' - מַהוּ: 'אֶת

הַהוּגֶן לוֹ׳? אֵין הֲוָה סָב – אוֹמֵר לַהּ: ׳הַהֵן סָב לְאָן לִיךְ׳? אֵין הֲוָת סָבְתָא: אוֹמֵר לַהּ: ׳הָדָא סָבְתָא לְאָן לִיךְ׳? הִיא טַלְיָתָא וְהוּא סָב, אָמְרִין לַהּ: ׳טַלְיָתָא הִיא וְהִיא מַכְלְמָה עֲלָךְ׳! הוּא טַלְיָא וְהִיא סָבְתָא – אָמְרִין לָהּ: ׳טַלְיָא הוּא וְהוּא מַכְלְמָה עֲלָךְ׳!

הוּא רוֹצֶה וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה – שׁוֹמְעִין לָהּ. הִיא רוֹצָה וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה – שׁוֹמְעִין לוֹ. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל הַמְעַכֵּב – שׁוֹמְעִין לוֹ. הָיוּ שְׁנֵיהֶן רוֹצִין? אֲתָא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה, אֲמַר אַפֵּק לְבַר.

רַבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי: בִּיבָמָה מִי מְרַדֵּף אַחַר מִי, הַתֵּיב רַבִּי לְעָזָר, וְהָכְתִיב (דְּבָרִים כה, ז): ״וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה״! כַּד שְׁמָעָהּ רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: ״יָפֶה לִמְּדָנוּ רַבִּי לְעָזָר׳! וּקְרָיָה מְעַכֶּבֶת? אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: הָרָאוּי לִקְרָיָה – אֵין קְרָיָה מְעַכֶּבֶת, וְשֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִקְרָיָה – קְרָיָה מְעַכֶּבֶת! אֲמַר רַבִּי מָנָא: אַף־עַל־גַּב דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אֲמַר: אֵין קְרָיָה מְעַכֶּבֶת,מוֹדֶה, שֶׁאִם בָּא לְאוֹמְרָן – שֶׁהוּא אוֹמֵר עַל הַסֵּדֶר. וּבִלְחוֹד דְּלָא תֵימַר: ״מֵאַן יְבָמִי לְהָקִים לֹא, אָבָה יַבְמִי״. ״לֹא, חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ״. אֶלָּא: ״מֵאַן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אָבָה יַבְמִי״. ״לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ״.

תַּמָּן אָמְרִין: ׳קְרֵבַת קֶדְמָנָא וְשַׁלְפַת סִינֵּהּ מֵעַלְוֵי רִגְלֵהּ דִּימִינָא וְרַקַּת קֶדְמָנָא רוֹק דְּמִתְחַזֵּי עַל אַרְעָא, וַאֲמָרָה: ״כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו״׳. אֲמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מִכַּיוָן שֶׁנִּרְאֶה הָרוֹק שֶׁהוּא יוֹצֵא מִתּוֹךְ פִּיהָ, אֲפִלּוּ הִפְרִיחָתוּ הָרוּחַ – כָּשֵׁר. רַקָּה דָּם? רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, רַבִּי זְרִיקָן מָטֵי בַּהּ רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם אַבָּא בַּר אַבָּא, רַבִּי זְעִירָא מָטֵי בַּהּ בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: אִם יֵשׁ בּוֹ צַחְצוּחִית שֶׁל רוֹק – כָּשֵׁר.

הַגִּדֶּמֶת בַּמָּה חוֹלֶצֶת? בְּשִׁנֶּיהָ. בְּנֵי סִימוֹנְיָא אַתּוּן לְגַבֵּי רַבִּי, אָמְרִין לֵהּ: ׳בְּעָא תִּתֵּן לָן, חַד בַּר־נָשׁ דָּרֵשׁ, דַּיָּן וְחַזָּן, סָפַר מַתְנָן, וְעָבֵד לָן כָּל צָרְכִינָן׳. וִיהַב לוֹן לֵוִי בַּר סִיסִי. עָשׂוּ לוֹ בִּימָה גְּדוֹלָה וֶהֱשִׁיבוּהוּ עָלֶיהָ. אֲתוֹן וְשַׁאֲלוֹן לֵהּ: הַגִּדֶּמֶת בַּמָּה הִיא חוֹלֶצֶת? וְלֹא אֲגִיבוֹן. רַקָּה דָּם? וְלֹא אֲגִיבוֹן. אָמְרִין: ׳דִּלְמָא דְּלֵית הוּא מָרֵי אִלְפָּן, נִישְׁאוֹל לֵהּ שָׁאֲלִין דְּאַגָּדָה׳. אֲתוֹן וְשַׁאֲלוֹן לֵהּ: מַהוּ הָדֵין דִּכְתִיב (דְּנִיֵּאל י, כא): ״אֲבָל אַגִּיד לְךָ אֶת הָרָשׁוּם בִּכְתָב אֱמֶת״; אִם ״אֱמֶת״ לָמָּה ״רָשׁוּם״ וְאִם ״רָשׁוּם״ לָמָּה ״אֱמֶת״? וְלָא אֲגִיבוֹן. אֲתוֹן לְגַבֵּי דְּרַבִּי אַמְרוֹן לֵהּ: ׳הָדֵין פַּיְסוֹנָא דְּפַיְסַנְתָּךְ׳?! אֲמַר לוֹן: ׳חַייְכוֹן! בַּר־נָשׁ דִּכְוָתִי יְהָבִית לְכוֹן׳! שְׁלַח אַיְתֵיתֵהּ וּשְׁאַל לֵהּ. אֲמַר לֵהּ: רַקָּה דָּם מַהוּ? אֲמַר לֵהּ: אִם יֵשׁ בּוֹ צַחְצוּחִית שֶׁל רוֹק – כָּשֵׁר. הַגִּדֶּמֶת, בַּמָּה הִיא חוֹלֶצֶת? אֲמַר לֵהּ: בְּשִׁנֶּיהָ. אֲמַר לֵהּ: מַהוּ הָדֵין דִּכְתִיב: ״אֲבָל אַגִּיד לְךָ אֶת הָרָשׁוּם בִּכְתָב אֱמֶת״; אִם ״אֱמֶת״ לָמָּה ״רָשׁוּם״ וְאִם ״רָשׁוּם״ לָמָּה ״אֱמֶת״? אֲמַר לֵהּ:

[סט:]

עַד שֶׁלֹּא נִתְחַתַּם גְּזַר דִּין – ״רָשׁוּם״, מִשֶּׁנִּתְחַתַּם גְּזַר דִּין – ״אֱמֶת״. אֲמַר לֵהּ: ׳וּלְמָה לֹא אַגֶּבְתִּינוּן׳? אֲמַר לֵהּ: ׳עָשׂוּ לִי בִּימָה גְּדוֹלָה, וְהוֹשִׁיבוּ אוֹתִי עָלֶיהָ וְטָפַח רוּחִי עָלַי׳; וְקָרָא עָלָיו (מִשְׁלֵי ל, ב): ״אִם נָבַלְתָּ בְהִתְנַשֵּׂא וְאִם זַמּוֹתָ יָד לְפֶה״. מִי גָּרַם לָךְ לְהִתְנַבֵּל בְּדִבְרֵי תוֹרָה? עַל שֶׁנִּשֵּׂאתָה בָּהֶן עַצְמְךָ!

תָּנֵי: ׳חֲלִיצָה מָטְעֵת – כְּשֵׁרָה׳. אִי זוֹ הִיא ׳חֲלִיצָה מָטְעֵת׳? אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּל שֶׁאוֹמְרִים לוֹ: ׳חֲלֹץ, וְהִיא נִתֶּרֶת לְךָ לְאַחַר זְמַן׳. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶמֶשׁ הָיִיתִי יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה: הוּא מִתְכַּוֵּן וְהִיא אֵינָהּ מִתְכַּוֶּנֶת, הִיא מִתְכַּוֶּנֶת וְהוּא אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן – לְעוֹלָם חֲלִיצָתָהּ

פְּסוּלָה, עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶן מִתְכַּוְּנִין. אִי זוֹ חֲלִיצָה מְטֹעֶת עַל דַּעְתֵּהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן? כָּל שֶׁאוֹמְרִים לוֹ: ׳חֲלֹץ, וְהִיא נוֹתֶנֶת לְךָ מֵאָה מָנֶה׳! אֲמַר רַבִּי מָנָא: אִם אָמַר: ׳עַל מְנַת׳ - נוֹתֶנֶת.

אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי הוּנָא, וַעֲבַד כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. כַּד שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן פְּלֵג - חָזַר וְכָפָה וְחָלַץ לַהּ זְמַן תְּנִינוּת.

אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי חִיָּה בַּר וָא, וַאֲמַר לַהּ: ׳בְּנִי, הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֵינָהּ רוֹצָה לְהִנָּשֵׂא לְךָ דֶּרֶךְ יְבוּם, אֶלָּא חֲלֹץ לָהּ, עֲקֹר זִקָּתֵךְ מִמֶּנָּה, וְהִיא נִשֵּׂאת לְךָ דֶּרֶךְ נְשׂוּאִין׳! מִן דַּחֲלַץ לָהּ - אֲמַר לַהּ: ׳אֵין אָתֵי מִשֶּׁה וּשְׁמוּאֵל לָא שָׂרֵיי לַהּ׳. וּקְרָא עֲלוֹי (יִרְמְיָה ד, כב): "חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ".

אִית תַּנֵּי תָּנֵי: חֲלִיצָה גְּנַאי. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: חֲלִיצָה שֶׁבַח. אֲמַר רַב חִסְדָּא: מַאן דְּאָמַר: חֲלִיצָה גְּנַאי - כַּמִּשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה. מַאן דְּאָמַר: חֲלִיצָה שֶׁבַח - כַּמִּשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה. אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: אֲפִלּוּ תֵּימַר: כָּאן וְכָאן כְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, כָּאן וְכָאן כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה. מַאן דְּאָמַר: ׳חֲלִיצָה גְּנַאי׳ - עַל־יְדֵי שֶׁפָּגַם דָּבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה, יָבוֹא וְיִטֹּל פְּגָמוֹ - "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל" (דְּבָרִים כה, י). וּמַאן דְּאָמַר: ׳חֲלִיצָה שֶׁבַח׳ - נֶאֱמַר כָּאן קְרִיָּה, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (בְּרֵאשִׁית מח, טז): "וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי"; מַה קְרִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן, שֶׁבַח - אַף כָּאן שֶׁבַח.

הַדְּרָן עֲלָךְ פֶּרֶק מִצְוַת חֲלִיצָה

פֶּרֶק יג

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מְמָאֲנִין אֶלָּא אֲרוּסוֹת. בֵּית־הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת. בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בַּבַּעַל. וּבֵית־הִלֵּל אוֹמְרִים: בַּבַּעַל וּבְיָבָם. בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּפָנָיו. וּבֵית־הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו. בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּבֵית־דִּין. וּבֵית־הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּבֵית־דִּין וְשֶׁלֹּא בְּבֵית־דִּין. אָמְרוּ בֵּית־הִלֵּל לְבֵית־שַׁמַּאי: מְמָאֶנֶת הִיא קְטַנָּה, אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית־שַׁמַּאי: אֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶבְקֵר, אֶלָּא מְמָאֶנֶת וּמְמַתֶּנֶת עַד שֶׁתַּגְדִּיל וּתְמָאֵן וְתִנָּשֵׂא.

גְּמָרָא: ׳בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מְמָאֲנִין׳ וְכוּ׳ - תַּמָּן תָּנֵינַן: ׳רַבִּי יוּדָה בַּר אַבָּא הֵעִיד חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, שֶׁמְּמָאֲנִין אֶת הַקְּטַנּוֹת׳. וְעַל עֵדוּת חוֹלְקִין? עַל עִקַּר עֵדוּת חוֹלְקִין, כָּךְ הָיְתָה עִקַּר עֵדוּתָן: בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מְמָאֲנִין אֶלָּא אֲרוּסוֹת. וּבֵית־הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת.

וְקַשְׁיָא עַל דְּבֵית־הִלֵּל: נְשׂוּאָיָה הִתִּירָהּ, וְזַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהָפֵר נְדָרֶיהָ כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וְאַתְּ אָמַר הָכֵן?!

[ע.]

מִשֶּׁלְךָ נָתְנוּ לְךָ. בְּדִין הָיָה שֶׁלֹּא הָיוּ נְשׂוּאָיָה נְשׂוּאִין, וְהֵן אָמְרוּ שֶׁיִּהוּ נְשׂוּאָיָה נְשׂוּאִין, וְהֵן אָמְרוּ שֶׁתְּמָאֵן בּוֹ וְתֵצֵא. מַה טַּעְמָא דְּבֵית־שַׁמַּאי: אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן - נִמְצֵאתָ עוֹשֶׂה כָּל הַבְּעִילוֹת שֶׁבָּעַל בְּעִילַת זְנוּת. אָמַר רַבִּי אָבִין: אָתְיָא דְּבֵית־שַׁמַּאי כְּרַבִּי לְעָזָר, דְּתָנֵי: ׳רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַפְּנוּיָה הַבָּא עַל הַפְּנוּיָה שֶׁלֹּא לְשֵׁם אִישׁוּת - הֲרֵי זוֹ בְּעִילַת זְנוּת׳. הָדָא אָמְרָה: עָבְרָה וּמֵאֲנָה מִן הַנְּשׂוּאִין, עַל דְּבֵית־שַׁמַּאי - אֵין מְאוּנֶיהָ מְאוּנִין.

נִכְנְסָה לַחֻפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה, מָה אַתְּ עָבֵד לַהּ, כַּאֲרוּסָה? כִּנְשׂוּאָה? אֲרוּסָה שֶׁבִּיהוּדָה שֶׁלִּבּוֹ גַּס בָּהּ, מָה אַתְּ עָבֵד לַהּ, כַּאֲרוּסָה? כִּנְשׂוּאָה? נִרְאֵית שֶׁלֹּא לְמָאֵן, אֲפִלּוּ כֵּן חוֹזֶרֶת וּמְמָאֶנֶת? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: ׳קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ, וְנִתְגָּרְשָׁה וְהָלְכָה הִיא וְהִשִּׂיאָהּ אֶת עַצְמָהּ – אֲפִלּוּ כֵּן חוֹזֶרֶת וּמְמָאֶנֶת׳.

מַה טַּעְמוֹן דְּבֵית־שַׁמַּאי? בַּעְלָהּ שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ לִרְצוֹנָהּ - מְמָאֶנֶת. יְבָמָה שֶׁנָּפְלָה לוֹ עַל כָּרְחָהּ - אֵינָהּ מְמָאֶנֶת. מַה טַּעְמוֹן דְּבֵית־הִלֵּל? אִם בָּעִקָּר הִיא מְמָאֶנֶת, לֹא כָל־שֶׁכֵּן בַּיָּבָם?

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְמָאֶנֶת הִיא בַּיָּבָם לַעֲקֹר זִקַּת הַמֵּת, לְהַתִּיר צָרָה לְאָבִיהָ וְכַלָּה לְחָמִיהָ. רַב וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: אֵינָהּ מְמָאֶנֶת בְּיָבָם לַעֲקֹר זִיקַת הַמֵּת, לְהַתִּיר צָרָה לְאָבִיהָ וְכַלָּה לְחָמִיהָ. רַב וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כְּבֵית־שַׁמַּאי? דְּבֵית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בַּבַּעַל! מָה אָנַן קָיְמִין? אִם בְּאוֹמֶרֶת: ׳אִי אֶפְשִׁי לֹא בְּנִשּׂוּאֶיךָ וְלֹא בְּנִשּׂוּאֵי אָחִיךָ׳ - כָּל עִמָּהּ מוֹדֵיי שֶׁהִיא עוֹקֶרֶת. אֶלָּא כֵּן אָנַן קָיְמִין, בְּאוֹמֶרֶת: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּנִשּׂוּאִין׳. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּאוֹמֶרֶת: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּנִשּׂוּאֶיךָ וְלֹא בְּנִשּׂוּאֵי אָחִיךָ׳! רַב וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: כְּאוֹמֶרֶת: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּנִשּׂוּאֶיךָ, אֲבָל בְּנִשּׂוּאֵי אָחִיךָ רוֹצָה אֲנִי׳!

מַתְנִיתָא פְּלִיגִין עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳וְכֻלָּם אִם מֵתוּ, אוֹ מֵאֲנוּ, אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ אֲילוֹנִית - צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת׳. נִתְגָּרְשׁוּ לֹא הֵימֵנוּ?! וְדִכְוָתָהּ מֵאֲנוּ הֵימֵנוּ. תָּנֵי רַבִּי חִזְקִיָּה כֵּן: אִם מֵאֲנוּ בְּחַיֵּי הַבַּעַל - צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת, לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל - צָרוֹתֵיהֶן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. אָמַר רַבִּי יוּדָן אֲבוּי דְּרַבִּי מַתַּנְיָה: תִּפְתֵּר, שֶׁמֵּתוּ וְלֹא מֵאֲנוּ. דְּמַתְנִיתָא אָמְרָה: ׳כָּל הַיְכוֹלָה לְמָאֵן וְלֹא מֵאֲנָה - צָרָתָהּ חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת׳! כֵּן מַתְנִיתָא: ׳כָּל הַיְכוֹלָה לְמָאֵן וְלֹא מֵאֲנָה, וְמֵתָה - צָרָתָהּ חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת׳. אָמַר רַבִּי אֲבוּדִימִי:

[ע:]

אֲפִלּוּ תֵּימַר בְּקַיֶּמֶת, תִּפְתֵּר, שֶׁאֵין שָׁם יָבָם אַחֵר אֶלָּא אָבִיהָ.

רַבִּי יוֹנָה אוֹמֵר: מִן הָאֵרוּסִין. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מִן הַנִּשּׂוּאִין. בְּמַחֲזִירָה תִּנְיָנָה[39] - חֲזַר בֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי פִּנְחָס: וְלָא־כֵן אַלְפַּן רַבִּי: אֲפִלּוּ מִן הַנִּשּׂוּאִין? אָמַר לֵיהּ: וְהָא קְבִיעָא גַּבָּךְ בְּמִסְמְרָה?! אָמַר רַבִּי זְעֵירָא קָמֵי רַבִּי מָנָא: יָאוּת אָמַר רַבִּי יוֹסֵה עַד לֹא יַחֲזוֹר. מָה אִלּוּ בְּתוֹ מִן הַנִּשּׂוּאִין בְּלֹא אַיְלוֹנִית - צָרָתָהּ אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁנִּתּוֹסֶף לְאַיְלוֹנִית - צָרָתָהּ מֻתֶּרֶת?! אָמַר לֵיהּ: אַיְלוֹנִית כְּמִי שֶׁאֵינָהּ בָּעוֹלָם. אִלּוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת, אַחַת אַיְלוֹנִית וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ אַיְלוֹנִית, וּבָא הַיָּבָם וְחָלַץ לָהּ וּבָא עָלֶיהָ, שֶׁמָּא פָּטוּר בַּחֲבֶרְתָּהּ כְּלוּם?! הֲוֵי אַיְלוֹנִית כְּמִי שֶׁאֵינָהּ בָּעוֹלָם.

׳בְּתוֹ׳ - וּבְתוֹ מְמָאֶנֶת? וְלֹא נִשּׂוּאֵי תוֹרָה הֵן? (דִּבְרִים כב, טז): ״אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה״! רַבִּי הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: תִּפְתֵּר, בִּקְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְנִתְגָּרְשָׁה, שֶׁהִיא כִּיתוֹמָה בְּחַיֵּי אָבִיהָ.

רַבִּי אַחָא בַּר חִינְנָא בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: זֹאת אוֹמֶרֶת, שֶׁאֵין קְטַנָּה יוֹלֶדֶת, דְּלָא־כֵן תַּמְתִּין עַד שֶׁתַּגְדִּיל, וּתְמָאֵן מִבַּעְלָהּ וְתַתִּיר צָרָתָהּ לַחֲתָנָהּ! כַּלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מֵאֲנָה וּבָנָה עַל כְּתֵפָהּ. רַב הַמְנוּנָא בְּשֵׁם אַסִי: בִּיבָמָה שֶׁנָּפְלָה לִפְנֵי שְׁנֵי יְבָמִין הִיא מַתְנִיתָא, וְעָשָׂה בָהּ אֶחָד מֵהֶן מַאֲמָר - תְּמָאֵן בְּמַאֲמָרוֹ וְתִנָּשֵׂא לַשּׁוּק. וּתְמָאֵן בְּמַאֲמָרוֹ וְתִנָּשֵׂא לְאָחִיו! תִּפְתֵּר, בְּאוֹמֶרֶת: ׳אִי אֶפְשִׁי בָךְ׳! רַבִּי הִלָּא

[39] כְּשֶׁחָזְרוּ לְמוּדָם שֵׁנִית

בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹסִינָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: בִּיבָמָה שֶׁנָּפְלָה לִפְנֵי חֲמִשָּׁה יְבָמִין הִיא מַתְנִיתָא, עָשָׂה בַהּ אֶחָד מֵהֶן מַאֲמָר – תְּמָאֵן לְמַאֲמָרוֹ וְתִנָּשֵׂא לְאָחִיו. וּתְמָאֵן בְּמַאֲמָרוֹ וְתִנָּשֵׂא לַשּׁוּק! תִּפְתֵּר, בְּשֶׁהִשִּׂיאָהּ אֲבִיהָ. וְהֵן נִשּׂוּאֵי תוֹרָה.

׳אָמְרוּ בֵּית־הִלֵּל לְבֵית־שַׁמַּאי: מַעֲשֶׂה בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁל פִּישׁוֹן הַגַּמָּל, שֶׁמְּאָנוּ לָהּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית־שַׁמַּאי: מִשָּׁם רְאָיָה? לְפִי שֶׁמָּדַד בִּכְפִישָׁה. לְפִיכָךְ מָדְדוּ לוֹ חֲכָמִים בִּכְפִישָׁה׳. וְקַשְׁיָא: אִלּוּ הָעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁלֹּא כַּשּׁוּרָה, שֶׁמָּא מַתִּירִין עֶרְוָה שֶׁלּוֹ? ! אָמַר רַב חִסְדָּא: הָדָא אָמְרָה: עָבְרָה וּמֵאֲנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין, עַל דְּבֵית־שַׁמַּאי – מֵאוּנֶיהָ מֵאוּנִין.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַּר אָשִׁי: מַעֲשֶׂה בְּתִינֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְכַבֵּס בַּנָּהָר, אָמְרוּ לָהּ: ׳הֵא אֲרוּסֵךְ אִיעֲבַר׳! אָמְרָה: ׳תֵּלֵךְ אִמָּהּ וְתִנָּשֵׂא לוֹ׳! וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְאָמְרוּ: ׳אֵין מֵאוּן גָּדוֹל מִזֶּה׳!

אֲמַר רַבִּי חֲנִינָה: מַעֲשֶׂה בְּתִינֹקֶת שֶׁנִּכְנְסָה לִטֹּל פִּשְׁתָּן מִן הַפִּשְׁתָּנִי. אָמְרִין לָהּ:

[עא.]

׳הָא אֲרוּסֵיךְ אִיעֲבַר׳! אָמְרָה: ׳תֵּלֵךְ אִמָּהּ וְתִנָּשֵׂא לוֹ׳! וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְאָמְרוּ: ׳אֵין מֵאוּן גָּדוֹל מִזֶּה׳! תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה: ׳אֲפִלּוּ לֹא נִכְנְסָה אֶלָּא לִטֹּל חֵפֶץ מִן הַחֲנוָנִי, וְאָמְרָה: ׳אִי אֶפְשִׁי בִּפְלוֹנִי בַּעְלִי׳ – אֵין מֵאוּן גָּדוֹל מִזֶּה׳.

וּבֵית־דִּין יוֹשְׁבִין בְּמֵאוּנִין? לָא־כֵן תָּנֵי: ׳בִּרַח מִן שָׁלֹשׁ וְהִדְבִּיק בְּשָׁלֹשׁ: הִדְבִּיק בַּחֲלִיצָה, וּבְהֶתֵּר נְדָרִים, וּבַהֲבָאַת שָׁלוֹם. וּבְרַח מִן הַמֵּאוּנִין, וּמִלְּהִיוֹת עָרֵב, וּמִלְּהִיוֹת בַּעַל פִּקָּדוֹן׳! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר בָּא: לֵית שְׁמָהּ ׳פִּקָּדוֹן׳ אֶלָּא ׳פּוּקְדוֹן׳. אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה (משלי ו, א): ״בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ״. וּבֵית־דִּין יוֹשְׁבִין בְּמֵאוּנִין? תִּפְתֵּר, דְּהָוְיָן עֲסוּקִין בְּמִלָּה חוֹרִי, וַאֲתָא עוֹבָדָא קֳמֵיהוֹן.

כְּנִי מַתְנִיתָא: ׳וּתְמָאֵן בּוֹ וְתִנָּשֵׂא׳; הָא תִּתְאָרֵס – לָא. הָדָא אָמְרָה: עָבְרָה וּמֵאֲנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין: עַל דְּבֵית־שַׁמַּאי אֵין מֵאוּנֶיהָ מֵאוּנִין. רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חִיָּה: קוֹל יוֹצֵא לִנְשׂוּאָה וְאֵין קוֹל יוֹצֵא לַאֲרוּסָה, יְכוֹלָה הִיא אִשָּׁה לְהַטְמִין עַצְמָהּ, וְלוֹמַר: ׳לֹא נִתְאָרַסְתִּי׳! וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַטְמִין עַצְמָהּ, וְלוֹמַר: ׳לֹא נִשֵּׂאתִי׳!

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: אִי זוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְמָאֵן? כָּל שֶׁהִשִּׂיאַתָּהּ אִמָּהּ אוֹ אֲחֶיהָ לְדַעְתָּהּ. הִשִּׂיאוּהָ שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ – אֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: כָּל תִּינֹקֶת שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמֹר אֶת קִדּוּשֶׁיהָ – אֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מַעֲשֶׂה קְטַנָּה אֶלָּא כִּמְפֻתָּה. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן – לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה, בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.

גְּמָרָא: ׳אִי זוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְמָאֵן׳? וכו׳ – אֵי זֶהוּ לְדַעְתָּהּ? עָבְדִין לַהּ גְּנוֹן[40], וּמַלְבְּשִׁין לָהּ קוֹזְמִירִין[41], וּמַדְכְּרִין לַהּ גְּבַר.

מָה חֲלוּקִין עַל רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. מִן מַה דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִי זוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִתְגָּרֵשׁ? כָּל שֶׁנּוֹתְנִין לָהּ גִּטָּהּ וְדָבָר אַחֵר עִמּוֹ, וְהִיא מוֹצִיאָה אוֹתוֹ לְאַחַר זְמַן. הָדָא אָמְרָה: חֲלוּקִין עַל רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. ׳רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: אֵין מַעֲשֶׂה קְטַנָּה כְּלוּם. אֵינוֹ זַכַּאי לֹא בְּמְצִיאָתָהּ, וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ, וְלֹא בְּהֵפֶר נְדָרֶיהָ, כְּלוּם שֶׁאֵינָהּ אִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר,

[40] חֻפָּה

[41] תַּכְשִׁיטִים

אֶלָּא שֶׁהִיא צְרִיכָה מִמֶּנּוּ מֵאוּנִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: זַכַּאי בְּמְצִיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהָפֵר נְדָרֶיהָ, כְּלוּם הִיא אִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, אֶלָּא שֶׁהִיא יוֹצְאָה הֵימֶנּוּ בְּמֵאוּן. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: חִזַּרְתִּי עַל כָּל מִדּוֹת חֲכָמִים, וְלֹא מָצָאתִי אָדָם שֶׁמִּדָּתוֹ שָׁוֶה בְּקְטַנָּה, חוּץ מִמִּדּוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶלָּא שֶׁהוּא אָמַר, שֶׁהִיא צְרִיכָה מִמֶּנּוּ מֵאוּנִין׳.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מַעֲשֶׂה בְּאִמּוֹ שֶׁל רַבִּי לִיעֶזֶר, שֶׁהָיְתָה דּוֹחֶקֶת בּוֹ לִשְׁאת אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר לָהּ: ׳בִּתִּי לְכִי הִנָּשְׂאִי׳! ׳בִּתִּי לְכִי הִנָּשְׂאִי׳! עַד שֶׁאָמְרָה לוֹ: ׳הֲרֵי אֲנִי שִׁפְחָה לָךְ, לִרְחֹץ רַגְלֵי עַבְדֵי אֲדוֹנִי׳! אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּנָסָהּ וְלֹא הִכִּירָהּ, עַד שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. עַל דַּעְתָּהּ דְּרַבִּי לִיעֶזֶר, מַהוּ שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ

[עא:]

וְתִטֹּל קְנָס מִמֶּנּוּ? עַל דַּעְתָּהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַהוּ שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ וְתִטֹּל קְנָס מֵאַחַר? מַהוּ שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ וְתַעֲקֹר גִּטָּהּ? חֲלָלָה? וּמִמְזֶרֶת? רַבִּי יִצְחָק שְׁאַל: מַהוּ שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ וְתַחֲזֹר לִמְזוֹנוֹת אָבִיהָ? פְּשִׁיטָא שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת לִמְזוֹנוֹת בַּעְלָהּ, שֶׁכֵּן הוּא כּוֹתֵב לַהּ: ׳וְאַתְּ תִּהְיִין יָתְבָא בְּבֵיתִי וּמִתַּזְנָה מִן נִכְסַי׳; וְלֵית הוּא בַּיְתַהּ! לָא צָרְכָה דֵּילָא, מַהוּ שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ וְתַחֲזֹר לִמְזוֹנוֹת אָבִיהָ.

תַּמָּן תָּנֵינַן: ׳קָטָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה׳. תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר: ׳לְעוֹלָם אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, עַד שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת׳. רַבִּי אָבִין כָּהֲנָא בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא (בְּמִדְבַּר יח, לב): ״וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא״ - אֶת שֶׁהוּא בִּנְשִׂיאַת עָוֹן - תּוֹרֵם, אֶת שֶׁאֵינוֹ בִּנְשִׂיאַת עָוֹן - אֵינוֹ תּוֹרֵם. הֲתִיבוֹן: גּוֹי הֲרֵי אֵינוֹ בִּנְשִׂיאַת עָוֹן וְתוֹרֵם! רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא (שָׁם, כז): ״וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם״ - אֶת שֶׁכְּתוּב בּוֹ מַחֲשָׁבָה - תּוֹרֵם, וְאֶת שֶׁאֵין כְּתוּב בּוֹ מַחֲשָׁבָה - אֵינוֹ תּוֹרֵם. הֲתִיבוֹן: הֲרֵי גּוֹיִים, הֲרֵי אֵין כְּתוּב בָּהֶן מַחֲשָׁבָה וְתוֹרֵם! תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: ׳גּוֹיִים אֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה׳. כָּאן לְהַכְשִׁיר כָּאן לִתְרוּמָה.

רַבִּי אַחָא בַּר חִינְנָא בְּשֵׁם כָּהֲנָא: כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר: אֵינוֹ תּוֹרֵם וְאֵינוֹ מַקְדִּישׁ. וְלָמָּה לֹא אָמַר: כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא תּוֹרֵם וּמַקְדִּישׁ. בְּגִין דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: תּוֹרֵם וְאֵינוֹ מַקְדִּישׁ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִלּוּ כְּמַאן דְּאָמַר: אֵינוֹ תּוֹרֵם, מַקְדִּישׁ. מַהוּ מַקְדִּישׁ? עוֹלָה וּשְׁלָמִים, לְהָבִיא חַטַּאת חֵלֶב - אֵינוֹ יָכוֹל, שֶׁאֵין לוֹ חַטַּאת חֵלֶב. חַטַּאת דָּם - אֵינוֹ יָכוֹל, שֶׁאֵין לוֹ חַטַּאת דָּם. מַהוּ שֶׁיָּבִיא קָרְבַּן זִיבָה וְקָרְבַּן צָרַעַת? מֵאַחַר שֶׁהִיא חוֹבָה אֵינוֹ מֵבִיא, אוֹ מֵאַחַר שֶׁהוּא מִטַּמֵּא בָּהֶן מֵבִיא?

[עב.]

כַּוְותִי[42] פְּשִׁיטָא לָךְ, שֶׁהוּא מֵבִיא, מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהֶן שָׁלִיחַ? מֵאַחַר שֶׁהוּא מִטַּמֵּא בָּהֶן, נַעֲשֶׂה בָּהֶן שָׁלִיחַ, אוֹ מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְכָל הַדְּבָרִים, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בָּהֶן שָׁלִיחַ? הֲתִיב רַבִּי יוּדָן: הֲרֵי יֵשׁ לוֹ טֶבֶל, דְּבַר תּוֹרָה, אֵינוֹ פּוֹטֵר טִבְלוֹ דְּבַר תּוֹרָה, וְהָכָא, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מִטַּמֵּא בָּהֶן - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ.

מַהוּ שֶׁיָּבִיא בְּכוּרִין? כְּרַבִּי יוּדָה, דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: ׳הֻקְשׁוּ לְקָדְשֵׁי הַגְּבוֹל - אֵינוֹ מֵבִיא׳. כְּרַבָּנִין דְּאִנּוּן אָמְרִין: ׳הֻקְשׁוּ לְקָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ - מֵבִיא׳. מַהוּ שֶׁיָּבִיא חֲגִיגָה? מֵאַחַר שֶׁהוּא חוֹבָה - אֵינוֹ מֵבִיא, אוֹ מֵאַחַר שֶׁהוּא מְשַׁנֶּה לְשֵׁם שְׁלָמִים - מֵבִיא? כַּוְותִי פְּשִׁיטָא לָךְ, שֶׁהוּא מֵבִיא, מַהוּ שֶׁיָּבִיא פֶּסַח? מֵאַחַר שֶׁהִיא חוֹבָה - אֵין מֵבִיא, אוֹ מֵאַחַר דַּאֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: מֵבִיא הוּא אָדָם פֶּסַח בְּשָׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּמְשַׁנֶּהוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים - מֵבִיא? מַהוּ שֶׁיָּבִיא מַעֲשַׂר בְּהֵמָה?

[42] עֲדַיִן

אֵין יִסְבַּר כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: (בְּמִדְבַּר יח, כח): ״מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם״ – הֶקְשׁוּ מַעֲשְׂרוֹת זֶה לַזֶּה, כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר דָּגָן – כָּךְ אֵינוֹ מֵבִיא מַעֲשַׂר בְּהֵמָה. מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּמוּרָה? אֵין יִסְבַּר כְּרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר: ״מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם״ – הֶקְשׁוּ מַעֲשְׂרוֹת זֶה לַזֶּה, כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר דָּגָן – כָּךְ אֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר בְּהֵמָה, כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר בְּהֵמָה – כָּךְ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. וְיִסְבַּר כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: מַעְשַׂר בְּהֵמָה לְמֵד עַל כָּל הַקָּדָשִׁים לַתְּמוּרָה, כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר דָּגָן – כָּךְ אֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר בְּהֵמָה, כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא מַעְשַׂר בְּהֵמָה – כָּךְ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵמִיר בּוֹ – כָּךְ אֵינוֹ מֵמִיר בְּכָל הַקָּדָשִׁים.

מַהוּ שֶׁיִּהוּ חַיָּבִין עַל קָדָשָׁיו בַּחוּץ? כְּהָנָא אָמַר: אֵין חַיָּבִין עַל קָדָשָׁיו בַּחוּץ. רַבִּי יוֹחָנָן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: חַיָּבִין עַל קָדָשָׁיו בַּחוּץ. וְקַשְׁיָא דְּרַבִּי כְּהָנָא עַל דְּרַבִּי יוֹסֵה, דְּרַבִּי יוֹסֵה פּוֹטֵר טְבָלוֹ דְּבַר תּוֹרָה, וְאַתְּ אָמַר הָכֵן! כְּמַאן דַּאֲמַר: מֵאֲלֵיהֶן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְקַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן

[עב:]

עַל דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. נִשּׂוּאֶיהָ דְּרַבָּנָן, הָפֵר נְדָרֶיהָ תּוֹרָה, וְאַתְּ אָמַר הָכֵן! אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לֵית כָּאן הֵפֵר נְדָרִים, מִן הָדָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן עַל הָדָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי נְסָא שְׁאַל: וְיִהְיוּ כֵן בַּאֲסוּרוֹת? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין לוֹקִין עַל הָאֲסוּרוֹת.

הָוֵי הָהִיא דְּתָנֵינַן תַּמָּן: ׳קוֹדֶם לַזְּמַן הַזֶּה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמְרוּ: יוֹדְעִין אָנוּ לְשֵׁם מִי נָדַרְנוּ וּלְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ׳ – אֵין נִדְרֵיהֶן נְדָרִים וְאֵין הֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ. לְאַחַר הַזְּמַן הַזֶּה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמְרוּ: ׳אֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְשֵׁם מִי נָדַרְנוּ וּלְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ׳ – נִדְרֵיהֶן נְדָרִים וְהֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ׳. וְהָדָא מַתְנִיתָא מַהוּ? עַל דַּעְתֵּהּ דְּכָהֲנָא – בְּמַחֲלֶקֶת, עַל דַּעְתֵּהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ – דִּבְרֵי הַכֹּל.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל עַכָּבָה שֶׁהִיא מִן הָאִישׁ – כְּאִלּוּ הִיא אִשְׁתּוֹ, וְכָל עַכָּבָה שֶׁאֵינָהּ מִן הָאִישׁ – כְּאִלּוּ אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ.

גְּמָרָא: רִבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר וְכוּ׳ – תָּנֵי: ׳רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל עַכָּבָה שֶׁהִיא מִן הָאִישׁ, כְּאִלּוּ שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ – בְּגֵט. וְשֶׁאֵינוֹ מִן הָאִישׁ, כְּאִלּוּ שֶׁאֵינָהּ אִשְׁתּוֹ – בְּמֵאוּנִין.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַמְּמָאֶנֶת בָּאִישׁ – הוּא מֵתָר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא מֻתֶּרֶת בְּקִרוֹבָיו, וְלֹא פְסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה. נָתַן לָהּ גֵּט – הוּא אָסוּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בְּקִרוֹבָיו, וּפְסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה. נָתַן לָהּ גֵּט וְהֶחֱזִירָהּ, מֵאֲנָה בּוֹ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר, וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה – מֻתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ. מֵאֲנָה בּוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, וְנָתַן לָהּ גֵּט וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר, וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה – אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ. זֶה הַכְּלָל: גֵּט אַחַר מֵאוּן – אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ, מֵאוּן אַחַר גֵּט – מֻתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ.

גְּמָרָא: ׳הַמְּמָאֶנֶת בָּאִישׁ׳ וְכוּ׳ – רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: אֵין בָּהּ מִשּׁוּם זְהוּם כְּהֻנָּה, וְאֵין בֵּית־דִּין מְזַהֲמִין אוֹתָהּ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמְּמָאֶנֶת בְּאִישׁ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וְגֵרְשָׁהּ, לְאַחֵר וּמֵאֲנָה בּוֹ, לְאַחֵר וְגֵרְשָׁהּ, לְאַחֵר וּמֵאֲנָה בּוֹ: כָּל שֶׁיָּצְאת מִמֶּנּוּ בְּגֵט – אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ, בְּמֵאוּן – מֻתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ.

גְּמָרָא: הַמְּמָאֶנֶת וְכוּ׳ – רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: אֵין בָּהּ אֶלָּא מִשּׁוּם זְהוּם כְּהֻנָּה, וְאֵין בֵּית־דִּין מְזַהֲמִין אוֹתָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בוּן: וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה הַגֵּט בַּסּוֹף.

[עג.]

הֲלָכָה ו׳: מַתְנִיתִין׃ הַמְגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְהֶחֱזִירָהּ – מֻתֶּרֶת לַיָּבָם; רַבִּי לְעָזָר אוֹסֵר. וְכֵן הַמְגָרֵשׁ אֶת הַיְתוֹמָה וְהֶחֱזִירָהּ – מֻתֶּרֶת לַיָּבָם; רַבִּי לְעָזָר אוֹסֵר. קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְנִתְגָּרְשָׁה – כִּיתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב, הֶחֱזִירָהּ – אֲסוּרָה לַיָּבָם; דִּבְרֵי הַכֹּל. וּמוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי לְעָזָר׃ בִּזְמַן שֶׁגֵּרְשָׁהּ קְטַנָּה, וְהֶחֱזִירָהּ קְטַנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ גֵּרוּשֶׁיהָ גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִין, וְלֹא הָיְתָה חֲזָרָתָהּ גְּמוּרָה, אֲבָל אִם גֵּרְשָׁהּ קְטַנָּה וְהֶחֱזִירָהּ גְּדוֹלָה, אוֹ שֶׁגִּדְּלָהּ תַּחְתָּיו – מֻתֶּרֶת לַיָּבָם.

גְּמָרָא׃ מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי לְעָזָר? מִפְּנֵי שֶׁעָמְדָה עָלָיו בְּאִסּוּר שָׁעָה אַחַת. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי לְעָזָר, בִּקְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְנִתְגָּרְשָׁה, שֶׁהִיא כַּיְתוֹמָה בְּחַיֵּי אָבִיהָ, קִדּוּשֶׁיהָ וְגֵרוּשֶׁיהָ – תּוֹרָה, חֲזָרָתָהּ – אֵינָהּ תּוֹרָה. צָרָתָהּ מַהוּ? רַב אָמַר׃ צָרָתָהּ אֲסוּרָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר׃ צָרָתָהּ אֲסוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר׃ צָרָתָהּ מֻתֶּרֶת. אָמַר רַבִּי לְעָזָר׃ חִזַּרְתִּי בֵּין עַל רַבָּנִין דְּהָכָא בֵּין עַל רַבָּנִין דְּתַמָּן, לָא אַשְׁכְּחִית בַּר־נָשׁ דְּכְוָתִי, אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דּוּ אָמַר׃ ׳צָרָתָהּ מֻתֶּרֶת׳.

רַב הַמְנוּנָא הֲוָה יָתֵב קֳמֵי רַב אַדָּא בַּר אַחֲוָה, אָמַר׃ צָרָתָהּ מַהוּ? אָמַר לֵהּ׃ מֻתֶּרֶת. אָמַר רַבָּא בַּר מַמָּל׃ מִסְתַּבְּרָה כְּמַאן דַּאָמַר׃ צָרָתָהּ מֻתֶּרֶת. בְּרַם כְּמַאן דַּאָמַר׃ צָרָתָהּ אֲסוּרָה. מַה נַּפְשָׁךְ׃ עַד שֶׁקְּנָה בָּהּ כְּנֶגְדּוֹ – מָתַר בְּצָרָתָהּ, וְעַד שֶׁלֹּא קָנָה בָּהּ כְּנֶגְדּוֹ – הִתִּיר בַּצָּרָה? אָמַר רַבִּי שַׁמַּי׃ וְכִי יֵשׁ ׳מַה נַּפְשָׁךְ׳ בָּעֲרָיוֹת? מַהוּ כַּדּוּן? כָּל יְבָמָה שֶׁאֵין כֻּלָּהּ לִפְנִים – עַד הַקָּנוּי שֶׁבָּהּ נִדּוֹן מִשּׁוּם עֶרְוָה, וְעֶרְוָה פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ.

[עג׃]

רַבִּי יוּדָן בָּעֵי׃ כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר תַּמָּן׃ וְיַחֲלֹץ צַד הַקָּנוּי שֶׁבָּהּ וְיַכְנִיס צָרָתָהּ. אַף הָכָא׃ וְיַחֲלֹץ צַד הַקָּנוּי שֶׁבַּקְּטַנָּה וְיַכְנִיס צָרָתָהּ? עַד דְּאַתְּ מְקַשֵּׁי לַהּ עַל דְּרַבִּי לְעָזָר – קַשְׁיֵיתַהּ עַל דְּרַבִּי לְעָזָר! לְתֵנִי יָכוֹל לְמִקְשֵׁי לַהּ עַל דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר, דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר שַׁמַּתִּי[43], בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים׃ אֵין מְמָאֲנִין אֶלָּא אֲרוּסוֹת.

הֲלָכָה ז׳: מַתְנִיתִין׃ שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִין לִשְׁתֵּי יְתוֹמוֹת קְטַנוֹת, מֵת בַּעְלָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן – תֵּצֵא מִשּׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה, וְכֵן שְׁתֵּי חֵרְשׁוֹת. גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה׃ מֵת בַּעְלָהּ שֶׁל קְטַנָּה – תֵּצֵא מִשּׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה, מֵת בַּעְלָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה – רַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר׃ מְלַמְּדִין אֶת הַקְּטַנָּה שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר׃ אִם מֵאֲנָה – מֵאֲנָה, וְאִם לָאו – תַּמְתִּין עַד שֶׁתַּגְדִּיל, וְתֵצֵא הַלֵּזוֹ מִשּׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר׃ אִי לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ, וְאִי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֶת אֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה.

גְּמָרָא׃ כְּקִנְיָנָהּ שֶׁל זוֹ – כֵּן קִנְיָנָהּ שֶׁל זוֹ. וּכְקִנְיָנָהּ שֶׁל זוֹ – כֵּן קִנְיָנָהּ שֶׁל זוֹ. וְלָא־כֵן תָּנִינַן׃ ׳קְטַנָּה וְחֵרֶשֶׁת׳. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה׃ ׳קְטַנָּה וְחֵרֶשֶׁת. מֵת בַּעַל הַקְּטַנָּה – בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת מוֹצִיאָהּ בְּגֵט, וְהַקְּטַנָּה תַּמְתִּין עַד שֶׁתַּגְדִּיל וְתַחֲלֹץ׳. וְתַחֲלֹץ מִיָּד! לֵית יָכֵיל, בְּגִין דְּרַבִּי מֵאִיר. דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר׃ אֵין חוֹלְצִין וְאֵין מְיַבְּמִין אֶת הַקְּטַנָּה, שֶׁמָּא תִּמְצָא אֲיִלוֹנִית. ׳מֵת בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת – בַּעַל הַקְּטַנָּה מוֹצִיאָהּ בְּגֵט, וְהַחֵרֶשֶׁת אֲסוּרָה אִסּוּר עוֹלָם. עָבַר וּבָא עַל הַחֵרֶשֶׁת – יוֹצִיא בְּגֵט וְהֻתְּרָה׳. כְּהֵהִיא דְּאָמַר רַבִּי הִילָא מִפְּנֵי תַקָּנָתָהּ.

[43] מֵחַכְמֵי בֵּית־שַׁמַּאי

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בְּבָא קַמָּא פֶּרֶק אַחַד עָשָׂר

יא,א אֵין מְקַבְּלִין פְּקֻדּוֹנוֹת, לֹא מִן הַנָּשִׁים וְלֹא מִן הָעֲבָדִים, וְלֹא מִן הַקְּטַנִּים. קִבֵּל מִן הָאִשָּׁה - יַחֲזִיר לָאִשָּׁה. מִתָּה - יַחֲזִיר לְבַעֲלָהּ. קִבֵּל מִן הָעֶבֶד - יַחֲזִיר לָעֶבֶד. מֵת - יַחֲזִיר לְרַבּוֹ. קִבֵּל מִן הַקָּטָן - עוֹשֶׂה לוֹ בָּהֶן סְגֻלָּה. מֵת - יַחֲזִיר לְאָבִיו. וְכֵן, אִם אָמְרוּ בְּשָׁעַת מִיתָה - יִנָּתֵן לִפְלוֹנִי שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ - יַעֲשֶׂה מִפְּרָשׁ כְּפִרוּשׁוֹ.

יא,ב הָאוֹמֵר ׳תְּנוּ מָאתַיִם דִּינָר לְבֵית הַכְּנֶסֶת׳, ׳תְּנוּ סֵפֶר תּוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת׳ - יִנָּתְנוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת הָרָגִיל בּוֹ. וְאִם הָיוּ שְׁנַיִם וְהָיָה רָגִיל בִּשְׁתֵּיהֶן - יִנָּתְנוּ לִשְׁתֵּיהֶן. הָאוֹמֵר ׳תְּנוּ מָאתַיִם דִּינָר לָעֲנִיִּים׳ - יִנָּתְנוּ לַעֲנֵיֵי אוֹתָהּ הָעִיר. רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: לַעֲנֵיֵי כָּל יִשְׂרָאֵל. הָאוֹמֵר ׳תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִית לָעֲנִיִּים׳. לָקַט שִׁכְחָה וּפֵאָה - לַעֲנֵיֵי אוֹתָהּ הָעִיר׳, ׳לַעֲנֵיֵי עִיר פְּלוֹנִית׳ - לָקַט שִׁכְחָה וּפֵאָה לַעֲנֵיֵי עִיר אַחֶרֶת. הַבֵּן שֶׁהָיָה אוֹכֵל מִשֶּׁל אָבִיו וּבֶן שֶׁהָיָה אוֹכֵל מִשֶּׁל רַבּוֹ, קוֹצֵץ וְנוֹתֵן פְּרוּסָה לְבָנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְעַבְדּוֹ שֶׁל אוֹהֲבוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גְּזֵלוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ.

יא,ג לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים כְּלֵי צֶמֶר בִּיהוּדָה, וְאֵין לוֹקְחִין פֵּרוֹת יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, לֹא מִן הַנָּשִׁים לֹא מִן הָעֲבָדִים וְלֹא מִן הַקְּטַנִּים. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִן הָאִשָּׁה בַּחֲמִשָּׁה דִּינָרִין, כְּדֵי שֶׁתִּקַּח בָּהֶן כִּפָּה לְרֹאשָׁהּ. גַּבָּאֵי צְדָקָה נוֹטְלִין מֵהֶן דָּבָר מוּעָט בִּצְדָקָה, אֲבָל לֹא דָּבָר מְרֻבֶּה.

יא,ד אֵין לוֹקְחִין, לֹא שֶׁמֶן בַּמּוּעָט, וְלֹא זֵיתִים בְּמוּעָטִין, אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן שֶׁמֶן בְּמִדָּה וְזֵיתִים בְּמִדָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים זֵיתִים בַּגְּלִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁפְּעָמִים שֶׁאָדָם בּוֹשׁ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ, וְנוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ וּמוֹכְרָה. הַבֵּן שֶׁמּוֹכֵר בַּשּׁוּק, וְכֵן הָעֶבֶד שֶׁמּוֹכֵר בַּשּׁוּק - מַתָּר לְקַח מֵהֶן. וְכֻלָּן שֶׁאָמְרוּ לְהַטְמִין אָסוּר.

שׁוֹמֵר פֵּרוֹת יוֹשֵׁב וּמוֹכֵר וְסַלּוֹ לְפָנָיו, יוֹשֵׁב וְשׁוֹקֵל וְתוֹרְטַנֵי לְפָנָיו - מַתָּר לְקַח מֵהֶן. וְכֻלָּן שֶׁאָמְרוּ לְהַטְמִין אָסוּר. אֵין לוֹקְחִין מִן הָרוֹעִין, לֹא עִזִּין וְלֹא גִיזִין וְלֹא תְּלוּשִׁין שֶׁל צֶמֶר, אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן תְּפוּרִים - שֶׁהַתְּפוּרִים שֶׁלָּהֶן. וְלוֹקְחִין מֵהֶן חָלָב וּגְבִינָה בַּמִּדְבָּר אֲבָל לֹא בַּיִּשּׁוּב. בְּכָל מָקוֹם לוֹקְחִין מֵהֶן אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה צֹאן וְלֹא שְׁתֵּי גִיזִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקְחִין מֵהֶן בֵּיתִיּוֹת וְאֵין לוֹקְחִין מֵהֶן מִדְבָּרִיּוֹת. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, כָּל שֶׁגּוֹנֵב הָרוֹעֶה וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת יוֹדֵעַ בּוֹ אָסוּר לִקַּח מִמֶּנּוּ. וְכָל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ אֶלָּא אִם כֵּן בַּעַל הַבַּיִת יוֹדֵעַ בּוֹ - מַתָּר לִקַּח אוֹתוֹ.

אֵין שׁוֹכְרִין בְּהֵמָה מִן הָרוֹעִין, וְלֹא כֵּלִים מִן בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת. אֵין שׁוֹאֲלִין בְּהֵמָה מִן הָרוֹעִין, וְלֹא כֵּלִים מִן בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת - הֵן עַצְמָן מֻתָּרִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. וְכֵלִים הַנִּמְכָּרִים לְשֵׁם חֲדָשִׁים - אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן.

יא,ה אֵין לוֹקְחִין מִן הַגַּרְדִּי - לֹא קוֹצִין, וְלֹא עִירִין, וְלֹא סַנְקָאנִין, וְלֹא שִׁירֵי פְּקָקְעִיּוֹת. אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ בֶּגֶד מְנֻמָּר שְׁתֵּי טָווּי וְאָרוּג. אֵין לוֹקְחִין מִן הַצַּבָּע, לֹא אוֹתוֹת וְלֹא דִּגְמָאוֹת, וְלֹא תְּלוּשִׁין שֶׁל צֶמֶר. אֲבָל לוֹקְחִין הֵימֶנּוּ צֶמֶר צָבוּעַ - טָווּי שְׁתִּי וְעֵרֶב. אֵין לוֹקְחִין מִן הַסּוֹרֵק, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן שֶׁלּוֹ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהִיוֹת שֶׁלּוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בְּכָל מָקוֹם לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ כַּר מָלֵא מוֹכִין, וְכֶסֶת מְלֵאָה מִסְפָּחוֹת, וְלוֹקְחִין מִן הַכּוֹבֵס, מוֹכִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ. וְלֹא יִסְרֹק אֶת הַבֶּגֶד לְשָׁתְיוֹ אֶלָּא לְעַרְבּוֹ. וְלֹא יְהֵא נוֹתֵן בְּבֶגֶד יֶתֶר מִשְּׁלֹשָׁה חוּטִין, וּשְׁנֵי חוּטִין הָעֶלְיוֹנִין - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אִם הָיָה שָׁחוֹר עַל גַּבֵּי לָבָן - נוֹטֵל אֶת הַכֹּל וְהֵן שֶׁלּוֹ. יְשַׁעְיָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

אִישׁ טִירָאָה הָיָה נוֹהֵג בַּחֲסִידוּת וְנוֹטֵל אֶת הַכֹּל. אִם עָתִיד לְהַשְׁווֹתוֹ, אֲפִלּוּ מוֹתָר - מַשְׁוֵהוּ לְאָרְכּוֹ וְאֵין מַשְׁוֵהוּ לְרָחְבּוֹ, מַה שֶּׁחָרַשׁ - מוֹצִיא בַּמַּעֲצָד. וְהַנִּפְסָק בַּמְּגֵרָה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מִתַּחַת הַמַּקֵּדַח וּמִתַּחַת הָרְהִיטְנִי וְנִגָּרָר בַּמְּגֵרָה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. הַנּוֹתֵן עוֹרוֹת לְעַבֵּד. הַקָּצוּצִין וְהַתְּלוּשִׁין - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְהַיּוֹצֵא עִם שֶׁטֶף הַמַּיִם - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. הַחַיָּט שֶׁשִּׁיֵּר מִן הַחוּט פָּחוֹת מִמְּלֹא מַחַט, וּמַטְלִית פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, וְהַנּוֹתֵן עוֹרוֹת לְעַבְּדָן, כֻּלָּן אֲצֶל בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מְסַתְּתֵי אֲבָנִים, מְפַסְקֵי גְּפָנִים, מְנַקְּפֵי הֵגֶן, מְנַכְּשֵׁי זְרָעִים׳ בִּזְמַן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן - אֲסוּרִים מִשּׁוּם גָּזֵל. אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן - מֻתָּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַנְּקֹף עִמּוֹ בְּהֵגִין וּלְזַמֵּר עִמּוֹ בַּמְּזַמְּרוֹת. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִהְיוֹת שֶׁלּוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית, זֶה נוֹטֵל עַד מָקוֹם שֶׁתָּפוּס, וְזֶה נוֹטֵל עַד מָקוֹם שֶׁתָּפוּס. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם תּוֹפְסִין בָּהּ, אֲבָל אִם הָיְתָה בְּיָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - הַמּוֹצִיא מְחַבֵּרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. זֶה אוֹמֵר: ׳כֻּלָּהּ שֶׁלִּי׳, וְזֶה אוֹמֵר: ׳שְׁלִישׁ שֶׁלִּי׳. הָאוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי - יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה חֲלָקִים. וְהָאוֹמֵר שְׁלִישׁ שֶׁלִּי - יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מִשְּׁתוּת. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, אֵין נִשְׁבָּע אֶלָּא עַל חֲצִי טוֹעֲנוֹ בִּלְבַד.

א,ב שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מוֹשְׁכִין אֶת הַגָּמָל וּמַנְהִיגִין אֶת הַחֲמוֹר, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מוֹשֵׁךְ וְאֶחָד מַנְהִיג כַּמִּדָּה הַזֹּאת; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמּוֹשֵׁךְ אֶת הַגָּמָל וְהַמַּנְהִיג אֶת הַחֲמוֹר - הֲרֵי זֶה זָכָה.

הַשָּׁלֵם

א,ג הָאוֹמֵר יְזַכֶּה לִי בֵּיתִי בִּמְצִיאָה שֶׁתִּפֹּל לְתוֹכוֹ הַיּוֹם לֹא אָמַר כְּלוּם יָצָא לוֹ שֵׁם מְצִיאָה דְּבָרָיו קַיָּמִין.

א,ד מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב שֶׁאֵין בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים, בִּזְמַן שֶׁלָּוֶה מוֹדֶה - יַחֲזִיר לַמַּלְוֶה. אִם לֹא - לֹא יַחֲזִיר לֹא לָוֶה וְלֹא לָוֶה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים - גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִין, וְשֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים - גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה לֹא יַחֲזִיר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה וְזֶה גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִין.

א,ה מָצָא גֵּט אִשָּׁה, בִּזְמַן שֶׁהָאִישׁ מוֹדֶה - יַחֲזִיר לָאִשָּׁה. אִם לָאו - לֹא יַחֲזִיר לֹא לָוֶה וְלֹא זֶה. גֵּט שְׁחָרוּר, בִּזְמַן שֶׁהָרַב מוֹדֶה - יַחֲזִיר לָעֶבֶד. וְאִם לָאו - לֹא יַחֲזִיר, לֹא לָוֶה וְלֹא לָוֶה. אוּנְקְלוּסְיָא בִּזְמַן שֶׁהַלָּוֶה מוֹדֶה - יַחֲזִיר לַמַּלְוֶה. וְאִם לָאו - לֹא יַחֲזִיר, לֹא לָוֶה וְלֹא לָוֶה. דִּיתַקָּאוֹת, וּפִתְיְקָאוֹת, וּמַתָּנוֹת בִּזְמַן שֶׁהַנּוֹתֵן מוֹדֶה - יַחֲזִיר לַמְקַבֵּל. וְאִם לָאו - לֹא יַחֲזִיר, לֹא לָוֶה וְלֹא לָוֶה. שְׁטָרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר, שְׁטָרֵי אֲרִיסוּת וְקַבְּלָנוּת בְּהֶמָה - הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר, לֹא לָוֶה וְלֹא לָוֶה.

א,ו גִּזְרֵי דִּין וּפְרוֹזְבּוּלִין - הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר, לְפִי שֶׁכְּתוּבִין עַל שְׁמוֹ, בֵּין שֶׁמְּצָאָן בַּשּׁוּק, וּבֵין שֶׁמְּצָאָן בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל אָבִיו. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפּוֹנוֹת - יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁבִּסְמְפּוֹנוֹת. הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמָאָה עֵדִים אֵימָתַי בִּזְמַן שֶׁטָּעָנוּ וְהוֹדָה, אֲבָל אִם הוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ - יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים. וְהַשְּׁלִישׁ נֶאֱמָן מִשְּׁנֵיהֶן. זֶה אוֹמֵר כָּךְ, וְזֶה אוֹמֵר כָּךְ, וְהַשְּׁלִישׁ אוֹמֵר כָּךְ - הַשְּׁלִישׁ נֶאֱמָן. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהַשְּׁלִישׁוּת יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ, אֵין הַשְּׁלִישׁוּת יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ - הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל אָדָם.

נֶאֱמָן בַּעַל הַמָּקוֹם לוֹמַר: ׳לָוֶה מָכַרְתִּי אֶת מִקְחִי׳; אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהַמָּקוֹם יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ. אֵין הַמָּקוֹם יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ - הֲרֵי הוּא

תּוֹסֶפְתָּא

כְּאֶחָד מִכָּל הָאָדָם. נֶאֱמָן הַדַּיָּן לוֹמַר: ׳לָזֶה זָכִיתִי וְלָזֶה חַיַּבְתִּי׳; אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהַדַּיָּן לְפָנָיו, אֲבָל אֵין הַדַּיָּן לְפָנָיו - הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל הָאָדָם.

א,ז וְסִמְפּוֹן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים מִתְקַיְּם בְּחוֹתָמָיו, וְשֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים וְיוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁלִישׁ, אֶחָד חָתוּם שְׁטָרוֹת - כָּשֵׁר. אֵיזֶהוּ אֶחָד חָתוּם שְׁטָרוֹת? אֵיךְ אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מְקַבֵּל אֲנִי עָלַי כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב בִּשְׁטָר זֶה, וְהָעֵדִים לְמַטָּה - כָּשֵׁר.

א,ח אֵיזוֹ הִיא אִגּוּד שֶׁל שְׁטַר? שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה. אֵיזֶהוּ תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטַר? כָּל שֶׁחוּט אוֹ מְשִׁיחָה אוֹ דָּבָר אַחֵר כָּרוּךְ עָלָיו מִבַּחוּץ. אֵיזוֹ חֲפִיסָה? - זוֹ חֻמֶּת קְטַנָּה. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ תְּפוּסִים בִּשְׁטָר, זֶה אוֹמֵר: ׳שֶׁלִּי הוּא וְאָבַד מִמֶּנִּי׳, וְזֶה אוֹמֵר: ׳בְּיָדִי הוּא וּפְרָעְתִּיו לְךָ׳ - יִתְקַיֵּם שְׁטַר בְּחוֹתָמָיו; דִּבְרֵי רַבִּי. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יַחֲלֹקוּ.

א,ט שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעַצְּמוּ זֶה בְּזֶה, וְאָמַר אֶחָד מֵהֶן לַחֲבֵרוֹ: אִם לֹא בָּאתִי מִכַּן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי, יְהֵא לְךָ בְּיָדִי כָּךְ וְכָךְ. הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא בָּא -יִתְקַיֵּם הַתְּנַאי; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאַךְ זוֹכֶה בְּדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לְתוֹךְ יָדוֹ? אֶלָּא יִנָּתְחֵנוּ. מִשְׁכֵּן לוֹ בַּיִת, מִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֶה, וְאָמַר לוֹ: אִם לֹא נָתַתִּי לְךָ מִכַּן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי - אֵין לִי בְּיָדְךָ כְּלוּם. הִגִּיעַ הַזְּמַן וְלֹא נָתַן - יִתְקַיֵּם הַתְּנַאי; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאַךְ זָכָה זֶה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ? אֶלָּא יִנָּתְחֵנוּ. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי, בִּשְׁנַיִם שֶׁהָיוּ עוֹרְרִין עַל הַבַּיִת וְעַל הַשָּׂדֶה, וְאָמַר אֶחָד מֵהֶן: אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי אֵין לִי בְּיָדְךָ כְּלוּם, הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא בָּא - בָּאֶמֶת אָמְרוּ שֶׁאִבֵּד אֶת זְכוּתוֹ.

הַנּוֹתֵן עֵרָבוֹן לַחֲבֵרוֹ עַל הַבַּיִת וְעַל הַשָּׂדֶה, וְאָמַר לוֹ: אִם לֹא נָתַתִּי לְךָ מִכַּן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי אֵין לִי בְּיָדְךָ כְּלוּם, וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ: אִם אֶחְזֹר בְּךָ - הֲרֵינִי כּוֹפֵל לְךָ עֵרְבוֹנְךָ,

הַשָּׁלֵם

וְהִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נָתַן - יִתְקַיֵּם הַתְּנַאי; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאַךְ זוֹכֶה זֶה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ? אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ עֵרָבוֹן שֶׁלּוֹ.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ עֵרְבוֹנִי יִקּוֹן, אֲבָל לָקַח הֵימֶנּוּ בַּיִת אוֹ שָׂדֶה בְּמֵאָה מָנֶה, אֲפִלּוּ לֹא נָתַן לוֹ מֵהֶן אֶלָּא שִׁלְשָׁה מָנֶה - הֲרֵי הַשָּׂדֶה קְנוּיָה לוֹ, וּמַחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁאָר. אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

הַנּוֹתֵן עֵרָבוֹן לַחֲבֵרוֹ עַל הַבַּיִת, וְעַל הַשָּׂדֶה, כָּל הַמַּשְׁנֶה וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. חָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר - יַד הַלּוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה. רָצָה לִטּוֹל רִבְעִי בְּקַרְקַע - נוֹטֵל. רִבְעִי בְּמָעוֹת - נוֹטֵל. וְהַשְּׁאָר גּוֹבֶה מִן הָעִדְּיוֹת. חָזַר בּוֹ לוֹקֵחַ - יַד מוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה. רָצָה לִתֵּן רִבְעִי בְּקַרְקַע - נוֹתֵן. רִבְעִי בְּמָעוֹת - נוֹתֵן, וְהַשְּׁאָר גּוֹבֶה מִן הַזִּבּוּרִית.

א,י הַמַּפְקִיד שְׁטָרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן כְּתוּבִין בִּשְׁמוֹ - הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר אֶת שֶׁלּוֹ. מֵת - יִנָּתֵן לְיוֹרְשָׁיו. וְאִם אָמַר בִּשְׁעַת מִיתָה יִנָּתְנוּ לִפְלוֹנִי שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ - יַעֲשׂוּ מְפֹרָשׁ כְּפֵרוּשׁוֹ.

הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן, וְאָמַר לוֹ: אִם לֹא נָתַתִּי לְךָ מִכַּן עַד יוֹם פְּלוֹנִי - אֵין לִי בְּיָדְךָ כְּלוּם. הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נָתַן - הִגִּיעוֹ. מַשְׁכּוֹן, בֵּין רַע בֵּין יָפֶה. לָוָה הֵימֶנּוּ אֶלֶף דִּינָר בַּשְּׁטָר וּפָרַע לוֹ מֵהֶן שְׁמֹנָה מֵאוֹת זוּז - הֲרֵי זֶה מְקֻרָּע לוֹ שְׁטָרוֹ הָרִאשׁוֹן, וְכוֹתֵב לוֹ שְׁטַר שֶׁל מָאתַיִם זוּז; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַשְּׁטָר בִּמְקוֹמוֹ וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ שְׁמֹנָה מֵאוֹת זוּז - מִפְּנֵי שֶׁמַּרְעֵ כֹּחוֹ בִּשְׁנֵי דְּבָרִים, שֶׁאֵינוֹ כּוֹפֶה אֶת לִבּוֹ לְפָרְעָן לוֹ, וְשֶׁאֵין יָכוֹל לְגֹבּוֹת מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִין.

שְׁנַיִם שֶׁלָּוּ בִּשְׁטָר אֶחָד, וּפָרַע אֶחָד מֵהֶן אֶת שֶׁלּוֹ, הַשְּׁטָר בִּמְקוֹמוֹ וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ הִתְקַבַּלְתִּי אֶת שֶׁלְּךָ.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א מוֹדָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר בִּכְלִי אַנְפּוֹרְיָא שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בְּהֶן וְחַיָּב. וְאֵלּוּ הֵן כְּלֵי אַנְפּוֹרְיָא בַּדֵּי מְחָטִין וְצַנּוֹרִיּוֹן, וּמַחֲרוֹזוֹת שֶׁל קַרְדָּמוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ - הֲרֵי אֵלּוּ שְׁלוֹ. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁמְּצָאָן אֶחָד אֶחָד, אֲבָל אִם מְצָאָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם - חַיָּב לְהַכְרִיז. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמַּצִיל מִפִּי הָאֲרִי, וּמִפִּי הַזְּאֵב, וּמִפִּי הַדּוֹב, וּמִשְּׁלוּלִיתוֹ שֶׁל יָם, וּמִשְּׁלוּלִיתוֹ שֶׁל נָהָר. הַמּוֹצֵא בְּאַסְרַטְיָא וּבְפַלְטָיָא גְּדוֹלָה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִין מִתְיָאֲשִׁין מֵהֶן.

ב,ב מָצָא חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר, וּמַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים, וְחָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל תְּבוּאָה, וְשֶׁל גְּרוֹגָרוֹת, וְשֶׁל זֵיתִים - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. כָּתוּב בְּחֻרְשׁ וְנָתוֹן עַל פִּי חָבִית, בְּנֵיר וְנָתוֹן עַל פִּי עִגּוּל - חַיָּב לְהַכְרִיז. מָצָא כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד - חַיָּב לְהַכְרִיז. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. הָאֲלוּמוֹת, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - חַיָּב לְהַכְרִיז. מָצָא פְּרוֹת צְבוּרִין - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. מְפֻזָּרִין - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. מִקְצָתָן צְבוּרִין וּמִקְצָתָן מְפֻזָּרִין - חַיָּב לְהַכְרִיז. מָצָא מָעוֹת עֲשׂוּיוֹת מִגְדָּלוֹת - חַיָּב לְהַכְרִיז. מְפֻזָּרוֹת - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. מִקְצָתָן מִגְדָּלִין וּמִקְצָתָן אֵין מִגְדָּלִין - חַיָּב לְהַכְרִיז. וְכַמָּה הוּא מִגְדָּל? שְׁלֹשׁ מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גַּבֵּי זֶה.

מָצָא כְּלֵי וּלְפָנָיו פֵּרוֹת, כִּיס וּלְפָנָיו מָעוֹת - חַיָּב לְהַכְרִיז. מִקְצָתָן בִּכְלֵי וּמִקְצָתָן בָּאָרֶץ, מִקְצָתָן בַּכִּיס וּמִקְצָתָן בָּאָרֶץ - חַיָּב לְהַכְרִיז. מָצָא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן, בְּצַד דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן - חַיָּב לְהַכְרִיז. אִם בָּא בַּעַל סִימָן וְנָטַל אֶת שֶׁלּוֹ - זָכָה זֶה בִּדְבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן.

ב,ג הַמּוֹצֵא סֶלַע, וְאָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: סֶלַע זוֹ חֲדָשָׁה הָיא. נִירוֹנִית הִיא, שֶׁל מֶלֶךְ פְּלוֹנִי הִיא - לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁאֵין סִימָן לְמַטְבֵּעַ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ שְׁמוֹ כָּתוּב עָלֶיהָ - לֹא אָמַר כְּלוּם, אֶלָּא הֲרֵי הִיא שֶׁל מוֹצְאָהּ. מָצָא בְּאַשְׁפָּה - חַיָּב לְהַכְרִיז, שֶׁדֶּרֶךְ הָאַשְׁפָּה לְהִטַּלְטֵל.

ב,ד מָצָא בְּגַל אוֹ בְּכוֹתֶל יָשָׁן - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר שֶׁל אֱמוֹרִיִּין הֵן. מָצָא בְּחוֹר אוֹ בְּכוֹתֶל חָדָשׁ, מַחֲצִיוֹ וְלַחוּץ - שֶׁלּוֹ. מַחֲצִיוֹ וְלִפְנִים - שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מְפֻלָּשׁ - אַף מַה שֶּׁחֲצִיוֹ וְלִפְנִים - אַף מַה שֶּׁחֲצִיוֹ לַחוּץ - שֶׁלּוֹ. אִם הָיָה מְפֻלָּשׁ כֻּלּוֹ לִפְנִים - אַף מַה שֶּׁחֲצִיוֹ וְלִפְנִים שֶׁלּוֹ. אִם הָיָה מְפֻלָּשׁ כֻּלּוֹ לִפְנִים - אַף מַה שֶּׁחֲצִיוֹ וְלַחוּץ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מָצָא בֵּין פַּצִּים, מִן הָאֲגוּף וְלַחוּץ - שֶׁלּוֹ. מִן הָאֲגוּף וְלִפְנִים - שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

בָּ,ה מָצָא בְּבַיִת, אִם שָׁרוּ בּוֹ אוֹרְחִין לְפָנָיו - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְאִם לָאו - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מָצָא בָּהּ בַּחֲנוּת, עַד מָקוֹם שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם רְגִילִין לְכָנֵס - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. יָתֵר עַל כֵּן - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ וּמָצָא עָלֶיהָ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה - חַיָּב לְהַכְרִיז. הַמּוֹצֵא שָׁוֶה פְּרוּטָה - חַיָּב לְהַכְרִיז. פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁלֻמָּה"; מַה שְׁלֵמָה מְיֻחֶדֶת דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה חַיָּב לְהַכְרִיז, כָּךְ כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה - חַיָּב לְהַכְרִיז. פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה - אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז.

ב,ו בְּרֵאשׁוֹנָה, כָּל הַבָּא וְנוֹתֵן סִימָנֶיהָ - הָיָה נוֹטְלָהּ. מִשֶּׁרַבּוּ הָרַמָּאִין - הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא זֶה נוֹתֵן סִימָנֶיהָ וּמֵבִיא רְאָיָה שֶׁאֵינוֹ רַמַּאי. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ מַכְרִיזִין עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ רְגָלִים, וְאַחַר הָרֶגֶל הָאַחֲרוֹן שִׁבְעָה יָמִים. וּמִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַכְרִיזִין עָלֶיהָ שְׁלוֹשִׁים יוֹם. וּמִן הַסַּפְנָה וְאֵילָךְ הִתְקִינוּ, שֶׁיְּהֵא מוֹדִיעַ לִשְׁכֵנָיו וְלִקְרוֹבָיו וּלְמֵיָדְעֵי וּלְאַנְשֵׁי עִירוֹ, וְדַיּוֹ.

ב,ז הַמּוֹצֵא מְצִיאָה, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַחְזִיר לַבְּעָלִים בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה וּלְגִבּוֹת שְׂכָרָהּ מִמֶּנָּה - מְטַפֵּל מִמֶּנָּה. וְאִם לָאו - מַנִּיחָהּ בִּמְקוֹמוֹ. אֵיזוֹ הִיא אֲבֵדָה? מָצָא קַרְדֹּם בְּאִסְרַטְיָא וְטַלִּית בְּאִסְרַטְיָא וּפָרָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

רוֹעָה בֵּין הַזֵּרָעִים - הֲרֵי זוֹ אֲבֵדָה. טָלִית מֻנַּחַת בְּצַד הַגָּדֵר. וְחָבִית מֻנַּחַת בֵּין הַגָּדֵר וַחֲמוֹר רוֹעֶה בֵּין עֲשָׂבִים - אֵין זֶה אֲבֵדָה. מְצָאָן שְׁלשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה - הֲרֵי זוֹ אֲבֵדָה.

ב,ח כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, כְּגוֹן פָּרָה וַחֲמוֹר - יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל. לֹא יַעֲשֶׂה בָּהּ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהֵן אוֹכְלִין. כָּל דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, כְּגוֹן אַוָּזִין וְתַרְנְגוֹלִין - מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁלשָׁה יָמִים. בַּעֲגָלִין וּבִסְיָחִין שְׁלוֹשִׁים יוֹם. יֵתֵר עַל כֵּן - מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין. מָצָא סְפָרִים - קוֹרֵא בָּהֶן אֶחָד לְשִׁלְשִׁים יוֹם. לֹא יִקְרָא בָּהֶן אֶת הַפָּרָשָׁה וְיִשָּׁנֶה, וְלֹא יִקְרָא בָּהֶן אֶת הַפָּרָשָׁה וְיִתְרְגֵם, וְלֹא יִקְרְאוּ שְׁלשָׁה בְּכֶרֶךְ אֶחָד. וְלֹא יִפְתַּח בְּסֵפֶר יוֹתֵר מִשְּׁלשָׁה דְּפִין. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: בַּחֲדָשִׁים אֶחָד לִשְׁלשָׁה יָמִים. בַּיְּשָׁנִים אֶחָד לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. כְּלֵי כֶסֶף מְשָׁתְּמֵשׁ בָּהֶן בְּצוֹנֵן, אֲבָל לֹא בְּחַמִּין, מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁחִירִן. כְּלֵי נְחשֶׁת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחַמִּין, אֲבָל לֹא בְּאוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁחֵק. מַגְרְפוֹת וְקַרְדֳּמוֹת - מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בִּדְבָר הָרַךְ אֲבָל לֹא בְּדָבָר הַקָּשֶׁה. מַגְרֵפָה, גּוֹרֵף בָּהּ אֶת הַטִּיט. מְדִיחָה וּמַנִּיחָהּ בְּמִקוֹמָהּ. קַרְדֳּמוֹת מַבְקִיעַ בּוֹ אֶת הָעֵצִים, וּבְלִבַּד שֶׁלֹּא יִבְקַע בּוֹ לֹא צְנוֹן וְלֹא זַיִת. וּכְשֵׁם שָׁאָתָה אוֹמֵר בַּאֲבֵדָה - כָּךְ אַתָּה אוֹמֵר בִּפְקֵדוֹן.

ב,ט הַמַּפְקִיד כְּסוּת אֵצֶל חֲבֵרוֹ - מְנַעֲרָהּ אַחַת לְשָׁלשִׁים יוֹם, שׁוֹטְחָהּ לְצָרְכָּהּ אֲבָל לֹא לִכְבוֹדוֹ. אִם הָיְתָה מְרֻבָּה - נוֹטֵל שְׂכָרוֹ מִמֶּנָּה. הַמּוֹצֵא בֶּהֱמַת חֲבֵרוֹ - חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ. עַד מָתַי חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ? עַד שֶׁיַּכְנִיסָהּ לִרְשׁוּתוֹ. הִכְנִיסָהּ לְמָקוֹם שֶׁיִּרְאֶנָּה - לֹא יְטַפֵּל בָּהּ. נִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ. לְעוֹלָם חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנָּה לִרְשׁוּתוֹ. הִכְנִיסָהּ לְגִנָּתוֹ אוֹ לְחוּרְבָתוֹ, וְאָבְדָה אוֹ נִגְנְבָה - פָּטוּר.

ב,י מָצָא חֲמוֹר טָעוּן חֹמֶץ, אוֹ דְּבָרִים הָאֲסוּרִים - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִגַּע בָּהֶן. זֶה הַכְּלָל, כָּל הָעוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ - הֲרֵי זֶה נִזְקָק לוֹ. וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ - אֵין נִזְקָק לוֹ. אִם הָיָה חֲמוֹרוֹ נִפָּלָן - פּוֹרֵק עִמּוֹ אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים, רַשַּׁאי לְהָקֵל אֶת הַפַּרְסָה וְלִגְבוֹת שְׂכָרוֹ הֵימֶנּוּ, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת עוֹמֵד וּמַחֲזִיר, מְפָרֵק וּמְטַעֵין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג): "כִּי תִפְגַּע וְכִי תִרְאֶה"; יָכוֹל שָׁנִים וּשְׁלשָׁה מִיל, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי תִפְגַּע", יָכוֹל אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּי תִרְאֶה", שִׁעֲרוּ חֲכָמִים אֶחָד מִשִּׁבְעָה וּמֶחֱצָה בְּמִיל, וְזֶה הוּא רִיס.

ב,יא אוֹהֵב לְטָעוֹן וְשׂוֹנֵא לִפְרֹק - מְצָוָה לִפְרֹק עִם הַשּׂוֹנֵא, שֶׁלֹּא לְשַׁכּוֹר אֶת לִבּוֹ. שׂוֹנֵא שֶׁאָמְרוּ - שׂוֹנֵא שֶׁבִּישְׂרָאֵל, לֹא שׂוֹנֵא שֶׁבְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. רָאָה חֲמוֹרוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים - חַיָּב לְטַפֵּל בּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּטַפֵּל בְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם הָיָה טָעוּן יַיִן נָסְךְ - אֵין רַשַּׁאי לִגַּע בּוֹ. רָאָה מַיִם שֶׁהֵן שׁוֹטְפִין וְהוֹלְכִין חַיָּב לְגָדְרָן. זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִשּׁוּם חֶסְרוֹן כִּיס - יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם הָשֵׁב אֲבֵדָה.

ב,יב מְצָוָה מִן הַתּוֹרָה לִפְרֹק, אֲבָל לֹא לְטָעוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לְטָעוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "עִמּוֹ" - עִמּוֹ עַל גַּבֵּי הַחֲמוֹר; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: "עִמּוֹ" אַתָּה בְשָׂכָר. וּכְשֵׁם שֶׁמִּצְוָה עַל בֶּהֱמַת עַצְמוֹ כָּךְ מִצְוָה עַל בֶּהֱמַת חֲבֵרוֹ. חֲבֵרוֹ שֶׁטָּעָה - תּוֹפְסוֹ בְּיָדוֹ, וּמְפַסְּגוֹ בְּשָׂדוֹת וּכְרָמִים, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָעִיר אוֹ לַדֶּרֶךְ. וּכְשֵׁם שֶׁמִּצְוָה עַל יְדֵי חֲבֵרוֹ כָּךְ מִצְוָה עַל יְדֵי עַצְמוֹ. הוּא עַצְמוֹ שֶׁטָּעָה מְפַסֵּג בְּשָׂדוֹת וּכְרָמִים עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַדֶּרֶךְ אוֹ לָעִיר, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ.

ב,יג אֲבֵדַת רַבּוֹ וַאֲבֵדַת אָבִיו - אֲבֵדַת רַבּוֹ קוֹדֶמֶת לַאֲבֵדַת אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו שָׁקוּל כְּרַבּוֹ - אֲבֵדַת אָבִיו קוֹדֶמֶת לַאֲבֵדַת רַבּוֹ. וְאֵיזֶהוּ רַבּוֹ? שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה וְלֹא שֶׁלִּמְּדוֹ אוּמָנוּת. וְאֵי זֶה? זֶה רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ וּפָתַח לוֹ תְּחִלָּה. הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה וְלֹא רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ מִקְרָא. רַבִּי יְהוּדָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר: כָּל שֶׁרֹב תַּלְמוּדוֹ מִמְּנוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁהֵאִיר עֵינָיו בְּמִשְׁנָתוֹ.

אֲבֵדַת אָבִיו וַאֲבֵדַת אִמּוֹ - אֲבֵדַת אָבִיו קוֹדֶמֶת לַאֲבֵדַת אִמּוֹ. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהִיא תַּחְתָּיו אֲבָל אֵינָהּ תַּחְתָּיו - שְׁנֵיהֶם שָׁוִין. אֲבֵדַת הָאִישׁ וַאֲבֵדַת הָאִשָּׁה - אֲבֵדַת הָאִישׁ קוֹדֶמֶת לַאֲבֵדַת הָאִשָּׁה. וְהָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהָרוֹעִים בְּהֵמָה דַּקָּה וּמְגַדְּלֵיהֶן - לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין. הַמּוּמָרִים לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְהַמְסֹרָת - מוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר, וְלֹא הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר, וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְלֹא זֶה שֶׁמַּפְקִידִין אֶצְלוֹ רַשַּׁאי לְהַפְקִידָן אֶצֶל אַחֵר, אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת. הַשּׁוֹאֵל פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וְנִגְנְבָה, וְקָדַם הַשּׁוֹאֵל וְשִׁלֵּם, וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב - מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַשּׁוֹאֵל, וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לַשֵּׁנִי. הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ, וְנִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה, וְאוֹמֵר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע. שִׁלֵּם וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב - מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לַשֵּׁנִי. הַמַּפְקִיד פָּרָה אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְנִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה, וְאָמַר הַלָּה: 'הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם לְךָ בְּלֹא שְׁבוּעָה', וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב - מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לָרִאשׁוֹן וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לַשֵּׁנִי.

ג,ב הַמּוֹכֵר פָּרָה לַחֲבֵרוֹ וְנִגְנְבָה, זֶה אוֹמֵר: 'בִּרְשׁוּתְךָ נִגְנְבָה', וְזֶה אוֹמֵר: 'בִּרְשׁוּתִי נִגְנְבָה' - יַחֲלֹקוּ. נִמְצָא גַּנָּב, זֶה אוֹמֵר: 'בִּרְשׁוּתוֹ נִגְנְבָה'. וְזֶה אוֹמֵר: 'בִּרְשׁוּתִי נִגְנְבָה' - יַחֲלֹקוּ. הָאוֹמֵר: 'מָנֶה אֲנִי חַיָּב, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם לְפְלוֹנִי וְאִם לְפְלוֹנִי' - נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה - שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ. אָמַר לִשְׁנַיִם: 'גָּזַלְתִּי אֶת אֶחָד מִכֶּם מָנֶה, וְאֶת אֶחָד מִכֶּם מָאתַיִם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם' - נוֹתֵן לָזֶה מָאתַיִם וּלְזֶה מָאתַיִם. וְאִם לָאו - הֲיֵה לוֹ לִשְׁתֹּק, זֶה אוֹמֵר: 'מָאתַיִם שֶׁלִּי', וְזֶה אוֹמֵר: 'מָאתַיִם שֶׁלִּי' - נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר לֹא יִתֵּן לָהֶם עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ בֵּינֵיהֶן פְּשָׁרָה. שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם. בְּשָׁעַת הַתְּבִיעָה, זֶה אוֹמֵר: 'מָאתַיִם שֶׁלִּי' וְזֶה אוֹמֵר: 'מָאתַיִם שֶׁלִּי' - נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יִהְא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם כֵּן, מַה הִפְסִיד הָרִאשׁוֹן? אֶלָּא הַכֹּל יִהְא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ, וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים - אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן.

ג,ג הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ הֵן אֲבוּדִין - לֹא יִגַּע בָּהֶן, לְפִיכָךְ בַּעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל מָקוֹם אַחֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בַּאֲבוּדִין יִמְכֹּר בִּפְנֵי בֵית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשִׁיב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְהִרְקִיבוּ, יַיִן וְהֶחְמִיץ, שֶׁמֶן וְהִבְאִישׁ, אֲפִלּוּ הֵן אֲבוּדִין - לֹא יִגַּע בָּהֶן. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה אוֹתָן דָּמִים בְּבֵית דִּין. מוֹכְרָן לַאֲחֵרִים וְאֵין מוֹכְרָן לְעַצְמוֹ, כֵּיוֹצֵא בוֹ, גַּבָּאֵי צְדָקָה שֶׁלֹּא מָצְאוּ עֲנִיִּים לְחַלֵּק לָהֶן אֶת הַפַּת, מוֹכְרִין לַאֲחֵרִים וְאֵין מוֹכְרִין לְעַצְמָן. גַּבָּאֵי צְדָקָה פּוֹרְטִין לַאֲחֵרִים וְאֵין פּוֹרְטִין לְעַצְמָן.

ג,ד הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ - הֲרֵי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁעֵרְבָם עִם פֵּרוֹתָיו, אֲבָל אִם הָיוּ מֻנָּחִין בִּפְנֵי עַצְמָן, יֹאמַר לוֹ: 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ'. אֶחָד מִעֶרֶב וְאֶחָד קוֹרֵא שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּמִּגּוֹרָה[1]. בִּמְתִיקָה וּשְׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת לֹא נָתְנוּ לָהֶן חֲכָמִים שִׁעוּר. אָמַר בֶּן עַזַּאי: הַחִזּוּק כֹּחוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁנָּתַן שִׁעוּר לְאֵלּוּ, וְלֹא נָתַן שִׁעוּר לְאֵלּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מַה אִכְפַּת לָהֶן לָעַכְבָּרִין? אוֹכְלִין בֵּין מֵהָרִבָּה בֵּין מִקְמְעָא! אֵין יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת אֶלָּא לְכוֹר בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמָּדַד לוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, אֲבָל מָדַד לוֹ מִתּוֹךְ גָּרְנוֹ - אֵין יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת.

[1] מקום אוצר התבואה.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

אָמְרוּ לוֹ: לֹא! מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִתְפַּזְּרוֹת אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵן אוֹבְדוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ שְׁמָרִים וְדָבָר אַחֵר אֶלָּא בְּשֶׁמֶן בִּלְבַד, שֶׁפְּעָמִים שֶׁאָדָם לוֹקֵחַ מֵחֲבֵרוֹ שֶׁמֶן מְזֻקָּק בִּלֹא פַקְטִין.

ג,ה שָׁאַל רַבִּי יוֹסִי לַחֲכָמִים: הֲרֵי שֶׁהִפְרִישׁ עֶשֶׂר כּוֹרִין לְמֵאָה, וּמָדַד אֶת הַמַּעֲשָׂר וּפָחֵת מֵהֶן, מַה הוּא? אָמְרוּ לוֹ: כְּשֵׁם שֶׁפָּחֵת מַעֲשֵׂר כָּךְ פָּחֲתוּ חֻלִּין. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּחֲתוּ חֻלִּין - מָתָר. מָדַד אֶת הַחֻלִּין וְהוֹתִירוּ, מַהוּ? אָמְרוּ לוֹ: כְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ הַחֻלִּין כָּךְ הוֹתִירוּ הַמַּעֲשָׂר. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹתִיר מַעֲשֵׂר - מָתָר. יֵשׁ לוֹ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמְבַקֵּשׁ לְמוֹכְרָן, אֵיזֶה מֵהֶן מוֹכֵר תְּחִלָּה? אָמְרוּ לוֹ: מוֹכֵר אֶת הַחֻלִּין וְאַחַר כָּךְ מוֹכֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

ג,ו הַשּׁוֹלֵחַ יָד בַּפְּקָדוֹן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יִלְקֶה בְּחֶסֶר וּבְיֶתֶר. כֵּיצַד? הִפְקִיד לוֹ מִשְׁתַּיִם וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע, מֵאַרְבַּע וְעָמְדוּ מִשְׁתַּיִם, נוֹתֵן לוֹ מִשְׁתַּיִם.

ג,ז הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, כֵּיצַד? נָתַן לוֹ דִּינָר זָהָב בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה כֶּסֶף - הֲרֵי זֶה קָנָה כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה כֶּסֶף בְּדִינָר זָהָב - הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה, עַד שֶׁעָה שֶׁיִּמְשֹׁךְ. הַנַּחֹשֶׁת קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף, כֵּיצַד? נָתַן לוֹ שִׁלְשִׁים דִּינָר בְּדִינָר כֶּסֶף - הֲרֵי זֶה קָנָה כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף בִּשְׁלֹשִׁים אִיסָר - הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה, עַד שֶׁיִּמְשֹׁךְ. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמַּטְבֵּעַ. כְּלוֹלוֹ שֶׁל דָּבָר, כָּל שֶׁנִּקְנָה - קוֹנֶה. טַלִּית קוֹנָה דִּינְרֵי זָהָב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף כְּשֶׁאָמְרוּ טַלִּית קוֹנָה דִּינְרֵי זָהָב בְּכָל מָקוֹם - כָּךְ הֲלָכָה, אֲבָל אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל עָתִיד לִפְרֹעַ מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בִּדְבוּרוֹ. וְהַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּדְּבָרִים - אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: כָּל הַמְבַטֵּל אֶת דְּבָרָיו אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

ג,ח אוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֶלַע, לְשָׁתוּת לְמִקַּח׳. עַד מָתַי מָתָר לְהַחְזִיר? עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לַבָּקִי. הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוּד, הָאוֹנָאָה שְׁמוֹנָה כֶּסֶף לַסֶּלַע, שְׁלִישׁ לַמֶּקַח, וְשָׁמְחוּ תַּגָּרֵי לוֹד. אָמַר לָהֶם: כָּל הַיּוֹם מָתָר לְהַחְזִיר. אָמְרוּ לוֹ: יָנִיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בִּמְקוֹמֵנוּ, וְחָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִים.

ג,ט מִי שֶׁהִטַּל עָלָיו - יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה. כֵּיצַד? מָכַר לוֹ חָלוּק שָׁוֶה חָמֵשׁ בְּשֵׁשׁ, יָדוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי סֶלַע, רָצָה אוֹמֵר לוֹ: הֵילֵךְ חֲלוּקֶךָ, וְתֵן לִי מְעוֹתַי. אֲבָל אִם מָכַר לוֹ שָׁוֶה שֵׁשׁ בְּחָמֵשׁ - יַד הַמּוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה. רָצָה אוֹמֵר לוֹ: תֵּן לִי סֶלַע. רָצָה אוֹמֵר לוֹ: הֵילֵךְ מְעוֹתֶיךָ וְתֵן לִי חֲלוּקִי. וְרַבִּי אוֹמֵר: לְעוֹלָם יַד הַמּוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּכְשֵׁם שֶׁהַמּוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ - כָּךְ לוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, הַלּוֹקֵחַ אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, שֶׁכְּבָר קִבֵּל הַלָּה אֶת מְעוֹתָיו.

ג,י סֶלַע, כַּמָּה תְּהֵא חֲסֵרָה? וְלֹא יְהֵא בָּהּ אוֹנָאָה. סֶלַע אַרְבָּעָה אִסָּרוֹת וְדִינָר אִיסָר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סֶלַע אַרְבַּע פּוּנְדְיוֹנוֹת וְדִינָר פּוּנְדְיוֹן. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: סֶלַע שְׁמוֹנָה פּוּנְדְיוֹנוֹת, וְדִינָר שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנִין. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הָיָה מוֹצִיאָה בְּשָׁוְיָהּ הַסֶּלַע עַד שֶׁקֶל. וְהַדִּינָר עַד רֹבַע. פָּחוֹת מִכֵּן, אֲפִלּוּ אִיסָר אֵין לְהוֹצִיאָהּ. לֹא יִמְכְּרֶנָּה לֹא לְתַגָּר וְלֹא לַהֲרֵג וְלֹא לַחֲרָם, מִפְּנֵי שֶׁמִּרְמֶה בָּהּ אֶת אֲחֵרִים. אֲבָל נוֹקְבָהּ וְתוֹלֶה בְּצַוָּאר. וּכְשֵׁם שֶׁאַתָּה אוֹמֵר בְּחֻלִּין, כָּךְ אַתָּה אוֹמֵר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לְהַטִּיל סֶלַע עַל הַשֵּׁנִי. הָאוֹנָאָה - שְׁמוֹנָה כֶּסֶף. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדִינְרִין וּבְסֶלְעֵיהֶן אֲבָל בְּדִינְרֵי זָהָב וּבְמַטְבְּעוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת הָיָה מוֹצִיאָן בְּשׁוַיֵּיהֶן.

ג,יא עַד מָתַי מָתָר לְהַחְזִיר? בַּכַּרְכִּין - עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לְשֻׁלְחָנִי. וּבַכְּפָרִים - עַד עֲרֵבִי שַׁבָּתוֹת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַשּׁוּק לִהְיוֹת עוֹמֵד בַּעֲיָרוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. הָאוֹנָאָה - אַרְבָּעָה כֶּסֶף. וְהַטַּעֲנָה - שְׁתֵּי כֶּסֶף. בַּמֶּה

דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמָּכַר לוֹ סְתָם, אֲבָל אִם קָצַץ עִמּוֹ - אֵין כְּלוּם אַחַר הַקְּצִיצָה.

ג,יב הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בֶּאֱמוּנָה, וְהָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי אוֹנָאָה - אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. לֹא יְהֵא מוֹכֵר לוֹ אֶת הַיָּפָה בְּשָׁוְיָהּ, וְלֹא אֶת הָרָעָה בֶּאֱמוּנָה, אֶלָּא [אוֹ] שְׁתֵּיהֶן בְּשׁוֹוְיֵיהֶן אוֹ שְׁתֵּיהֶן בֶּאֱמוּנָה. מְחַשֵּׁב עִמּוֹ שְׂכַר חֲמוֹר, שְׂכַר הַחַמָּר, שְׂכַר הַפַּנְדָּק, וְלֹא יְהֵא מְחַשֵּׁב עִמּוֹ שְׂכָרוֹ - מִפְּנֵי שֶׁנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ מִמֶּנּוּ.

ג,יג רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סֵפֶר תּוֹרָה בְּהֵמָה וּמַרְגָּלִית - אֵין לָהֶן אוֹנָאָה. סֵפֶר תּוֹרָה - מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ דָּמִים. בְּהֵמָה וּמַרְגָּלִית - מִפְּנֵי שֶׁרוֹצָה לְזַוְּגָן. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כָּל דָּבָר רוֹצֶה לְזַוְּגוֹ! רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: הַסּוּס וְהַטִּיטוּס וְהַסַּיִף בַּמִּלְחָמָה - אֵין לָהֶן אוֹנָאָה. כֹּשֶׁם שֶׁאוֹנָאָה בְּמֶקַח - כָּךְ אוֹנָאָה בְּדָבָרִים. וְעוֹד מֵרְבָּה אוֹנָאַת דְּבָרִים מֵאוֹנָאַת מָמוֹן, בְּאוֹנָאַת מָמוֹן אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כה, יד): "אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ", וּבְאוֹנָאַת דְּבָרִים הוּא אוֹמֵר (שָׁם שָׁם יז): "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ"; "וְיָרֵאתָ" מִמִּי שֶׁפּוֹקֵד עַל אֵלּוּ.

ג,יד הָיוּ חַמָּרִין מְבַקְּשִׁין יַיִן וְשֶׁמָּן, לֹא יֹאמַר לָהֶן: "לְכוּ אֵצֶל פְּלוֹנִי" וְהוּא לֹא מָכַר יַיִן וְשֶׁמָּן מֵעוֹלָם. הָיוּ חֲלָאִין בְּאֵין עָלָיו וְיָסוּרִין בָּאִין עָלָיו וְקוֹבֵר אֶת בָּנָיו, לֹא יֹאמַר לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ חֲבֵרָיו לְאִיּוֹב (אִיּוֹב ד, ו): "הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ" וְגוֹ' - 'זְכָר אַתָּה' אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא "זְכָר נָא" וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף לֹא יִתְלֶה אֶת עֵינָיו וְיֹאמַר לוֹ: "בְּכַמָּה חֻפָּץ זֶה?" וְהוּא אֵין רוֹצֶה לְקַח. רָאָה גֵּר שֶׁבָּא לִלְמֹד תּוֹרָה, לֹא יֹאמַר: "רְאוּ מִי שֶׁבָּא לִלְמֹד! פֶּה שֶׁאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִין וּרְמָשִׂין". וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל א י, יב): "וַיַּעַן אִישׁ מִשָּׁם וַיֹּאמֶר וּמִאֲבִיהֶם", וְכִי יֵשׁ אָב לְתוֹרָה וְלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ל, ד): "מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע". וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי יט, יד):

"בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת וּמֵה' אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת".

ג,טו אֵין מְעָרְבִין פֵּרוֹת בִּפֵּרוֹת, וַאֲפִילּוּ חֲדָשִׁים בַּחֲדָשִׁים, וִישָׁנִים בִּישָׁנִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר חֲדָשִׁים בַּיְשָׁנִים, וִישָׁנִים בַּחֲדָשִׁים, אֲפִלּוּ סְאָה בִּדִינָר וּסְאָה בִּדִינָר וּטְרִיסִית - לֹא יְעָרְבֵם וְיִמְכְּרֵם סְאָה בִּדִינָר. אֵין מְעָרְבִין יַיִן חָדָשׁ בֶּחָדָשׁ, וְיָשָׁן בְּיָשָׁן, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר חָדָשׁ בְּיָשָׁן וְיָשָׁן בֶּחָדָשׁ, וְלֹא קָשֶׁה בָּרָךְ. וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר קָשֶׁה בָּרָךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁבִּיחוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִין אֶחָד הַמַּשְׁבִּיחַ אֶת חֲבֵרוֹ - מָתֹק. שְׁנֵי מִינִין הַמַּשְׁבִּיחִין אֶת אֶחָד - אָסוּר. אֵין מְעָרְבִין שִׁמְרֵי יַיִן בְּיַיִן, אֲבָל נוֹתְנִים לוֹ שִׁמְרָיו. כֵּיצַד? הָיָה שׁוֹפֶה יַיִן לַחֲמָרִין - נוֹתֵן לוֹ שִׁמְרֵי אוֹתוֹ יַיִן. אֲבָל לֹא שִׁמְרֵי יַיִן אַחֵר. אַף כְּשֶׁאָמְרוּ נוֹתֵן לוֹ שִׁמְרָיו - נוֹתֵן לוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַיּוֹם, וְשֶׁל מָחָר לְמָחָר, אֲבָל לֹא שֶׁל הַיּוֹם לְמָחָר, וְלֹא שֶׁל מָחָר לְהַבָּא. לֹא יְעָרְבֵם חֻנְּנִי וְיִמְכְּרֵם בַּחֲנוּתוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעַ. לֹא יַרְבִּיץ חֻנְּנִי בְּתוֹךְ חֲנוּתוֹ יַיִן וְשֶׁמֶן, מִפְּנֵי שֶׁגּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַטִּיל מַיִם לְמָחֳצָה לְשָׁלִישׁ וּלְרְבִיעַ - יַטִּילוּ, וְאֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. מְעָרְבִין חוֹמְטִין בְּתַבּוּאָה, קַב בְּכוֹר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. וּבַעֲלֵי בָּתִּים מַטִּילִין כָּל צָרְכָּן, חֻנְּנִי צוֹרֵר וּמַנִּיחַ עַל פִּי הַמְּגוֹרָה. אֵין מְשָׁרְבְּטִין וּמְסָרְטִין אֶת הַבְּהֵמָה, וְאֵין נוֹפְחִין בַּקְּרָבַיִם, וְאֵין מַטִּיל בָּשָׂר לְתוֹךְ הַמַּיִם.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק רְבִיעִי

ד,א הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְנִמְצָא שֶׁאֵין לוֹ, לֹא כָּל הֵימֶנּוּ לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל זֶה. מַרְבִּין עַל הַשָּׂכָר וְאֵין מַרְבִּין עַל הַמֶּכֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, כד): "אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי וְגוֹ' כְּנֹשֶׁה"; מַה מַּלְוֶה מֵיחֶדֶת לוֹ, מַה שֶּׁאַתָּ נוֹתֵן לוֹ - אַתָּ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ. יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁמַּה שֶּׁאַתָּ נוֹתֵן לוֹ יוֹתֵר - אַתָּ נוֹטֵל הֵימֶנּוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף מַרְבִּין עַל הַמֶּכֶר בְּהֶקְדֵּשׁ, כֵּיצַד?

תּוֹסֶפְתָּא

מַשְׁכִּיר אָדָם מְעוֹתָיו לְשָׁלְחָנֵי לְהִתְנָאוֹת בָּהֶן, וּלְהִתְלַמֵּד בָּהֶן וּלְהִתְעַטֵּר בָּהֶן, נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. נִטְּלוּ מִלְּפָנָיו בְּאֹנֶס - הֲרֵי הִיא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר. נִשְׁתַּלְּשׁוּ עֲלֵיהֶם - אָסוּר מִשּׁוּם רִבִּית. אִם עָשָׂה כֵּן בְּהֶקְדֵּשׁ -הֲרֵי זֶה מָעַל. שָׁנָה הָאָמוּרָה בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה - הֲרֵי זוֹ רִבִּית, אֶלָּא שֶׁהִתִּירַתּוּ תוֹרָה. חַיָּב לוֹ מָעוֹת וְכָתַב לוֹ שָׁדֵהוּ מֶכֶר, בִּזְמַן שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת - מֻתָּר, הַלּוֹקֵחַ - אָסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין זֶה וּבֵין זֶה - מֻתָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: כָּךְ הָיָה בַּיְתוֹס בֶּן זוֹנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? אֶלָּא שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת הָיָה.

ד,ב יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן רִבִּית וְאֵינָן רִבִּית. לוֹקֵחַ אָדָם הִלְוָאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ בְּפָחוֹת, וּשְׁטָרוֹתָיו בְּפָחוֹת, יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁאֵינָן רִבִּית, אֲבָל אֲסוּרִין מִפְּנֵי עֲרָמוֹת רִבִּית. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: הַלְוֵינִי מָנֶה. אָמַר לוֹ: אֵין לִי מָנֶה. טוֹל לְךָ עֶשְׂרִים סְאָה שֶׁל חִטִּין. אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, אֵינָן רִבִּית. אֲבָל אֲסוּרִין מִשּׁוּם עֲרָמוֹת רִבִּית.

ד,ג הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ: עַל מְנָת שֶׁאֶהֱא בָּהּ אָרִיס, וְעַל מְנָת שֶׁאֶהֱא בָּהּ שָׁתָף, וְעַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי, כְּשֶׁתִּמְכְּרֶנָּה - מִכְרָהּ לִי בְּדָמִים הַלָּלוּ, אֵימָתַי שֶׁאֶרְצֶה אֲנִי בָּא נוֹתֵן לוֹ דָּמֶיהָ וְנוֹטְלָהּ - מֻתָּר.

ד,ד הָיָה חַיָּב לוֹ מָעוֹת, וְהִשְׁכִּיר לוֹ בַּיִת מִדִּינָר לַחֹדֶשׁ, וְהָיָה יָפֶה סֶלַע בְּחֹדֶשׁ - אָסוּר. הִשְׁכִּיר מִמֶּנּוּ בְּדִינָר בְּחֹדֶשׁ, אִם הָיָה יָפֶה סֶלַע בְּחֹדֶשׁ - מֻתָּר. מִשְׁכֵּן לוֹ בַּיִת, מִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֶה, וְאָמַר: כְּשֶׁתִּמְכְּרֶם -מִכְרָם לִי בַּדָּמִים הַלָּלוּ - אָסוּר. אִם אָמַר לוֹ בְּשׁוּוֵיהֶן - מֻתָּר.

ד,ה הָיָה מוֹלִיךְ חֲבִילָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְאָמַר לוֹ: תְּנָהּ לִי, וַאֲנִי נוֹתְנָהּ לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה נוֹתְנָהּ לִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי, בִּזְמַן שֶׁבְּאַחֲרָיוּת הַנּוֹתֵן - מֻתָּר. וְהַמְקַבֵּל - אָסוּר. הָיָה מוֹלִיךְ פֵּרוֹת מִמָּקוֹם הַיֵּקֶר לְמָקוֹם הַזּוֹל, וְאָמַר לוֹ: תֵּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲמִידֵנוּ לְךָ

הַשָּׁלֵם

בְּמָקוֹם הַיֵּקֶר בְּשַׁעַר הַזּוֹל מִפֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם - מֻתָּר. וְאִם לָאו - אָסוּר. אֲבָל חַמָּרִין מְקַבְּלִין מִבַּעַל הַבַּיִת וּמַעֲמִידִים בְּמָקוֹם הַיֵּקֶר כְּשַׁעַר הַזּוֹל, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. הָיוּ חַמָּרִין וּפוֹעֲלִין עוֹמְדִין עָלָיו בַּשּׁוּק, וְאָמַר לְשָׁלְחֵנִי: תֵּן לִי בְּדִינָר מָעוֹת וַאֲפַרְנְסֵם, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ פָּפָה דִּינָר וּטְרִיסִית מִמָּעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּכִּיס, אִם יֵשׁ לוֹ בַּכִּיס - מֻתָּר. וְאִם לָאו - אָסוּר.

ד,ו מָה שֶׁאֵירַשׁ מֵאַבָּא מָכוּר לְךָ, וּמַה שֶּׁתַּעֲלֶה מִצּוּדָתִי מָכוּר לְךָ - לֹא אָמַר כְּלוּם. מַה שֶּׁאֵרַשׁ מֵאַבָּא הַיּוֹם, וּמַה שֶּׁתַּעֲלֶה מִצּוּדָתִי הַיּוֹם מָכוּר לְךָ - דְּבָרָיו קַיָּמִין.

ד,ז הַמּוֹשִׁיב אֶת חֲבֵרוֹ בַּחֲנוּת לְמַחֲצִית שָׂכָר - הֲרֵי זֶה נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ אָכַל פִּתּוֹ בְּצִיר, וַאֲפִלּוּ אָכַל עִמּוֹ שְׁתֵּי גְּרוֹגָרוֹת - זֶה הוּא שְׂכָרוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם, אֵינוֹ דּוֹמֶה הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה לְיוֹשֵׁב וּבָטֵל, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה הַיּוֹשֵׁב בַּחַמָּה לְיוֹשֵׁב בַּצֵּל, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בְּשָׁלִישׁ: אַתָּה שְׁתָף לִי, וְהַשָּׁלִישׁ עָשׂוּי עָלֶיךָ הַדָּבָר בְּבָטֵלָה -מֻתָּר. הַמּוֹשִׁיב אֶת חֲבֵרוֹ בַּחֲנוּת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אִם הָיָה אָמָן - לֹא יַעֲסֹק בְּאַמָּנוּתוֹ, לְפִי שֶׁאֵין עֵינָיו עַל הַחֲנוּת בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסֵק בְּאַמָּנוּתוֹ. וְאִם הָיָה שָׁתָף עִמּוֹ בַּחֲנוּת - מֻתָּר. הַמּוֹשִׁיב אֶת חֲבֵרוֹ בַּחֲנוּת לְמַחֲצִית שָׂכָר, לֹא יְהֵא לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר דְּבָרִים אֲחֵרִים, וְאִם לָקַח וּמָכַר - הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע.

ד,ח הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר - הֲרֵי זֶה מְחֻשָּׁב עִמּוֹ שָׂכָר בַּטָּלָה. וְאִי זֶה שָׂכָר בַּטָּלָה? בְּשָׁעָה שֶׁלּוֹקֵחַ וּבְשָׁעָה שֶׁמּוֹכֵר. אֶחָד לוֹקֵחַ וּשְׁנַיִם מוֹכְרִין - מְחֻשָּׁב עִמּוֹ שָׂכָר מְכִירָה. אֶחָד מוֹכֵר וּשְׁנַיִם לוֹקְחִין, מְחֻשָּׁב עִמּוֹ שָׂכָר לְקִיחָה, אֶחָד לוֹקֵחַ וְאֶחָד מוֹכֵר, שְׁנַיִם לוֹקְחִין וּשְׁנַיִם מוֹכְרִין, אַף עַל פִּי שֶׁמַּעֲדִיפִין זֶה עַל זֶה - אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: שְׂכַר בַּיִת מְשֻׁלִּי וּשְׂכַר בַּטָּלָה מְשֻׁלָּךְ בְּשָׁלִישׁ אַתָּה

תּוֹסֶפְתָּא

מְשָׁתָּף לִי, וְהַשָּׁלִישׁ עָשׂוּי עָלֶיךָ בְּבַטָּלָה - מָתָר. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, לֹא יֹאמַר לוֹ: הֲרֵי הֵן עֲשׂוּיוֹת עָלֶיךָ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרִבְיַע, אֶלָּא מְחַשֵּׁב עִמּוֹ שָׂכָר בְּטָלָה. הָיוּ פֵּרוֹתָיו מַפְקִדִין אֶצְלוֹ, וְאָמַר לוֹ: הֲרֵי הֵן עֲשׂוּיוֹת עָלֶיךָ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרִבְיַע - הֲרֵי זֶה מְחַשֵּׁב עִמּוֹ שָׂכָר בַּיִת, שָׂכָר בַּטָּלָה מֵעַכְשָׁו, אִם אָמַר לוֹ: יֵצֵא שָׂכָר כַּתָּף בְּשָׂכָר עֲלֵיהָ - מָתָר.

ד,ט הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְאָמַר לוֹ: קָרוֹב לְהֶפְסֵד וְרָחוֹק לְשָׂכָר - מָתָר מִשּׁוּם רִבִּית, וְזוֹ הִיא מִדַּת צַדִּיקִים. קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד - אָסוּר מִשּׁוּם רִבִּית וְזוֹ הִיא מִדַּת רְשָׁעִים. קָרוֹב זֶה וְזֶה, וְרָחוֹק זֶה וְזֶה - מָתָר מִשּׁוּם רִבִּית, וְכָךְ כָּל אָדָם נוֹהֲגִין. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְאָמַר לוֹ: הֵילַךְ מָנֶה וְאֵין אֲנִי יָכוֹל לַעֲמֹד עַל הַפְּרוֹטְרוֹט - אָסוּר. רָאָה פֵּרוֹת שֶׁהוּקְרוּ, וְאָמַר: הֵילַךְ מָנֶה וְיָכוֹלְנִי לַעֲמֹד עַל הַפְּרוֹטְרוֹט - מָתָר.

ד,י הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְרָצָה אֶחָד מֵהֶן לְיַשְׁנָן - חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עֲלֵיהֶן עַל יָדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה עֶרֶב שְׁבִיעִית - מָתָר, שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא לְקָחוֹ אֶלָּא עַל מְנָת כֵּן. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁלִשָּׁה פְּרָקִים מוֹכְרִין אֶת הַזֶּרַע, בִּפְנֵי הַזֶּרַע וּבְשָׁעַת הַזֶּרַע וּבִפְרוֹס הַפֶּסַח, וּבִשְׁלִשָּׁה פְּרָקִים מוֹכְרִין אֶת הַיַּיִן, בִּפְרֹס הַפֶּסַח, וּבִפְרוֹס הָעֲצֶרֶת, וּבִפְרוֹס הֶחָג, וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ בִּשְׁלִשָּׁה פְּרָקִים. וְהַשֶּׁמֶן - מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִן הָעֲצֶרֶת וְעַד הֶחָג.

ד,יא הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, לֹא יְהֵא לוֹקֵחַ בְּשֶׁלּוֹ חִטִּין וּבְשֶׁל חֲבֵרוֹ שְׂעוֹרִים, אֶלָּא אוֹ בְּכֻלָּן חִטִּים אוֹ בְּכֻלָּן שְׂעוֹרִים, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ מָעוֹת שְׁנֵיהֶן שָׁווֹת בַּחֲבִילָה. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן חִטִּין, וְלָקַח בָּהֶן שְׂעוֹרִין, שְׂעוֹרִין וְלָקַח בָּהֶן חִטִּין - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. אִם פָּחֲתוּ - פָּחֲתוּ לוֹ. וְאִם הוֹסִיפוּ - הוֹסִיפוּ לָאֶמְצַע. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, רַשַּׁאי הַלּוֹקֵחַ לִקַּח בָּהֶן כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקַּח בָּהֶן, לֹא כְּסוּת וְלֹא עֵצִים. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר - רַשַּׁאי הַלּוֹקֵחַ לִקַּח בְּאוֹתוֹ הַמִּין. וּכְשֶׁהוּא מוֹכֵר - אֵין מוֹכֵר אֶלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, וּבָאַחֲרוֹנָה אָמַר לוֹ: לֹא לָקַחְתִּי - אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁלָּקַח וּמָכַר - מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ עַל כָּרְחוֹ.

ד,יב הָיָה חַיָּב לוֹ מָעוֹת, וּבָא לְטוֹל מִמֶּנּוּ פֵּרוֹת בְּגֹרֶן. אָמַר לוֹ: צֵא וַעֲשֵׂה לִי בְּשֶׁעַר הַשּׁוּק, וַאֲנִי נוֹתֵן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ - הֲרֵי זוֹ רִבִּית, וְלֹא כְּאִסָּרוֹ הַבָּא לְיָדוֹ. בָּא וְאָמַר לוֹ, הַלְוֵינִי כּוֹר אֶחָד שֶׁל חִטִּין וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ כְּשַׁעַר שֶׁאַתָּה מוֹכֵר בּוֹ - מָתָר. מַשְׁכֶּרֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ תַּרְנְגֹלֶת לִישֵׁב עַל הַבֵּיצִים בְּשֶׁנֵי אֶפְרוֹחִין בַּשָּׁנָה, וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לַחֲבֶרְתָּהּ: תַּרְנְגֹלֶת מְשֻׁלִּי, וּבֵיצִים מְשֻׁלִּיכִי, וְאָנוּ חוֹלְקִים אֶת הָאֶפְרוֹחִין. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א קִבֵּל מִמֶּנּוּ מֵאָה צֹאן בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב, לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרִבְיַע, וַאֲנִי נוֹטֵל סֶלַע מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד בָּאַחֲרוֹנָה - אָסוּר; לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרִבְיַע, מֶחֱצָה לִמְזוֹנוֹת וּמֶחֱצָה לְבַטָּלָה, וַאֲנִי נוֹטֵל מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד בָּאַחֲרוֹנָה - מָתָר. קִבֵּל מִמֶּנּוּ מֵאָה עֶגֶל בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב, לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרִבְיַע, מֶחֱצָה לִמְזוֹנוֹת וּמֶחֱצָה לְבַטָּלָה, וַאֲנִי נוֹטֵל מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד בָּאַחֲרוֹנָה - מָתָר. קִבֵּל מִמֶּנּוּ מֵאָה עֵגֶל בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב, לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרִבְיַע, מֶחֱצָה לִמְזוֹנוֹת וּמֶחֱצָה לְבַטָּלָה, וַאֲנִי נוֹטֵל מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד בָּאַחֲרוֹנָה - מָתָר.

ה,ב אֵין שְׁמִין בִּכּוּרוֹת תְּמִימִים לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל שְׁמִין לָהֶן בִּכּוּרוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין, וְשָׁמִין בִּכּוּרוֹת תְּמִימִים לַכֹּהֲנִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּעֲלֵי מוּמִין.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ה,ג אֵין שָׁמִין לֹא אֶת הָעִזִּים וְלֹא אֶת הָרְחֵלִים, וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׁמִין אֶת הָעִזִּים מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹלְבוֹת, וְאֶת הָרְחֵלִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן גוֹזְזוֹת וְאֶת הַתַּרְנְגֹלֶת מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֶלֶת. הַשָּׁמָה תַּרְנְגֹלֶת מֻחֲבֶרְתָּהּ מְטַפֶּלֶת בְּאֶפְרוֹחִים כָּל זְמַן שֶׁצְּרִיכִין לְאִמָּן. מְטַפֵּל אָדָם בַּבְּהֵמָה טְמֵאָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּבָאָדָם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲלוֹת שְׂכַר כַּתָּף לְמָעוֹת - מַעֲלִין, לִבְהֵמָה - מַעֲלִין, וְאֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהָג הַמְּדִינָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁמִין עֶגֶל עִם אִמּוֹ וּסְיָח עִם אִמּוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּעֲלֶה שְׂכַר כַּתָּף לַמָּעוֹת, וְאֵין חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית.

ה,ד הַשָּׁם בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ, עַד מָתַי חַיָּב לְשַׁפֵּל בָּהּ? סוּמְכוֹס אוֹמֵר: בִּבְהֵמָה דַּקָּה שְׁלוֹשִׁים יוֹם וּבַגַּסָּה חֲמִישִׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּדַּקָּה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מִפְּנֵי שֶׁטִּפּוּלָהּ מָרֻבֶּה. יֶתֶר עַל כֵּן, בְּכָלָם, אִם הָיָה חֶלְקוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שָׁם עָלָיו - אֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. הַשָּׁם בְּהֵמָה טְמֵאָה מֵחֲבֵרוֹ, עַד מָתַי חַיָּב לְיַטֵּפֶל בְּוֹלָדוֹת? סוּמְכוֹס אוֹמֵר: בַּאֲתוֹנוֹת - שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבַגְּדֵרוֹת - עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ. וְאִם עָמַד עָלָיו בְּתוֹךְ הַזְּמַן - חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עַל יָדוֹ, אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה טִפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה רִאשׁוֹנָה לְטִפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה שְׁנִיָּה. הַשָּׁם בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ, אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. עָשָׂה בָהּ כָּל יְמוֹת הַחַמָּה, וּמְבַקֵּשׁ לְמוֹכְרָהּ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים - יָכוֹל לְעַכֵּב עַל יָדוֹ, עַד שֶׁיַּאֲכִילֶנָּה כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, הֶאֱכִילָהּ כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, וּמְבַקֵּשׁ לְמוֹכְרָהּ בִּימוֹת הַחַמָּה - יָכוֹל לְעַכֵּב עַל יָדוֹ, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָהּ כָּל יְמוֹת הַחַמָּה.

ה,ה הַשָּׁם בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ מֵתָה, בְּכוּסְיָא[2] - מְשַׁלֵּם כָּלָהּ. וְשָׁלֹא בְּכוּסְיָא - מְשַׁלֵּם פַּלְגָּא, שֶׁכָּךְ הוּא כּוֹתֵב לוֹ: אִם תָּמוּת בְּכוּסְיָא אֲשַׁלֵּם כָּלָהּ, דְּלֹא בְּכוּסְיָא אֲשַׁלֵּם פַּלְגָּא. שְׁמָהּ בְּמָנֶה וְהִשְׁבִּיחָהּ, וַהֲרֵי יָפָה מָאתַיִם זוּז, מֵתָה בְּכוּסְיָא - מְשַׁלֵּם שִׁשָּׁה שֶׁל זָהָב. שֶׁלֹּא בְּכוּסְיָא - מְשַׁלֵּם חֲמִשִּׁים זוּז. שְׁמָהּ בְּמָנֶה וְהִכְחִישָׁהּ, וַהֲרֵי יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז, מֵתָה, בְּכוּסְיָא - מְשַׁלֵּם שִׁלשָׁה שֶׁל זָהָב. שֶׁלֹּא בְּכוּסְיָא - מְשַׁלֵּם חֲמִשִּׁים זוּז.

ה,ו רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַפְרִין עַל שָׁדֵהוּ, כֵּיצַד? קִבֵּל מִמֶּנּוּ שָׂדֶה בַּעֲשָׂרָה כּוֹרִין חִטִּין, וְאָמַר לוֹ: תֵּן לִי מָאתַיִם דִּינָר וַאֲפַרְנְסָהּ, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ שְׁנַיִם עָשָׂר כּוֹר בַּשָּׁנָה - מֻתָּר. אֲבָל אֵין מַפְרִין עַל סְפִינָתוֹ, וְעַל חֲנוּתוֹ, וְעַל כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל. מְקַבֵּל אָדָם צֹאן בַּרְזֶל מֵאִשְׁתּוֹ, וְהַוְלָדוֹת וְהַגִּזִּין שֶׁלּוֹ. וְאִם מֵתוּ - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן.

ה,ז אֵיזֶה הוּא צֹאן בַּרְזֶל? הָיוּ לְפָנָיו מֵאָה צֹאן, וְאָמַר לוֹ: הֲרֵי הֵן עֲשׂוּיוֹת עָלֶיךָ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרֻבִּיעַ, בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב, וְהַוְלָדוֹת וְהַגִּזִּין שֶׁלְּךָ. וְאִם מֵתוּ - אַתָּה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, וְאַתָּה מַעֲלֶה לְסֶלַע מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד - מֻתָּר. מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּשְׂדֵה צֹאן בַּרְזֶל אֲפִלּוּ מִישְׂרָאֵל, לוֹ אָדָם מֵאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו בְּרִבִּית, אֶלָּא שֶׁמְּחַנְּכָן בְּרִבִּית.

ה,ח אֵין יִשְׂרָאֵל רַשַּׁאי לִלְווֹת שֶׁקֶל וּלְהַלְווֹת בְּסֶלַע, אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים רַשַּׁאי לִלְווֹת בְּשֶׁקֶל וּלְהַלְווֹת בְּסֶלַע. יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּמְבַקֵּשׁ לְהַחְזִירָן לוֹ, מְצָאוֹ חֲבֵרוֹ וְאָמַר לוֹ: תֵּנֵם לִי וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ, כְּדֵרֶךְ שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לוֹ - אָסוּר. וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים - מֻתָּר. וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וּמְבַקֵּשׁ לְהַחְזִירָן לוֹ, מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְאָמַר לוֹ: תֵּנֵם לִי וַאֲנִי נוֹתְנָם לְךָ, כְּדֵרֶךְ שֶׁאַתָּה נוֹתְנָם לוֹ - מֻתָּר. וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל - אָסוּר. יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים: הֵילֵךְ שִׁכְרֵךְ וְצֵא, וְהַלְוֵה מְעוֹתַי בְּרִבִּית - אָסוּר. וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁאָמַר לְיִשְׂרָאֵל: הֵילֵךְ שִׁכְרֵךְ וְהַלְוֵה מְעוֹתַי בְּרִבִּית

הַשָּׁלֵם

[2] בפשיעה.

תּוֹסֶפְתָּא

– מָתָר. אֲבָל אָסוּר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. מָעוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְפְקָדוֹת אֵצֶל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים – מָתָר לְהַלְווֹתָן בְּרִבִּית, וְשֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַמְּפְקָדוֹת אֵצֶל יִשְׂרָאֵל – אָסוּר לְהַלְווֹתָן בְּרִבִּית. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁבַּאַחֲרָיוּת יִשְׂרָאֵל – אָסוּר. כָּל שֶׁבַּאַחֲרָיוּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים – מָתָר. יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, אוֹ סַנְטֶר – מָתָר לְלְווֹת הֵימֶנּוּ בְּרִבִּית, וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁנַּעֲשָׂה אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְיִשְׂרָאֵל, אוֹ סַנְטֶר – אָסוּר לְלְווֹת הֵימֶנּוּ בְּרִבִּית. יִשְׂרָאֵל הַלּוֶה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים הַלּוֶה מִיִּשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל אַחַר נַעֲשָׂה לוֹ עָרֵב וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

ה,ט יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִתְגַּיֵּר. בֵּין שֶׁזִּקְפָן עָלָיו עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, וּבֵין שֶׁזִּקְפָן עָלָיו מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר, גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּר, בֵּין שֶׁזִּקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר, וּבֵין שֶׁזִּקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. וְיִשְׂרָאֵל הַלּוֶה מָעוֹת מֵעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנִתְגַּיֵּר, וּזְקָפוֹ עָלָיו בְּמִלְוֶה, עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְגוֹבֶה אֶת הָרִבִּית, מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵין גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִבִּית, וּבָא לִפְנֵי בֵית דִּין – קוֹנְסִים אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה, לֹא אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא אֶת הָרִבִּית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁטַר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית – קוֹנְסִין אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה לֹא אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא אֶת הָרִבִּית. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. הַמּוֹצֵא שְׁטַר רִבִּית – יִקָּרֵעֲנוּ. בָּא לְבֵית דִּין – יִקָּרְעוּהוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל כְּמִנְהָג הַמְּדִינָה. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִבִּית, וְהָלַךְ הַלּוֶה, וְיָרַשׁ עָלָיו שִׁטְרֵי רִבִּיּוֹת, וְאָמַר לוֹ: צֵא שֶׁלִּי בְּשֶׁלְּךָ – מָתָר. אִם בָּאוּ לְבֵית הַחֶשְׁבּוֹן – אָסוּר. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִבִּית,

הַשָּׁלֵם

וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה – חַיָּב לְהַחְזִיר. מֵת וְהִנִּיחַ לִבְנֵי בָנָיו – לֹא יַחְזִירוּ בָּנָיו, עַל זֶה נֶאֱמַר (אִיּוֹב כז, טז): "כֶּסֶף יִצְבֹּר כֶּעָפָר וְכַחֹמֶר יָכִין שִׂיא" וְגוֹ'. אֲבָל הִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן פְּרָה שָׁדֶה וְטַלִּית, וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת – חַיָּבִין לְהַחְזִיר.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק שִׁישִּׁי

ו,א אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּרוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר, אֶפִלּוּ יְשָׁנוֹת הוֹלְכוֹת מֵאַרְבַּע – אֵין פּוֹסְקִין עַל הַחֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע, עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לְחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן. יָצָא שַׁעַר לַאֲחֵרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ – מָתָר לָקוּץ הֵימֶנּוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמּוֹצֵא לִקַּח בְּאוֹתוֹ הַשַּׁעַר, אֲבָל אִם הָיוּ לָקוּטוֹת וְהוֹלְכוֹת מֵאַרְבַּע, וְהוּא אֵינוֹ מוֹצֵא לִקַּח, אֶלָּא מִשְּׁלִשָּׁה – הֲרֵי זֶה אֵינוֹ פּוֹסֵק עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לַלּוֹקֵט וְלַמּוֹכֵר, וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, וְעַל הֶעֱבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וְעַל הַמַּעֲטִים[3] שֶׁל זֵיתִים, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא הַשַּׁעַר. אֲבָל אֲחֵרִים לֹא יָקִיצוּ עַל גַּבָּיו. וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל בָּאַשְׁפּוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה – יֵשׁ לָזֶה.

ו,ב אֵין פּוֹסְקִים עַל הַבִּיצִים שֶׁל יוֹצֵר, אֶלָּא עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאֵלּוּ הָעוֹשִׂים בָּעָפָר לְבָן, אֲבָל בְּאֵלּוּ הָעוֹשִׂים בָּעָפָר שָׁחוֹר, כְּגוֹן כְּפַר חֲנַנְיָא וְחַבְרוֹתֶיהָ, כְּפַר שִׁיחִין וְחַבְרוֹתֶיהָ – מָתָר לָקוּץ. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה. אֵין פּוֹסְקִין עַל הֶחָלָב וְעַל הַגִּזִּין, אֶלָּא עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ. הִתְחִיל לַחֲלֹב – מָתָר לָקוּץ. הִתְחִיל לָגֹז – מָתָר לָקוּץ. אֵין פּוֹסְקִין, לֹא עַל הָאֶפְרוֹחִין וְלֹא עַל הַפַּרְגִּיּוֹת, וְלֹא עַל הַדָּגִים בְּטַבְּרִיָּא, וְלֹא חֲבִילֵי קַשׁ. אֲבָל פּוֹסְקִין עַל הַבֵּיצִים, וְעַל הַצִּפֳּרִים, וְעַל הַדָּגִים, שֶׁבִּשְׁאָר כָּל מְקוֹמוֹת, וְעַל חֲבִילֵי עֵצִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ גֹּרֶן – קוֹצֵץ עִמּוֹ כְּשַׁעַר גֹּרֶן. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ גֹּרֶן – קוֹצֵץ עִמּוֹ כָּל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה.

[3] לְמַעֲטָן

תּוֹסֶפְתָּא

ו,ג הָיוּ לְפָנָיו מֵאָה צֹאן, וְאָמַר לוֹ: הֲרֵי גִּיזֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ עֲשׂוּיוֹת עָלֶיךָ בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב – מָתָר. מִלְּיטְרָא כָּךְ וְכָךְ – אָסוּר. אִם יֵשׁ לוֹ – מָתָר לָגֵז וְלִתֵּן לוֹ. הָיוּ לְפָנָיו מֵאָה כֹּר, אָמַר לוֹ: קָמָה זוֹ עֲשׂוּיָה עָלֶיךָ בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב – מָתָר. בְּכוֹר כָּךְ וְכָךְ – אָסוּר. וְאִם יֵשׁ לוֹ – מָתָר לִקְצֹר וְלִתֵּן לוֹ. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: הֵילַךְ מֵאתַיִם זוּז עַל מָה שֶׁשָּׁדְךָ עוֹשֶׂה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ מֵאַרְבַּע בְּסֶלַע, מִסָּאתַיִם בְּסֶלַע, מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסָיו מֵאַרְבַּע בְּסֶלַע, מִסָּאתַיִם בְּסֶלַע, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא יָרַד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אֲבָל אִם יָרַד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ – הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. פּוֹסֵק אָדָם עִם אֲרִיסָיו לְזֶרַע לְהוֹצָאָה – הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ זֶרַע וְהוֹסִיף בָּסָאתַיִם – לֹא יוֹצִיאֵם לְאֶמְצַע לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה עָלָיו דְּמִים, פָּסַק הֵימֶנּוּ חִטִּין, וְנָתַן לוֹ שְׂעוֹרִין, שְׂעוֹרִין וְנָתַן לוֹ חִטִּין – אָסוּר. לֹא יֹאמַר לוֹ: הֵילַךְ מָנֶה וְצֵא קַח לְךָ מִן הַשּׁוּק, אֶלָּא לוֹקֵחַ וְנוֹתֵן לוֹ. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: הַלְוֵינִי חָבִית אַחַת שֶׁל יַיִן, עַד שֶׁיָּבֹא בְנִי, אוֹ עַד שֶׁאֶפְתַּח אֶת הַדּוּת. הָיְתָה לוֹ חָבִית בְּתוֹךְ הַדּוּת, וְנִפְתַּח הַדּוּת וְנָפְלָה וְנִשְׁבְּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ – מָתָר. וְהַלֵּל אוֹסֵר. לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְנוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת בְּגָרְן, וְנִגְנְבוּ, אוֹ אָבְדוּ – חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. אִם פָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ – חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ.

ו,ד לָקַח הֵימֶנּוּ לְגִין וַחֲצִי לְגִין, רְבִיעִית וּשְׁמִינִית – רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: תֵּן לִי מִיָּד בְּפָחוֹת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רְבִית. כֵּיצַד בּוֹ, הִלּוֹקֵחַ מִקָּח מֵחֲבֵרוֹ עַל מְנָת לִתֵּן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: תֵּן לִי מִיָּד בְּפָחוֹת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רְבִית. הַמּוֹכֵר יַיִן וְשֶׁמֶן לַחֲבֵרוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה – חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהֶעֱמִיד בְּקוּטְלָזִין[4], וְלֹא יְהֵא מוֹכֵר אֶת הֶחָבִית בִּשְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים, וְאִם הָיָה מְסַבֵּב וְהוֹתִיר – מוֹכֵר אֶת הַשְּׁאָר בְּאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. אִגְּרִי-מָמוֹן[5] הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא הָיוּ מְכוּנִים עַל הַשְּׁעָרִים, אֶלָּא עַל הַמִּדּוֹת, כְּשֶׁהָיְתָה חָבִית נִמְכֶּרֶת בִּירוּשָׁלַיִם בִּשְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים, פִּיהָ שׁוּלֶיהָ וְאֶמְצָעָהּ.

ו,ה אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: יֵלֵךְ חֲמוֹרִי עִמְּךָ הַיּוֹם, וְשֶׁלְּךָ עִמִּי לְמָחָר. תַּחְרֹשׁ פָּרָתִי עִמְּךָ הַיּוֹם וְשֶׁלְּךָ עִמִּי לְמָחָר. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: חֲמוֹרִי עִמְּךָ הַיּוֹם לְמִזְרָח וְשֶׁלְּךָ עִמִּי לְמָחָר בַּמַּעֲרָב, תַּחְרֹשׁ פָּרָתִי עִמְּךָ הַיּוֹם בַּמִּזְרָח וְשֶׁלְּךָ עִמִּי לְמָחָר בַּמַּעֲרָב, וְאִם הָיָה שָׂכָר שָׁוֶה – הֲרֵי זֶה מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל יְמֵי הַגָּרִיד אֶחָד, וְכָל יְמֵי הָרְבִיעָה אֶחָד. הָאוֹמֵר לְפוֹעֵל: 'הֵילַךְ מָנֶה זֶה, וְיֵהֵא בְּיָדְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי בְּפַעֲלָה בְּגָרְן מִדֵּינָר לְיוֹם', וְהָיָה יָפֶה סֶלַע בְּיוֹם – מֻתָּר. הִנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת בַּגָּרְן – חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ בְּשַׁעַר בֵּינוֹנִי. וְאֵיזֶה שַׁעַר בֵּינוֹנִי? הָיוּ הוֹלְכוֹת מִשְּׁמוֹנָה וְתִשְׁעָה וּמַעֲשָׂרָה – נוֹתְנָן לוֹ מִתִּשְׁעָה. בְּשַׁעַר הַזּוֹל – נוֹתְנָן לוֹ בְּשַׁעַר הַזּוֹל. בְּשַׁעַר הַיֹּקֶר – נוֹתְנָן לוֹ כְּשַׁעַר הַיֹּקֶר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם נוֹתְנָן לוֹ כְּשַׁעַר הַזּוֹל. לֹא יֹאמַר לוֹ: 'תֵּן לִי כְּשַׁעַר הַזּוֹל', אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי מְעוֹתַי שֶׁלּוֹקֵחַ אֲנִי בָּהֶן כְּשַׁעַר הַזּוֹל'. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמּוֹצֵא לִקַּח בְּכָל מָעוֹת שֶׁנָּתַן לוֹ, אֲבָל אֵינוֹ מוֹצֵא לִקַּח אֶלָּא כּוֹר אֶחָד בְּסֶלַע – נוֹתֵן לוֹ כּוֹר אֶחָד בְּסֶלַע, וְהַשְּׁאָר נוֹתֵן לוֹ כְּשַׁעַר בֵּינוֹנִי.

ו,ו רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב פּוֹטְרִין בְּלַבְלָר, וּפָטְרוּ אֶת הַמַּלְוֶה מִלְּלָקוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּ'קוּם עֲשֵׂה'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה סְמוּיוֹת עֵינֵיהֶם שֶׁל מַלְוֵי רִבִּית. אָדָם קוֹרֵא לַחֲבֵרוֹ "עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַגָּלָה עֲרָיוֹת וְשׁוֹפֵךְ דָּמִים" – מְבַקֵּשׁ שֶׁיִּפּוֹל עִמּוֹ לְחַיִּים, וְהַלָּה מֵבִיא אֶת הַלַּבְלָר,

[4] שוק למכירת יינות.

[5] יש כמה שגורסים כאן כמילה אחת: **אִיגְּרַאנַאמִין** או **אַגְּרַדְמִין** – ופירושו: הממונים להלקות את מעוותי המדות.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וְאֶת הַקַּלְמוֹס, וְאֶת הַדְּיוֹ, וְאֶת הַשָּׁטָר וְאֶת הָעֵדִים, וְאוֹמֵר: בּוֹאוּ וְכִתְבוּ עָלָיו שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בְּמִי שֶׁפּוֹקֵד עַל הָרַבִּית, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְכָּאִים, וְכָפַר בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, הָא לָמַדְתָּ, שֶׁמַּלְוֵי בְּרַבִּית כּוֹפְרִין בָּעִקָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יֶתֶר עַל מַה שֶּׁמַּרְוִיחִין - הֵן מִתְחַיְּבִין, שֶׁהֵן עוֹשִׁין אֶת הַתּוֹרָה פְּלַסְטֵר, וְאֶת מִשֶּׁה טִפֵּשׁ, וְאוֹמְרִין: אִילּוּ הָיָה מֹשֶׁה יוֹדֵעַ שֶׁכָּךְ אָנוּ מַרְוִיחִין - לֹא הָיָה כּוֹתְבוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: קָשָׁה רַבִּית, שֶׁאַף שְׁאֵלַת שָׁלוֹם רַבִּית. כֵּיצַד? וְהוּא שֶׁלֹּא שָׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ מִיָּמָיו, עַד שֶׁלָּוָה הַיְמֶנּוּ, הִקְדִּים לוֹ שְׁאֵלַת שָׁלוֹם, הֲוֵי אַף שְׁאֵלַת שָׁלוֹם - רַבִּית.

רַבִּי שִׁמְעָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וְאֵין מַלְוֶה אוֹתָן בְּרַבִּית, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים טו, ה): "כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ עוֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם", הָא לָמַדְתָּ, שֶׁמַּלְוֵי רַבִּית מִתְמוֹטְטִין וְהוֹלְכִים מִן הָעוֹלָם. מִטְמוֹט זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כד, יא): "הַצֵּל לְקֻחִים לַמָּוֶת" וְגוֹ'.

ירמיהו פרק ד

א אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל | נְאֻם־יְהוָה אֵלַי תָּשׁוּב
וְאִם־תָּסִיר שִׁקּוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תָנוּד: **ב** וְנִשְׁבַּעְתָּ
חַי־יְהוָה בֶּאֱמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה וְהִתְבָּרְכוּ בוֹ
גוֹיִם וּבוֹ יִתְהַלָּלוּ: {ס} **ג** כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה
לְאִישׁ יְהוּדָה וְלִירוּשָׁלַם נִירוּ לָכֶם נִיר וְאַל־תִּזְרְעוּ
אֶל־קֹצִים: **ד** הִמֹּלוּ לַיהוָה וְהָסִרוּ עָרְלוֹת לְבַבְכֶם
אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי
וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם: **ה** הַגִּידוּ
בִיהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם הַשְׁמִיעוּ וְאִמְרוּ
וּתקעו תִּקְעוּ שׁוֹפָר בָּאָרֶץ קִרְאוּ מָלְאוּ וְאִמְרוּ
הֵאָסְפוּ וְנָבוֹאָה אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר: **ו** שְׂאוּ־נֵס
צִיּוֹנָה הָעֵיזוּ אַל־תַּעֲמֹדוּ כִּי רָעָה אֲנֹכִי מֵבִיא
מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל: **ז** עָלָה אַרְיֵה מִסֻּבְכּוֹ וּמַשְׁחִית
גּוֹיִם נָסָע יָצָא מִמְּקוֹמוֹ לָשׂוּם אַרְצֵךְ לְשַׁמָּה עָרַיִךְ
תִּצֶּינָה מֵאֵין יוֹשֵׁב: **ח** עַל־זֹאת חִגְרוּ שַׂקִּים סִפְדוּ
וְהֵילִילוּ כִּי לֹא־שָׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִמֶּנּוּ: {פ}
ט וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה יאבַד לֵב־הַמֶּלֶךְ
וְלֵב הַשָּׂרִים וְנָשַׁמּוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים יִתְמָהוּ:
{ס} **י** וָאֹמַר אֲהָהּ | אֲדֹנָי יְהוִה אָכֵן הַשֵּׁא הִשֵּׁאתָ
לָעָם הַזֶּה וְלִירוּשָׁלִַם לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם
וְנָגְעָה חֶרֶב עַד־הַנָּפֶשׁ: **יא** בָּעֵת הַהִיא יֵאָמֵר
לָעָם־הַזֶּה וְלִירוּשָׁלִַם רוּחַ צַח שְׁפָיִם בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ
בַּת־עַמִּי לוֹא לִזְרוֹת וְלוֹא לְהָבֵר: **יב** רוּחַ מָלֵא
מֵאֵלֶּה יָבוֹא לִי עַתָּה גַּם־אֲנִי אֲדַבֵּר מִשְׁפָּטִים
אוֹתָם: **יג** הִנֵּה | כֶּעָנָנִים יַעֲלֶה וְכַסּוּפָה
מַרְכְּבוֹתָיו קַלּוּ מִנְּשָׁרִים סוּסָיו אַוִּי לָנוּ כִּי
שֻׁדָּדְנוּ: **יד** כַּבְּסִי מֵרָעָה לִבֵּךְ יְרוּשָׁלִַם לְמַעַן
תִּוָּשֵׁעִי עַד־מָתַי תָּלִין בְּקִרְבֵּךְ מַחְשְׁבוֹת
אוֹנֵךְ: **טו** כִּי קוֹל מַגִּיד מִדָּן וּמַשְׁמִיעַ אָוֶן מֵהַר
אֶפְרָיִם: **טז** הַזְכִּירוּ לַגּוֹיִם הִנֵּה הַשְׁמִיעוּ עַל־
יְרוּשָׁלִַם נֹצְרִים בָּאִים מֵאֶרֶץ הַמֶּרְחָק וַיִּתְּנוּ עַל־
עָרֵי יְהוּדָה קוֹלָם: **יז** כִּשְׁמְרֵי שָׂדַי הָיוּ עָלֶיהָ
מִסָּבִיב כִּי־אֹתִי מָרָתָה נְאֻם־יְהוָה: **יח** דַּרְכֵּךְ
וּמַעַלְלַיִךְ עָשׂוּ אֵלֶּה לָךְ זֹאת רָעָתֵךְ כִּי מָר כִּי נָגַע
עַד־לִבֵּךְ: {פ}
יט מֵעַי | מֵעַי | אחולה אֶחֱילָה קִירוֹת לִבִּי הֹמֶה־
לִי לִבִּי לֹא אַחֲרִשׁ כִּי קוֹל שׁוֹפָר
שמעתי שָׁמַעַתְּ נַפְשִׁי תְּרוּעַת מִלְחָמָה: **כ** שֶׁבֶר
עַל־שֶׁבֶר נִקְרָא כִּי שֻׁדְּדָה כָּל־הָאָרֶץ פִּתְאֹם
שֻׁדְּדוּ אָהָלַי רֶגַע יְרִיעֹתָי: **כא** עַד־מָתַי אֶרְאֶה־נֵּס
אֶשְׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר: {פ}
כב כִּי | אֱוִיל עַמִּי אוֹתִי לֹא יָדָעוּ בָּנִים סְכָלִים
הֵמָּה וְלֹא נְבוֹנִים הֵמָּה חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע
וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ: **כג** רָאִיתִי אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה־
תֹהוּ וָבֹהוּ וְאֶל־הַשָּׁמַיִם וְאֵין אוֹרָם: **כד** רָאִיתִי
הֶהָרִים וְהִנֵּה רֹעֲשִׁים וְכָל־הַגְּבָעוֹת
הִתְקַלְקָלוּ: **כה** רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם וְכָל־עוֹף
הַשָּׁמַיִם נָדָדוּ: **כו** רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר
וְכָל־עָרָיו נִתְּצוּ מִפְּנֵי יְהוָה מִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ:
{ס} **כז** כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה שְׁמָמָה תִּהְיֶה כָּל־
הָאָרֶץ וְכָלָה לֹא אֲעֻשֶּׂה: **כח** עַל־זֹאת תֶּאֱבַל
הָאָרֶץ וְקָדְרוּ הַשָּׁמַיִם מִמָּעַל עַל כִּי־דִבַּרְתִּי זַמֹּתִי
וְלֹא נִחַמְתִּי וְלֹא־אָשׁוּב מִמֶּנָּה: **כט** מִקּוֹל פָּרָשׁ
וְרֹמֵה קֶשֶׁת בֹּרַחַת כָּל־הָעִיר בָּאוּ בָעָבִים וּבַכֵּפִים
עָלוּ כָּל־הָעִיר עֲזוּבָה וְאֵין־יוֹשֵׁב בָּהֶן
אִישׁ: **ל** ואתי וְאַתְּ שָׁדוּד מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־תִלְבְּשִׁי
שָׁנִי כִּי־תַעְדִּי עֲדִי־זָהָב כִּי־תִקְרְעִי בַפּוּךְ עֵינַיִךְ
לַשָּׁוְא תִּתְיַפִּי מָאֲסוּ־בָךְ עֹגְבִים נַפְשֵׁךְ

יְבַקֵּשׁוּ: **לא** כִּי קוֹל כְּחוֹלָה שָׁמַעְתִּי צָרָה
כְּמַבְכִּירָה קוֹל בַּת־צִיּוֹן תִּתְיַפַּח תִּפְרֹשׂ כַּפֶּיהָ
אוֹי־נָא לִי כִּי־עָיְפָה נַפְשִׁי לְהֹרְגִים: {פ}

ירמיהו פרק ה

א שׁוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם וּרְאוּ־נָא וּדְעוּ וּבַקְשׁוּ
בִרְחֹבוֹתֶיהָ אִם־תִּמְצְאוּ אִישׁ אִם־יֵשׁ עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט מְבַקֵּשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ: **ב** וְאִם חַי־
יְהוָה יֹאמֵרוּ לָכֵן לַשֶּׁקֶר יִשָּׁבֵעוּ: **ג** יְהוָה עֵינֶיךָ
הֲלוֹא לֶאֱמוּנָה הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא־חָלוּ כִּלִּיתָם
מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ
לָשׁוּב: **ד** וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ־דַּלִּים הֵם נוֹאֲלוּ כִּי לֹא
יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְהוָה מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם: **ה** אֵלְכָה־לִּי
אֶל־הַגְּדֹלִים וַאֲדַבְּרָה אוֹתָם כִּי הֵמָּה יָדְעוּ דֶּרֶךְ
יְהוָה מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו שָׁבְרוּ עֹל
נִתְּקוּ מוֹסֵרוֹת: **ו** עַל־כֵּן הִכָּם אַרְיֵה מִיַּעַר זְאֵב
עֲרָבוֹת יְשָׁדְדֵם נָמֵר שֹׁקֵד עַל־עָרֵיהֶם כָּל־הַיּוֹצֵא
מֵהֶנָּה יִטָּרֵף כִּי רַבּוּ פִּשְׁעֵיהֶם עָצְמוּ
מְשֻׁבוֹתֵיהֶם: **ז** אֵי לָזֹאת אסלוח־ אֶסְלַח־ לָךְ
בָּנַיִךְ עֲזָבוּנִי וַיִּשָּׁבְעוּ בְּלֹא אֱלֹהִים וָאַשְׂבַּע אוֹתָם
וַיִּנְאָפוּ וּבֵית זוֹנָה יִתְגּוֹדָדוּ: **ח** סוּסִים מְיֻזָּנִים
מַשְׁכִּים הָיוּ אִישׁ אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ יִצְהָלוּ: **ט** הַעַל־
אֵלֶּה לוֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה וְאִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה
לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי: {ס} **י** עֲלוּ בְשָׁרוֹתֶיהָ וְשַׁחֵתוּ
וְכָלָה אַל־תַּעֲשׂוּ הָסִירוּ נְטִישׁוֹתֶיהָ כִּי לוֹא לַיהוָה
הֵמָּה: **יא** כִּי בָגֹד בָּגְדוּ בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית
יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה: **יב** כִּחֲשׁוּ בַּיהוָה וַיֹּאמְרוּ לוֹא־
הוּא וְלֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה וְחֶרֶב וְרָעָב לֹא
נִרְאֶה: **יג** וְהַנְּבִיאִים יִהְיוּ לְרוּחַ וְהַדִּבֵּר אֵין בָּהֶם
כֹּה יֵעָשֶׂה לָהֶם: {ס} **יד** לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת יַעַן דַּבֶּרְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הִנְנִי נֹתֵן
דְּבָרַי בְּפִיךְ לְאֵשׁ וְהָעָם הַזֶּה עֵצִים
וַאֲכָלָתַם: **טו** הִנְנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם גּוֹי מִמֶּרְחָק בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה גּוֹי | אֵיתָן הוּא גּוֹי מֵעוֹלָם הוּא
גּוֹי לֹא־תֵדַע לְשֹׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמַע מַה־
יְדַבֵּר: **טז** אַשְׁפָּתוֹ כְּקֶבֶר פָּתוּחַ כֻּלָּם
גִּבּוֹרִים: **יז** וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ יֹאכְלוּ בָּנֶיךָ
וּבְנוֹתֶיךָ יֹאכַל צֹאנְךָ וּבְקָרֶךָ יֹאכַל גַּפְנְךָ וּתְאֵנָתֶךָ
יְרֹשֵׁשׁ עָרֵי מִבְצָרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בֹטֵחַ בָּהֶנָּה
בֶּחָרֶב: **יח** וְגַם בַּיָּמִים הָהֵמָּה נְאֻם־יְהוָה לֹא־
אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם כָּלָה: **יט** וְהָיָה כִּי תֹאמְרוּ תַּחַת
מָה עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהֵי נֵכָר
בְּאַרְצְכֶם כֵּן תַּעַבְדוּ זָרִים בְּאֶרֶץ לֹא לָכֶם: {פ}
כ הַגִּידוּ זֹאת בְּבֵית יַעֲקֹב וְהַשְׁמִיעוּהָ בִּיהוּדָה
לֵאמֹר: **כא** שִׁמְעוּ־נָא זֹאת עַם סָכָל וְאֵין לֵב
עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא
יִשְׁמָעוּ: **כב** הַאוֹתִי לֹא־תִירָאוּ נְאֻם־יְהוָה אִם
מִפָּנַי לֹא תָחִילוּ אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חָק־
עוֹלָם וְלֹא יַעַבְרֻנֵהוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ וְלֹא יוּכָלוּ וְהָמוּ גַּלָּיו
וְלֹא יַעַבְרֻנֵהוּ: **כג** וְלָעָם הַזֶּה הָיָה לֵב סוֹרֵר
וּמוֹרֶה סָרוּ וַיֵּלֵכוּ: **כד** וְלוֹא־אָמְרוּ בִלְבָבָם נִירָא
נָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַנֹּתֵן גֶּשֶׁם
וּרְה יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בְּעִתּוֹ שָׁבֻעֹת חֻקּוֹת קָצִיר
יִשְׁמָר־לָנוּ: **כה** עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ־אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם
מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם: **כו** כִּי־נִמְצְאוּ בְעַמִּי רְשָׁעִים
יָשׁוּר כְּשַׁךְ יְקוּשִׁים הִצִּיבוּ מַשְׁחִית אֲנָשִׁים
יִלְכֹּדוּ: **כז** כִּכְלוּב מָלֵא עוֹף כֵּן בָּתֵּיהֶם מְלֵאִים
מִרְמָה עַל־כֵּן גָּדְלוּ וַיַּעֲשִׁירוּ: **כח** שָׁמְנוּ עָשְׁתוּ גַּם
עָבְרוּ דִּבְרֵי־רָע דִּין לֹא־דָנוּ דִּין יָתוֹם וְיַצְלִיחוּ

וּמִשְׁפָּט אֶבְיוֹנִים לֹא שָׁפָטוּ: **כט** הַעַל־אֵלֶּה לֹא־
אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם
נַפְשִׁי: {ס} **ל** שַׁמָּה וְשַׁעֲרוּרָה נֶהְיְתָה
בָּאָרֶץ: **לא** הַנִּבְאִים נִבְּאוּ בַשֶּׁקֶר וְהַכֹּהֲנִים יִרְדּוּ
עַל־יְדֵיהֶם וְעַמִּי אָהֲבוּ כֵן וּמַה־תַּעֲשׂוּ לְאַחֲרִיתָהּ:

ירמיהו פרק ו

א הָעֻזּוּ | בְנֵי בִנְיָמִן מִקֶּרֶב יְרוּשָׁלַ͏ִם וּבִתְקוֹעַ
תִּקְעוּ שׁוֹפָר וְעַל־בֵּית הַכֶּרֶם שְׂאוּ מַשָּׂאת כִּי
רָעָה נִשְׁקְפָה מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל: **ב** הַנָּוָה
וְהַמְעֻנָּגָה דָּמִיתִי בַּת־צִיּוֹן: **ג** אֵלֶיהָ יָבֹאוּ רֹעִים
וְעֶדְרֵיהֶם תָּקְעוּ עָלֶיהָ אֳהָלִים סָבִיב רָעוּ אִישׁ
אֶת־יָדוֹ: **ד** קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ מִלְחָמָה קוּמוּ וְנַעֲלֶה
בַּצָּהֳרַיִם אוֹי לָנוּ כִּי־פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי־
עָרֶב: **ה** קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַלָּיְלָה וְנַשְׁחִיתָה
אַרְמְנוֹתֶיהָ: {פ}
ו כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּרְתוּ עֵצָהּ וְשִׁפְכוּ
עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם סֹלְלָה הֵיא הָעִיר הָפְקֹד כֻּלָּהּ עָשֻׁק
בְּקִרְבָּהּ: **ז** כְּהָקִיר בור בֵּיר מֵימֶיהָ כֵּן הֵקָרָה
רָעָתָהּ חָמָס וָשֹׁד יִשָּׁמַע בָּהּ עַל־פָּנַי תָּמִיד חֳלִי
וּמַכָּה: **ח** הִוָּסְרִי יְרוּשָׁלַ͏ִם פֶּן־תֵּקַע נַפְשִׁי מִמֵּךְ פֶּן־
אֲשִׁימֵךְ שְׁמָמָה אֶרֶץ לוֹא נוֹשָׁבָה: {פ}
ט כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ כַגֶּפֶן
שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל הָשֵׁב יָדְךָ כְּבוֹצֵר עַל־
סַלְסִלוֹת: **י** עַל־מִי אֲדַבְּרָה וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הִנֵּה
עֲרֵלָה אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה דְבַר־יְהוָה
הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ: **יא** וְאֵת חֲמַת
יְהוָה | מָלֵאתִי נִלְאֵיתִי הָכֵיל שְׁפֹךְ עַל־עוֹלָל
בַּחוּץ וְעַל סוֹד בַּחוּרִים יַחְדָּו כִּי־גַם־אִישׁ עִם־
אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ זָקֵן עִם־מָלֵא יָמִים: **יב** וְנָסַבּוּ בָתֵּיהֶם

לַאֲחֵרִים שָׂדוֹת וְנָשִׁים יַחְדָּו כִּי־אַטֶּה אֶת־יָדִי עַל־
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה: **יג** כִּי מִקְּטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם
כֻּלּוֹ בוֹצֵעַ בָּצַע וּמִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלּוֹ עֹשֶׂה
שָׁקֶר: **יד** וַיִּרְפְּאוּ אֶת־שֶׁבֶר עַמִּי עַל־נְקַלָּה לֵאמֹר
שָׁלוֹם | שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם: **טו** הֹבִישׁוּ כִּי תוֹעֵבָה
עָשׂוּ גַּם־בוֹשׁ לֹא־יֵבוֹשׁוּ גַּם־הַכְלִים לֹא יָדָעוּ לָכֵן
יִפְּלוּ בַנֹּפְלִים בְּעֵת־פָּקְדָתִים יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה:
{ס} **טז** כֹּה אָמַר יְהוָה עִמְדוּ עַל־דְּרָכִים וּרְאוּ
וְשַׁאֲלוּ | לִנְתִבוֹת עוֹלָם אֵי־זֶה דֶּרֶךְ הַטּוֹב וּלְכוּ־
בָהּ וּמְצָאוּ מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא
נֵלֵךְ: **יז** וְהַקֹּמְתִי עֲלֵיכֶם צֹפִים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל
שׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ לֹא נַקְשִׁיב: **יח** לָכֵן שִׁמְעוּ הַגּוֹיִם
וּדְעִי עֵדָה אֶת־אֲשֶׁר־בָּם: **יט** שִׁמְעִי הָאָרֶץ הִנֵּה
אָנֹכִי מֵבִיא רָעָה אֶל־הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם
כִּי עַל־דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ וְתוֹרָתִי וַיִּמְאָסוּ־
בָהּ: **כ** לָמָּה־זֶּה לִי לְבוֹנָה מִשְּׁבָא תָּבוֹא וְקָנֶה
הַטּוֹב מֵאֶרֶץ מֶרְחָק עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן וְזִבְחֵיכֶם
לֹא־עָרְבוּ לִי: **כא** לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן
אֶל־הָעָם הַזֶּה מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים
יַחְדָּו שָׁכֵן וְרֵעוֹ יאבדו וְאָבֵדוּ: {פ}
כב כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה עַם בָּא מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְגוֹי
גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ: **כג** קֶשֶׁת וְכִידוֹן יַחֲזִיקוּ
אַכְזָרִי הוּא וְלֹא יְרַחֵמוּ קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־
סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־
צִיּוֹן: **כד** שָׁמַעְנוּ אֶת־שָׁמְעוֹ רָפוּ יָדֵינוּ צָרָה
הֶחֱזִקַתְנוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה: **כה** אַל־
תֵּצְאִי תֵּצְאוּ הַשָּׂדֶה וּבַדֶּרֶךְ אַל־תֵּלְכִי תֵּלֵכוּ כִּי
חֶרֶב לְאוֹיֵב מָגוֹר מִסָּבִיב: **כו** בַּת־עַמִּי חִגְרִי־שָׂק
וְהִתְפַּלְשִׁי בָּאֵפֶר אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ מִסְפֵּד
תַּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ: **כז** בָּחוֹן

נְתַתִּיךְ בְּעַמִּי מִבְצָר וְתֵדַּע וּבָחַנְתָּ אֶת־
דַּרְכָּם: **כח** כֻּלָּם סָרֵי סוֹרְרִים הֹלְכֵי רָכִיל נְחֹשֶׁת
וּבַרְזֶל כֻּלָּם מַשְׁחִיתִים הֵמָּה: **כט** נָתַר מַפֶּחַ
מאשתם מֵאֵשׁ תַּם עוֹפֶרֶת לַשָּׁוְא צָרַף צָרוֹף
וְרָעִים לֹא נִתָּקוּ: **ל** כֶּסֶף נִמְאָס קָרְאוּ לָהֶם כִּי־
מָאַס יְהוָה בָּהֶם: {פ}

ירמיהו פרק ז

א הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
לֵאמֹר: **ב** עֲמֹד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקָרָאתָ שָׁם
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־
יְהוּדָה הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לַיהוָה: {ס} **ג** כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וַאֲשַׁכְּנָה
אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה: **ד** אַל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל־
דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל
יְהוָה הֵמָּה: **ה** כִּי אִם־הֵיטֵיב תֵּיטִיבוּ אֶת־
דַּרְכֵיכֶם וְאֶת־מַעַלְלֵיכֶם אִם־עָשׂוֹ תַּעֲשׂוּ מִשְׁפָּט
בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ: **ו** גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא
תַעֲשֹׁקוּ וְדָם נָקִי אַל־תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תֵלְכוּ לְרַע לָכֶם: **ז** וְשִׁכַּנְתִּי
אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
לַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: **ח** הִנֵּה אַתֶּם
בֹּטְחִים לָכֶם עַל־דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לִבְלְתִּי
הוֹעִיל: **ט** הֲגָנֹב | רָצֹחַ וְנָאֹף וְהִשָּׁבֵעַ לַשֶּׁקֶר וְקַטֵּר
לַבַּעַל וְהָלֹךְ אֲחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
יְדַעְתֶּם: **י** וּבָאתֶם וַעֲמַדְתֶּם לְפָנַי בַּבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו וַאֲמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן
עֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה: **יא** הַמְעָרַת
פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו
בְּעֵינֵיכֶם גַּם אָנֹכִי הִנֵּה רָאִיתִי נְאֻם־יְהוָה: **יב** כִּי
לְכוּ־נָא אֶל־מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ אֲשֶׁר שִׁכַּנְתִּי
שְׁמִי שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה וּרְאוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לוֹ
מִפְּנֵי רָעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל: **יג** וְעַתָּה יַעַן עֲשׂוֹתְכֶם
אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וָאֲדַבֵּר
אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וָאֶקְרָא אֶתְכֶם
וְלֹא עֲנִיתֶם: **יד** וְעָשִׂיתִי לַבַּיִת | אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי
עָלָיו אֲשֶׁר אַתֶּם בֹּטְחִים בּוֹ וְלַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָתַתִּי
לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי
לְשִׁלוֹ: **טו** וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל פָּנַי כַּאֲשֶׁר
הִשְׁלַכְתִּי אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם אֵת כָּל־זֶרַע אֶפְרָיִם:
{פ}

טז וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל | בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־
תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע־בִּי כִּי־אֵינֶנִּי
שֹׁמֵעַ אֹתָךְ: **יז** הַאֵינְךָ רֹאֶה מָה הֵמָּה עֹשִׂים בְּעָרֵי
יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם: **יח** הַבָּנִים מְלַקְּטִים
עֵצִים וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת־הָאֵשׁ וְהַנָּשִׁים לָשׁוֹת
בָּצֵק לַעֲשׂוֹת כַּוָּנִים לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִסֵנִי: **יט** הַאֹתִי הֵם
מַכְעִסִים נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֹתָם לְמַעַן בֹּשֶׁת
פְּנֵיהֶם: **כ** לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אַפִּי
וַחֲמָתִי נִתָּכֶת אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה עַל־הָאָדָם וְעַל־
הַבְּהֵמָה וְעַל־עֵץ הַשָּׂדֶה וְעַל־פְּרִי הָאֲדָמָה וּבָעֲרָה
וְלֹא תִכְבֶּה: {פ}

כא כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עֹלוֹתֵיכֶם סְפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ בָשָׂר: **כב** כִּי
לֹא־דִבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים בְּיוֹם
הוציא הוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל־דִּבְרֵי
עוֹלָה וָזָבַח: **כג** כִּי אִם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי
אוֹתָם לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים

וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעָם וַהֲלַכְתִּם בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
אֲצַוֶּה אֶתְכֶם לְמַעַן יִיטַב לָכֶם: **כד** וְלֹא שָׁמְעוּ
וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיֵּלְכוּ בְּמֹעֲצוֹת בִּשְׁרִרוּת לִבָּם
הָרָע וַיִּהְיוּ לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים: **כה** לְמִן־הַיּוֹם
אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה
וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עַבָדַי הַנְּבִיאִים יוֹם
הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ: **כו** וְלֹוא שָׁמְעוּ אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת־
אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם הֵרֵעוּ
מֵאֲבוֹתָם: **כז** וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ וְקָרָאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא
יַעֲנוּכָה: **כח** וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹוא־
שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ מוּסָר אָבְדָה
הָאֱמוּנָה וְנִכְרְתָה מִפִּיהֶם: {ס} **כט** גְּזִי נִזְרֵךְ
וְהַשְׁלִיכִי וּשְׂאִי עַל־שְׁפָיִם קִינָה כִּי מָאַס יְהוָה
וַיִּטֹּשׁ אֶת־דּוֹר עֶבְרָתוֹ: **ל** כִּי־עָשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה
הָרַע בְּעֵינַי נְאֻם־יְהוָה שָׂמוּ שִׁקּוּצֵיהֶם בַּבַּיִת
אֲשֶׁר־נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו לְטַמְּאוֹ: **לא** וּבָנוּ בָּמוֹת
הַתֹּפֶת אֲשֶׁר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם לִשְׂרֹף אֶת־בְּנֵיהֶם
וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא עָלְתָה
עַל־לִבִּי: {פ}

לב לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר
עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה
וְקָבְרוּ בְתֹפֶת מֵאֵין מָקוֹם: **לג** וְהָיְתָה נִבְלַת הָעָם
הַזֶּה לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין
מַחֲרִיד: **לד** וְהִשְׁבַּתִּי | מֵעָרֵי יְהוּדָה וּמֵחֻצוֹת
יְרוּשָׁלַם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל
כַּלָּה כִּי לְחָרְבָּה תִּהְיֶה הָאָרֶץ:

ירמיהו פרק ח

א בָּעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה ויציאו יוֹצִיאוּ אֶת־
עַצְמוֹת מַלְכֵי־יְהוּדָה וְאֶת־עַצְמוֹת־שָׂרָיו וְאֶת־
עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים וְאֶת | עַצְמוֹת הַנְּבִיאִים וְאֶת
עַצְמוֹת יוֹשְׁבֵי־יְרוּשָׁלִַם מִקִּבְרֵיהֶם: **ב** וּשְׁטָחוּם
לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וּלְכֹל | צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר אֲהֵבוּם
וַאֲשֶׁר עֲבָדוּם וַאֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם וַאֲשֶׁר
דָּרְשׁוּם וַאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא
יִקָּבֵרוּ לְדֶמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ: **ג** וְנִבְחַר מָוֶת
מֵחַיִּים לְכֹל הַשְּׁאֵרִית הַנִּשְׁאָרִים מִן־הַמִּשְׁפָּחָה
הָרָעָה הַזֹּאת בְּכָל־הַמְּקֹמוֹת הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר
הִדַּחְתִּים שָׁם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: {ס} **ד** וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה הֲיִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ אִם־
יָשׁוּב וְלֹא יָשׁוּב: **ה** מַדּוּעַ שׁוֹבְבָה הָעָם הַזֶּה
יְרוּשָׁלַם מְשֻׁבָה נצַחַת הֶחֱזִיקוּ בַּתַּרְמִית מֵאֲנוּ
לָשׁוּב: **ו** הקְשַׁבְתִּי וָאֶשְׁמָע לוֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ אֵין
אִישׁ נִחָם עַל־רָעָתוֹ לֵאמֹר מֶה עָשִׂיתִי כֻּלֹּה שָׁב
במרוצתם בְּמֵרֹוצָתָם כְּסוּס שׁוֹטֵף
בַּמִּלְחָמָה: **ז** גַּם־חֲסִידָה בַשָּׁמַיִם יָדְעָה מוֹעֲדֶיהָ
וְתֹר וסוס וְסִיס וְעָגוּר שָׁמְרוּ אֶת־עֵת בֹּאָנָה וְעַמִּי
לֹא יָדְעוּ אֵת מִשְׁפַּט יְהוָה: **ח** אֵיכָה תֹאמְרוּ
חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְהוָה אִתָּנוּ אָכֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר
עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סֹפְרִים: **ט** הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ
וַיִּלָּכֵדוּ הִנֵּה בִּדְבַר־יְהוָה מָאָסוּ וְחָכְמַת מֶה
לָהֶם: **י** לָכֵן אֶתֵּן אֶת־נְשֵׁיהֶם לַאֲחֵרִים שְׂדוֹתֵיהֶם
לְיוֹרְשִׁים כִּי מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע
מִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר: **יא** וַיִּרְפּוּ אֶת־
שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי עַל־נְקֵלָה לֵאמֹר שָׁלוֹם | שָׁלוֹם
וְאֵין שָׁלוֹם: **יב** הֹבֹשׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם־בֹּוש
לֹא־יֵבֹשׁוּ וְהַכְלֵם לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַּנֹּפְלִים בְּעֵת
פְּקֻדָּתָם יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה: {פ}

יג אָסֹף אֲסִיפֵם נְאֻם־יְהוָה אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן וְאֵין
תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה וְהֶעָלֶה נָבֵל וָאֶתֵּן לָהֶם
יַעַבְרוּם: **יד** עַל־מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים הֵאָסְפוּ וְנָבוֹא
אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר וְנִדְמָה־שָּׁם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
הַדְמָנוּ וַיַּשְׁקֵנוּ מֵי־רֹאשׁ כִּי חָטָאנוּ
לַיהוָה: **טו** קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב לְעֵת מַרְפֵּה
וְהִנֵּה בְעָתָה: **טז** מִדָּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל
מְצַהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעֲשָׁה כָּל־הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ
אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ: {פ}
יז כִּי הִנְנִי מְשַׁלַּח בָּכֶם נְחָשִׁים צִפְעֹנִים אֲשֶׁר אֵין־
לָהֶם לָחַשׁ וְנִשְּׁכוּ אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה:
{ס} **יח** מַבְלִיגִיתִי עֲלֵי יָגוֹן עָלַי לִבִּי דָוֶי: **יט** הִנֵּה־
קוֹל שַׁוְעַת בַּת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מַרְחַקִּים הַיהוָה אֵין
בְּצִיּוֹן אִם־מַלְכָּהּ אֵין בָּהּ מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי
בִּפְסִלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֵכָר: **כ** עָבַר קָצִיר כָּלָה קָיִץ
וַאֲנַחְנוּ לוֹא נוֹשָׁעְנוּ: **כא** עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי
הָשְׁבָּרְתִּי קָדָרְתִּי שַׁמָּה הֶחֱזְקָתְנִי: **כב** הֲצֳרִי אֵין
בְּגִלְעָד אִם־רֹפֵא אֵין שָׁם כִּי מַדּוּעַ לֹא עָלְתָה
אֲרֻכַת בַּת־עַמִּי: {ס} **כג** מִי־יִתֵּן רֹאשִׁי מַיִם וְעֵינִי
מְקוֹר דִּמְעָה וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה אֵת חַלְלֵי בַת־
עַמִּי: {ס}

ירמיהו פרק ט

א מִי־יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֶזְבָה אֶת־
עַמִּי וְאֵלְכָה מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת
בְּגֹדְדִים: **ב** וַיִּדְרְכוּ אֶת־לְשׁוֹנָם קַשְׁתָּם שֶׁקֶר וְלֹא
לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ כִּי מֵרָעָה אֶל־רָעָה | יָצָאוּ
וְאֹתִי לֹא־יָדָעוּ נְאֻם־יְהוָה: **ג** אִישׁ מֵרֵעֵהוּ הִשָּׁמֵרוּ
וְעַל־כָּל־אָח אַל־תִּבְטָחוּ כִּי כָל־אָח עָקוֹב יַעְקֹב
וְכָל־רֵעַ רָכִיל יַהֲלֹךְ: **ד** וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יְהָתֵלּוּ
וֶאֱמֶת לֹא יְדַבֵּרוּ לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם דַּבֶּר־שֶׁקֶר הַעֲוֹת
נִלְאוּ: **ה** שִׁבְתְּךָ בְּתוֹךְ מִרְמָה בְּמִרְמָה מֵאֲנוּ
דַעַת־אוֹתִי נְאֻם־יְהוָה: {ס} **ו** לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת הִנְנִי צוֹרְפָם וּבְחַנְתִּים כִּי־אֵיךְ אֶעֱשֶׂה
מִפְּנֵי בַּת־עַמִּי: **ז** חֵץ שׁוֹחֵט שְׂחוּט לְשׁוֹנָם מִרְמָה
דִּבֶּר בְּפִיו שָׁלוֹם אֶת־רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ יָשִׂים
אָרְבּוֹ: **ח** הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקָד־בָּם נְאֻם־יְהוָה
אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי:
{ס} **ט** עַל־הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל־נְאוֹת
מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצְּתוּ מִבְּלִי־אִישׁ עֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ
קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד־בְּהֵמָה נָדְדוּ
הָלָכוּ: **י** וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלַם לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים
וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב:
{ס} **יא** מִי־הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֶן אֶת־זֹאת וַאֲשֶׁר
דִּבֶּר פִּי־יְהוָה אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל־מָה אָבְדָה הָאָרֶץ
נִצְּתָה כַמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר: {ס} **יב** וַיֹּאמֶר יְהוָה
עַל־עָזְבָם אֶת־תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם וְלֹא־
שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא־הָלְכוּ בָהּ: **יג** וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי
שְׁרִרוּת לִבָּם וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם
אֲבוֹתָם: {פ}
יד לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
מַאֲכִילָם אֶת־הָעָם הַזֶּה לַעֲנָה וְהִשְׁקִיתִים מֵי־
רֹאשׁ: **טו** וַהֲפִצוֹתִים בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הֵמָּה
וַאֲבוֹתָם וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד כַּלּוֹתִי
אוֹתָם: {פ}
טז כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִתְבּוֹנְנוּ וְקִרְאוּ
לַמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה וְאֶל־הַחֲכָמוֹת שִׁלְחוּ
וְתָבוֹאנָה: **יז** וּתְמַהֵרְנָה וְתִשֶּׂנָה עָלֵינוּ נֶהִי
וְתֵרַדְנָה עֵינֵינוּ דִּמְעָה וְעַפְעַפֵּינוּ יִזְלוּ־מָיִם: **יח** כִּי
קוֹל נְהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ בֹשְׁנוּ מְאֹד כִּי־

עָזְבוּ אָרֶץ כִּי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ׃ {ס} **יט** כִּי־
שְׁמַעְנָה נָשִׁים דְּבַר־יְהוָה וְתִקַּח אָזְנְכֶם דְּבַר־פִּיו
וְלַמֵּדְנָה בְנוֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה׃ **כ** כִּי־
עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ בָּא בְאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית
עוֹלֶל מִחוּץ בַּחוּרִים מֵרְחֹבוֹת׃ **כא** דַּבֵּר כֹּה נְאֻם־
יְהוָה וְנָפְלָה נִבְלַת הָאָדָם כְּדֹמֶן עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
וּכְעָמִיר מֵאֲחֲרֵי הַקֹּצֵר וְאֵין מְאַסֵּף׃ {ס} **כב** כֹּה ׀
אָמַר יְהוָה אַל־יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל־יִתְהַלֵּל
הַגִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ אַל־יִתְהַלֵּל עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ׃ **כג** כִּי
אִם־בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי כִּי
אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־
בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃ {ס} **כד** הִנֵּה יָמִים
בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־כָּל־מוּל
בְּעָרְלָה׃ **כה** עַל־מִצְרַיִם וְעַל־יְהוּדָה וְעַל־אֱדוֹם
וְעַל־בְּנֵי עַמּוֹן וְעַל־מוֹאָב וְעַל כָּל־קְצוּצֵי פֵּאָה
הַיֹּשְׁבִים בַּמִּדְבָּר כִּי כָל־הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי־לֵב׃ {פ}

ירמיהו פרק י

א שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל׃ **ב** כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה אֶל־דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל־
תִּלְמָדוּ וּמֵאֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל־תֵּחָתּוּ כִּי־יֵחַתּוּ
הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה׃ **ג** כִּי־חֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הֻוא כִּי־
עֵץ מִיַּעַר כָּרָתוֹ מַעֲשֵׂה יְדֵי־חָרָשׁ
בַּמַּעֲצָד׃ **ד** בְּכֶסֶף וּבְזָהָב יְיַפֵּהוּ בְּמַסְמְרוֹת
וּבְמַקָּבוֹת יְחַזְּקוּם וְלוֹא יָפִיק׃ **ה** כְּתֹמֶר מִקְשָׁה
הֵמָּה וְלֹא יְדַבֵּרוּ נָשׂוֹא יִנָּשׂוֹא כִּי לֹא יִצְעָדוּ אַל־
תִּירְאוּ מֵהֶם כִּי־לֹא יָרֵעוּ וְגַם־הֵיטִיב אֵין אוֹתָם׃
{פ}

ו מֵאֵין כָּמוֹךָ יְהוָה גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ
בִּגְבוּרָה׃ **ז** מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה
כִּי בְכָל־חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל־מַלְכוּתָם מֵאֵין
כָּמוֹךָ׃ **ח** וּבְאַחַת יִבְעֲרוּ וְיִכְּסָלוּ מוּסַר הַבָּלִים עֵץ
הוּא׃ **ט** כֶּסֶף מְרֻקָּע מִתַּרְשִׁישׁ יוּבָא וְזָהָב מֵאוּפָז
מַעֲשֵׂה חָרָשׁ וִידֵי צוֹרֵף תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁם
מַעֲשֵׂה חֲכָמִים כֻּלָּם׃ **י** וַיהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא־
אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקְצָפוֹ תִּרְעַשׁ הָאָרֶץ
וְלֹא־יָכְלוּ גוֹיִם זַעְמוֹ׃ {פ}
יא כֹּדְנָה תֵּאמְרוּן לְהֹום אֱלָהַיָּא דִּי־שְׁמַיָּא
וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ יֵאבֵדוּ מֵאַרְעָא וּמִן־תְּחוֹת
שְׁמַיָּא אֵלֶּה׃ {ס} **יב** עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל
בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ נָטָה שָׁמָיִם׃ **יג** לְקוֹל תִּתּוֹ
הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם וַיַּעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה
אֶרֶץ הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ
מֵאֹצְרֹתָיו׃ **יד** נִבְעַר כָּל־אָדָם מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־
צוֹרֵף מִפֶּסֶל כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוֹ וְלֹא־רוּחַ בָּם׃ **טו** הֶבֶל
הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יֹאבֵדוּ׃ **טז** לֹא־כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל
הוּא וְיִשְׂרָאֵל שֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃
{ס} **יז** אִסְפִּי מֵאֶרֶץ כִּנְעָתֵךְ
יֹשְׁבָתִי יֹשֶׁבֶת בַּמָּצוֹר׃ {ס} **יח** כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה
הִנְנִי קוֹלֵעַ אֶת־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בַּפַּעַם הַזֹּאת
וַהֲצֵרֹתִי לָהֶם לְמַעַן יִמְצָאוּ׃ {ס} **יט** אִוֹי לִי עַל־
שִׁבְרִי נַחְלָה מַכָּתִי וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ זֶה חֳלִי
וְאֶשָּׂאֶנּוּ׃ **כ** אָהֳלִי שֻׁדַּד וְכָל־מֵיתָרַי נִתָּקוּ בָּנַי
יְצָאֻנִי וְאֵינָם אֵין־נֹטֶה עוֹד אָהֳלִי וּמֵקִים
יְרִיעוֹתָי׃ **כא** כִּי נִבְעֲרוּ הָרֹעִים וְאֶת־יְהוָה לֹא
דָרָשׁוּ עַל־כֵּן לֹא הִשְׂכִּילוּ וְכָל־מַרְעִיתָם נָפוֹצָה׃
{פ}

כב קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה וְרַעַשׁ גָּדוֹל מֵאֶרֶץ

צָפֻוּן לָשֻׁוּם אֶת־עָרֵ֣י יְהוּדָ֔ה שְׁמָמָ֖ה מְעֽוֹן תַּנִּֽים׃
{ס} **כג** יָדַ֣עְתִּי יְהוָ֔ה כִּ֥י לֹ֖א לָאָדָ֣ם דַּרְכּ֑וֹ לֹא־לְאִ֥ישׁ
הֹלֵ֖ךְ וְהָכִ֥ין אֶת־צַעֲדֽוֹ׃ **כד** יַסְּרֵ֤נִי יְהוָה֙ אַךְ־
בְּמִשְׁפָּ֔ט אַל־בְּאַפְּךָ֖ פֶּן־תַּמְעִטֵֽנִי׃ **כה** שְׁפֹ֤ךְ
חֲמָתְךָ֙ עַל־הַגּוֹיִ֣ם אֲשֶׁ֔ר לֹא־יְדָעֽוּךָ֖ וְעַל֙ מִשְׁפָּח֣וֹת
אֲשֶׁ֔ר בְּשִׁמְךָ֖ לֹ֣א קָרָ֑אוּ כִּֽי־אָכְל֤וּ אֶת־יַעֲקֹב֙
וַאֲכָלֻ֣הוּ֔ וַיְכַלֻּ֖הוּ וְאֶת־נָוֵ֥הוּ הֵשַּׁמּֽוּ׃ {פ}

הודפס

לעילוי נשמת

האשה היקרה

מרת רוזי רחל בת

יעקב ע"ה

נלב"ע ח"י סיון

ת.נ.צ.ב.ה

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת בהעלתך

יום **ראשון**	**יב** 8	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות ל"ח **ירושלמי:** יבמות ס"ז **תוספתא:** בבא קמא י"א **נ"ך:** ירמיהו ד **משניות:** תמורה ז **זהר:** חלק ב עמ' רפט-רצ	**עלות השחר** (72 דק') ... 4:02 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:37 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:44 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:03 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:57
יום **שני**	**יג** 9	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות ל"ט **ירושלמי:** יבמות ס"ח **תוספתא:** בבא מציעא א **נ"ך:** ירמיהו ה **משניות:** כריתות א **זהר:** חלק ב עמ' רצא-רצב	**עלות השחר** (72 דק') ... 4:02 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:37 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:44 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:03 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:57
יום **שלישי**	**יד** 10	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות מ' **ירושלמי:** יבמות ס"ט **תוספתא:** בבא מציעא ב **נ"ך:** ירמיהו ו **משניות:** כריתות ב **זהר:** חלק ב עמ' רצג-רצד	**עלות השחר** (72 דק') ... 4:02 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:37 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:45 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:58
יום **רביעי**	**טו** 11	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות מ"א **ירושלמי:** יבמות ע' **תוספתא:** בבא מציעא ג **נ"ך:** ירמיהו ז **משניות:** כריתות ג **זהר:** חלק ב עמ' רצה-רצו	**עלות השחר** (72 דק') ... 4:01 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:38 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:45 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:58
יום **חמישי**	**טז** 12	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות מ"ב **ירושלמי:** יבמות ע"א **תוספתא:** בבא מציעא ד **נ"ך:** ירמיהו ח **משניות:** כריתות ד **זהר:** חלק ב עמ' רצו-רחצ	**עלות השחר** (72 דק') ... 4:01 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:38 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:45 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:58
יום **שישי**	**יז** 13	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות מ"ג **ירושלמי:** יבמות ע"ב **תוספתא:** בבא מציעא ה **נ"ך:** ירמיהו ט **משניות:** כריתות ה **זהר:** חלק ב עמ' רצט-ש	**עלות השחר** (72 דק') ... 4:01 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:38 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:59 **הדלקת נרות** (40 דק'): **7:06** (20 דק'): **7:26**
שב"ק	**יח** 14	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות מ"ד **ירושלמי:** יבמות ע"ג **תוספתא:** בבא מציעא ו **נ"ך:** ירמיהו י **משניות:** כריתות ו **זהר:** חלק ב עמ' שא-שב **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:59**	**שבת קודש פרשת בהעלתך** **עלות השחר** (72 דק') ... 4:01 | **סו"ז תפילה** ..... 10:15 **נץ החמה** ..... 5:30 | **חצות היום** ..... 12:38 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:07 | **שקיעה** ..... 7:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:59

רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ הוּא הַמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה הַמְּאִירָה בְּאוֹר חָזָק וְנִפְלָא, וְהוּא מְזַכֶּה אוֹתָנוּ שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁיֵּשׁ עַל הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁהֵם יָאִירוּ לָנוּ אֶת יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־יְדֵי שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ אוֹתָם! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)